

Maailman **Markkinat** 2019-2020

MAAILMAN MARKKINAT 2019-2020

Ulkoministeriö
Ministry for Foreign Affairs
Helsinki 2019

MAAILMAN MARKKINAT 2019-2020

Toimittanut: Anne Ahonen
Toimitussihteeri: Laura Taipalus

Taulukoiden ja graafien tiedot: Tilastokeskus

Painopaikka, kannen suunnittelu ja taitto: Grano Oy 2019

ISBN (verkkojulkaisu): 978-952-281-616-0
ISBN (epub FIN): 978-952-281-615-3

Julkaisija:
Ulkoministeriö
Ministry for Foreign Affairs
PL 176, 00023 Valtioneuvosto, Finland
TUO-01@formin.fi
<https://um.fi/maailman-markkinat>

Kirjoittajat vastaavat itse julkaistujen artikkeleiden sisällöstä eivätkä artikkelit välttämättä edusta ulkoministeriön kantaa.

Artikkelien tiedot on koottu eri lähteistä.

SISÄLLYS

Esipuhe

Argentiina	2
Brasilia	8
Chile	13
Kanada	19
Kolumbia	25
Meksiko	31
Peru	37
Uruguay	43
Venäjä	47
Yhdysvallat	52

ESIPUHE

Tänä vuonna Maailman markkinat -julkaisussa keskitytään Yhdysvaltoihin, Kanadaan, Venäjään ja Latinalaisen Amerikan maihin, joissa Suomella on edustusto. Maakohtaisissa artikkeleissa on tietoa maiden taloudellisesta ja yhteiskunnallisesta kokonaiskehityksestä sekä liiketoimintaan vaikuttavan sääntelykehityksen keskeisistä kysymyksistä. OECD:n ennusteiden mukaan maailmantalous kasvaa 3,2-3,4 prosenttia tänä ja ensi vuonna, ja Yhdysvallat 2,8 prosenttia tänä vuonna ja 2,3 prosenttia vuonna 2020. Teknologinen ja erityisesti digitaalinen kehitys etenee voimakkaasti, mistä kertoo Euroopan ja Yhdysvaltojen välisen dataliikenteen nopea kasvu, mikä synnyttää uusia mahdollisuuksia suomalaisyrityksille. Monissa Latinalaisen Amerikan maissa panostetaan digitalisaatioon, mistä kertoo omalta osaltaan tänä keväänä Brasilian, Argentiinan, Chilen, Kolumbian ja Perun sitoutuminen OECD:n piirissä tehtyihin Artificial Intelligence –periaatteisiin.

Teknologisen murroksen rinnalla on myös nähtävissä kaupanesteiden lisääntymistä. Vahvat jännitteet Yhdysvaltojen ja Kiinan kauppapoliittisissa suhteissa ovat nostaneet tullien käytön vahvasti kauppapoliittiselle agendalle. Maailman monenkeskisen sääntöpohjaisen järjestelmän tulevaisuuteen kohdistuu epävarmuuksia. Yhdysvallat on halunnut neuvotella kauppasopimuksia uudelleen, josta tuore esimerkki on Yhdysvaltojen, Kanadan ja Meksikon välillä neuvoteltu USMCA, jonka ratifiointi on vielä meneillään. Avoimin on myös, päästäänkö EU:n ja Yhdysvaltojen välillä tulevaisuudessa neuvottelemaan kaupan vapauttamisesta.

EU on vienyt eteenpäin Suomen kannalta tärkeitä vapaakauppasopimusneuvotteluja. EU:n ja Kanadan välisen kauppasopimuksen väliaikainen soveltaminen aloitettiin syyskuussa 2017. Sopimus on Suomelle tärkeä ja se laskee tullitasoa osapuolten välisessä kaupassa ja luo uusia liiketoimintamahdollisuuksia palveluissa ja investoinneissa. Sopimuksen täysimääräinen soveltaminen odottaa ratifiointia vielä osalta EU-jäsenvaltioista. Myös neuvottelut EU:n ja Meksikon välisestä globaalisopimuksesta ovat loppusuoralla, ja nähtäväksi jää saadaanko neuvottelut päätökseen tänä vuonna. Uudistettu sopimus on laajempi voimassaolevaan sopimukseen verrattuna sisältäen kattavasti myös maataloustuotteet ja palvelut sekä korruption torjuntaa koskevia määryksiä.

Helsingissä 17.6.2019

Ilkka-Pekka Similä

Osastopäällikkö

Taloudellisten ulkosuhteiden osasto

Ulkoministeriö

ARGENTIINA

Pääkaupunki	Buenos Aires
Väkiluku	44,7 milj.(heinäkuun 2018 arvio)
Talouden rakenne	
(Maatalous Teollisuus Palvelut)	10.8 % 28.1 % 61.1 %
Työttömyysaste	8.4 %
Kaupungistumisaste	91.9 % (2018)

Luvut ovat arvioita ja vuodelta 2017, ellei toisin mainita.
Lähde: CIA World Factbook.

Argentiina kuuluu maailman 25 suurimman talouden joukkoon. Maalla on runsaat luonnonvarat ja korkeasti koulutettu väestö, vientiorientoitunut maataloussektori sekä monipuolinen teollisuussektori. Vuoden 2019 merkittävin tapahtuma on presidentinvaalit, jotka määräävät Argentiinan suunnan sekä poliittisesti että taloudellisesti. Maan viime vuosien avautuminen kansainväliselle yhteistyölle jatkui menestyksekkäästi G20-ryhmän puheenjohtajana 2018, vaikka Argentiinan taloudelle vuosi oli haastava. Vuoden 2019 loppupuolella talouden odotetaan toipuvan ja lähtevän hiljalleen kasvu-uralle. Suomella on Argentiinassa erittäin hyvä maine monella sektorilla. Suomalainen koulutus- ja teknologiaosaaminen tunnustetaan maailman huipuksi. Mahdollisuuksia suomalaisyrityksille löytyy muun muassa energia-, biotalous- ja telekommunikaatiosektoreilta, innovaatio- ja tutkimusyhteistyöstä sekä infrastruktuuriin ja digitalisaatioon liittyvistä hankkeista.

TALouden JA ULKOMAANKAUPAN KEHITYS

Argentiina kuuluu maailman 25 suurimman talouden joukkoon ja on Latinalaisen Amerikan kolmanneksi suurin talous. Vuonna 2018 bruttokansantuote oli 518 miljardia dollaria ja henkeä kohden (PPP) 20 540 dollaria. Heinäkuussa 2018 Maailmanpankki nosti Argentiinan korkean tulotason maaluokkaan. Argentiina on kärsinyt vuosikymmeniä ja erityisesti vuoden 2001 talousromahduksen jälkeen talouden jyrkistä nousu- ja laskusuhdanteista. Maa ei ole päässyt kiinni kestävään kehitykseen, vaan orastavia hyviä suhdanteita ovat seuranneet todella heikot jaksot.

Nykyisen (2015-) presidentin Mauricio Macrin ensimmäiset kaksi vuotta vallassa sujuivat nousujohteisesti. Uudistusmielinen, kansainväliseen yhteistyöhön ja bisnekseen uskova presidentti vei tarmokkaasti maata kohti "uutta normaalia" eli tasapainoista ja kestävää valtiontaloutta sekä uusia työpaikkoja ja köyhyyden vähentymistä.

Anna Rautvuori toimii lähetystösihteerinä, Heta Pyhälähti kaupallisena erityisasiantuntijana, Emilia Ahvenjärvi koulutuksen ja tutkimuksen erityisasiantuntijana ja Jonna Foudila korkeakouluharjoittelijana Suomen suurlähetystössä Buenos Airesissa

Vielä alkuvuonna 2018 talouden mittarit olivat varsin myönteiset – talouden odotettiin kasvavan, inflaation hidastuvan ja julkisen talouden vajeen pienentyvän – mutta toisin kävi. Vuoden 2018 alkupuoliskon jälkeen inflaatio lähti kiihtymään, talouskasvu hidastui ja julkisen talouden alijäämän vähentämiseen tähtäävät toimet kohtasivat poliittista vastustusta.

Argentiinan talous on myös huomattavan altis ulkoisille tekijöille. Lisääntynyt maailmanpoliittisen tilanteen epävarmuus, Yhdysvaltojen korkotasojen nousu ja sitä seurannut valuuttapako sekä maataloussektoria alkuvuodesta koetellut kuivuus vaikuttivat maahan merkittävästi. Peson arvo laski rajusti ja valuutta menetti puolessa vuodessa lähes puolet arvostaan suhteessa Yhdysvaltojen dollariin. Hallitus reagoi kriisiin muun muassa lähestymällä kansainvälistä valuuttarahastoa, joka neuvottelujen lopputuloksena myönsi Argentiinalle historiansa suurimman lainan, 57,1 miljardia dollaria. Sopimuksen keskeisimpiä tavoitteita on saavuttaa julkisen talouden tasapaino vuoteen 2020 mennessä. Ulkoisten tekijöiden lisäksi hallitus on myöntänyt puutteita talouspolitiikan koordinaatiossa, mutta muistuttanut samalla edellisen hallituksen jälkeensä jättämästä katastrofaalisesta talouden tilanteesta. Jälkeenpäin katsottuna hallitus näyttää aliarvioineen haasteen suuruuden ja ennen kaikkea asteittain tehtyjen muutosten riittämättömyyden.

Vuonna 2018 alkaneen talouden turbulenssin ja sitä seuranneen taantuman seuraukset jatkuvat vähintään pitkälle vuoteen 2019. Ennusteiden mukaan vuodesta 2020 alkaen maatalouden toipuminen, energiainvestoinnit sekä luottamuksen palautuminen voivat saattaa talouden jälleen kasvu-uralle. Hallituksen aloittamia rakenteellisia reformeja, jotka ovat maalle välttämättömiä myös kilpailukyvyyn parantamiseksi, on jatkettava, vaikka ne ovat hidastuneet taantuman myötä. Maan on uudistettava esimerkiksi verotusta, eläkejärjestelmää sekä kilpailu- ja työläinsäädäntöään, päästäkseen kestäväen kehityksen uralle.

Lokakuussa 2019 Argentiinassa pidetään presidentinvaalit. Niiden lopputulos tulee määräämään Argentiinan suunnan. Ulkomaisten kiinnostus Argentiinaa kohtaan investointikohteena ja liiketoimintaympäristönä tulee riippumaan merkittävästi talouden vakaasta kehityksestä sekä maan poliittisesta tasapainosta.

Vuonna 2018 Argentiinan ulkomaankauppa oli ylijäämäinen 3,8 miljardilla dollarilla. Kokonaisvienti oli noin 65 miljardia dollaria, laskua vuoteen 2017 nähden oli 2,3 prosenttia. Kokonaistuonti kasvoi 5 prosentilla ja oli arvoltaan noin 62 miljardia dollaria. Argentiina tärkeimpiä vientituotteita on maataloustuotteet, kuten soija, maissi ja vehnä, sekä ajoneuvot, raakaöljy ja kaasu. Tuonti keskittyy erilaisiin teollisuustuotteisiin, kuten koneisiin ja muoveihin, sekä polttoaineisiin. Argentiinan tärkeimmät kauppakumppanit ovat niin viennin kuin tuonnin osalta Brasilia, Kiina ja Yhdysvallat.

Argentiinan ja Suomen välinen kauppatase oli vuonna 2018 Suomelle ylijäämäinen noin 55 miljoonalla eurolla. Vienti Argentiinaan oli noin 69 miljoonaa euroa ja tuonti noin 14 miljoonaa euroa. Vienti lähes puolittui edellisvuoteen verrattuna (laskua 48 prosenttia). Tuonti laski jyrkästi (91 prosenttia). Viennin osuus Suomen kokonaisviennistä oli 0,1 prosenttia ja tuonnin osuus alle prosentin kymmenesosan. Vienti koostui lähes täysin erilaisista teollisuuden tuotteista. Argentiinan tuonnista Suomeen kaksi kolmasosaa oli elintarvikkeita sekä juoma- ja tupakkatuotteita. Erilaisia teollisuuden tuotteita tuotiin noin 3,4 miljoonan euron edestä (24 prosenttia tuonnista) ja raaka-aineita noin 1,5 miljoonan euron arvosta (10 prosenttia).

Suomen tilastokeskuksen viimeisten julkistettujen, vuotta 2016 koskevien tietojen mukaan Argentiinassa toimii kymmenen suomalaista tytäryritystä, joiden yhteenlaskettu liikevaihto on 176 miljoonan euroa. Yritykset työllistävät yhteensä ainakin 800 argentiinalaista. Liikevaihto on kasvanut kahdessa vuodessa 64 miljoonaa euroa ja tässä kasvussa näkyy investointien positiivinen vaikutus.

YHTEISKUNNALLINEN JA POLIITTINEN TILANNE

Argentiinassa on toimiva demokratia ja se on yhteiskunnallisesti Latinalaisen Amerikan vakaimpiin kuuluvia valtioita. Vuoden 2019 tärkein tapahtuma ovat lokakuun presidentinvaalit. Tällä hetkellä poliittinen keskustelu pyörii vaalien ympärillä ja hallinto alkaa hiljentyä vaaleihin. Investoinnit käytännössä pysähtyvät mitä lähemmäs vaaleja mennään, sillä epävarmuus vaalien lopputuloksesta lisääntyy. Mahdollisen presidentinvaihdoksen mukana vaihtuisi myös suuri osa hallinnon virkamiehistä. Presidentti Macrin kannatus on viime aikoina ollut laskusuunnassa ja tämä aiheuttaa epävarmuutta markkinoilla. Edellinen presidentti Cristina Fernandez de Kirchner ei ole vielä virallisesti asettunut ehdolle, mutta kyselyjen mukaan hänen kannatuksensa on noususuunnassa. Hänen mahdollinen paluunsa nähdään yleisesti investoijien silmissä paluuna vanhaan, populistiseen ja erittäin protektionistiseen, politiikkaan. Kolmantena varteenotettavana presidenttivalitsohtona on Kirchnerin entinen valtionvarainministeri Roberto Lavagna, joka pyrkii esiintymään jonkinlaisena keskittien vaihtoehtona ja on saanut jatkuvasti lisää kannatusta.

Macrin hallituksen politiikka on saanut vahvaa kannatusta ulkomailla. Macrille yksi onnistuneimmista tapahtumista oli Argentiinan G-20 -puheenjohtajuuskausi ja sen huipentuminen joulukuun alussa 2019 Buenos Airesissa pidettyyn huippukokoukseen, jossa mm. Yhdysvaltojen, Kiinan ja Euroopan johtajat osoittivat vahvan tukensa Argentiinan uudistuspolitiikalle.

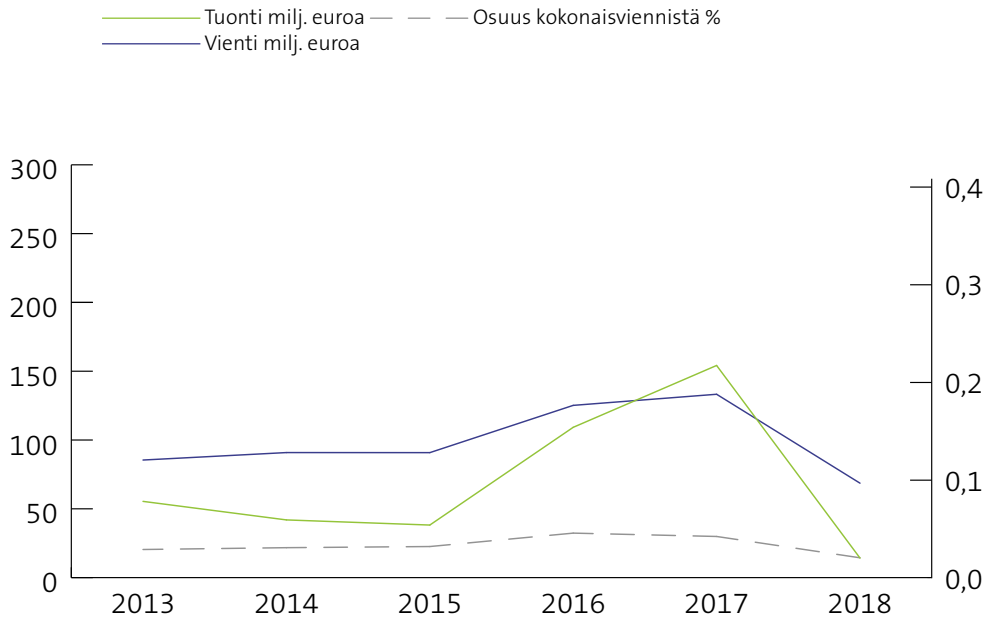
Macrin mahdollisuudet tulla valituksi uudelle kaudelle riippuvat pitkälti talouden kehityksestä. Hallituksen on ollut välttämätöntä tehdä tiukkaa kuripolitiikkaa ja turvata kansainvälisen valuuttarahaston kanssa tehty lainasopimus helpottaakseen markkinoiden huolta valtiontalouden epätasapainosta. Vaalien alla tämä on kuitenkin lisännyt monen ihmisen tyytymättömyyttä presidentin ja hallituksen politiikkaa kohtaan. Vuonna 2018 alkaneesta taloudellisesta taantumasta, työttömyyden ja köyhyyden noususta (yli 30 prosenttia väestöstä elää köyhyydessä) sekä korkean inflaation (47 prosenttia vuonna 2018) aiheuttamasta tyytymättömyydestä huolimatta tilanne maassa on toistaiseksi pysynyt suhteellisen rauhallisena. Argentiina on historiallisesti altis lakoille ja levottomuuksille, joita on nytkin esiintynyt, mutta hallitus on tähän mennessä onnistunut pitämään ilmapiiirin melko vakaana.

SÄÄNTELY-YMPÄRISTÖN KEHITYS

Nykyinen hallitus on tehnyt merkittäviä uudistuksia luodakseen kestäväää kasvua. Hallituksen keskeisimpiä tavoitteita on ollut ulkomaisten investointien houkuttelu ja maan liiketoimintaympäristöä on muokattu joustavampaan suuntaan. Yritysten perustamista maahan on helpotettu ja maastavienti ja maahantuonti ovat helpottuneet ja muuttuneet ennakoitavammaksi. Uusi avautuminen maailmalle näkyikin suorien investointien kasvuna 2017, jolloin päästiin jo hieman alle 12 miljardiin dollariin, vaikkakin hallituksen tavoite on lähes kaksinkertainen. Suurimmat investoijat ovat Yhdysvallat, Espanja ja Hollanti. Investointeja kaivataan erityisesti infrastruktuuriin ja liikennesektorille (satamat, lentokentät, tie- ja rautatieverkko), energiasektorille, kaivosteollisuuteen, öljy- ja kaasutuotantoon, maatalouteen, telekommunikaatio- ja tietoliikenneinfrastruktuuriin sekä turismiin.

Argentiina on edelleen merkittävästi vähemmän integroitunut maailman talouteen kuin muut nousevat taloudet. Tärkein syy tälle ovat erilaiset tekniset kaupanesteet ja korkeat vienti- ja tuontitullit. Maailmanpankin Doing Business -vertailussa Argentiina oli vuonna 2018 sijalla 119. EU:n johdolla on tehty työtä erilaisten kaupanesteiden kartoittamiseksi maassa. EU:n hankkeessa on identifioitu kaupanesteitä ja tehty niistä kattavat selvitykset sekä EU-kannat ja toimintasuunnitelmat suhteessa esteisiin. Vuonna 2018 EU julkaisi oppaan julkisten hankintojen toteutumisesta eri provinseissa. Kilpailutukset ovat Argentiinassa avoimia niin kotimaisille kuin ulkomaisille yrityksille.

Suomen ja Argentiinan välinen kauppa 2013-2018

Lähde: Tullihallitus

Argentiina on yksi eteläisen Amerikan yhteisen talusalueen Mercosurin (Mercado Común del Sur) perustajajäsenistä Brasilian, Paraguayn ja Uruguayn kanssa. Macrin hallituksen aikana maa on puhunut aktiivisesti EU:n ja Mercosurin välisen vapaakauppasopimuksen puolesta. Argentiina on myös osoittanut kiinnostusta Meksikon, Perun, Kolumbian ja Chilen muodostamaa vapaakauppaliittoa Tyynenmeren allianssia kohtaan. Argentiina on ollut Maailman kauppajärjestön WTO:n jäsen vuodesta 1995. Nyt se hakee jäsenyysneuvottelujen avaamista OECD:n kanssa.

Korruptio on edelleen yksi Argentiinan keskeisistä ongelmista, mutta hallituksen viimeaikaiset toimet korruption vähentämiseksi vaikuttavat jo tuottaneen tulosta. Argentiina oli vuonna 2018 Transparency Internationalin korruptiota mittaavassa Corruptions Perception Indexissä sijalla 85. Sijoitus oli sama kuin vuonna 2017, mutta sitä aiempiin vuosiin nähden positiivista kehitystä on selkeästi tapahtunut.

Hallitus on parantanut lainsäädäntöä karsien esteitä ja luoden edellytyksiä investoinneille energia, bio – ja metsätalouteen. Metsäteollisuuden houkuttelevuutta investoinneille yritetään myös parantaa valmistelussa olevilla lakimuutoksilla. Aikaisempia viennin rajoituksia mm. tukkien viennille Uruguayhin on purettu. Tällä hetkellä istutettua metsää on 1,2 miljoonaa hehtaaria, ja kannustimia talousmetsän istutuksiin on jatkettu. Suurille metsäteollisuuden investoinneille on luvattu merkittävää tukea. Yhtenä haasteena investoinneille on rahoituksen kalleus. Tällä hetkellä infrastruktuuri ja tuotantokalusto metsäteollisuuden tuotteiden valmistukseen vientiä varten on vanhentunutta ja vaatii uudistamista. Sahalaitoksilla on ollut viime vuosina suuria ongelmia, muun muassa energian hintojen ja lainojen korkojen nousun, sekä vähentyneen kotimaisen kuluksen seurauksena. Metsäteollisuuden vienti oli 2017 vain 603 miljoonaa dollaria, mistä 37 prosenttia oli

paperia ja kartonkia ja 21 prosenttia sekä selluloosaa että puutavaraa. Argentiinan metsäteollisuus hakee uusia investointeja ja vientimahdollisuuksia, kuten tukkien myynti Kiinaan, mikä pääsi alkuun muutamalla laivalastillisella vuosien 2018 – 2019 vaihteessa.

Puurakentamiseen liittyvää lainsäädäntöä on kehitetty, puurakenteinen talo on lainakelpoinen pankeissa ja vakuutusyhtiöt myöntävät niille vakuutuksia. Puurakentamisen kautta pyritään hyödyntämään puuvaroja ja luomaan paikallisia työpaikkoja, mikä edellyttää myös koulutuksen ja tietotaidon lisäämistä. Argentiinassa on noin 2-3 miljoonan asunnon vaje. Syyskuussa 2017 hyväksyttiin sektorikohtainen sopimus, jonka mukaan 10 prosenttia valtion rakennuttamista asunnoista olisi puusta tehtyjä. Tämä tavoite on kaukana.

Argentiinan energiasektori on kehittynyt merkittävien investointien myötä sekä uusiutuvien että perinteisen energiatuotannon osalta. Tähän asti Argentiina on valtavista energiavaroistaan huolimatta ollut energian nettotuojaa. Argentiinan energiatarve tyydytetään pitkälti fossiilisten polttoaineiden avulla. Merkittävä Vaca Muertan liuskekaasuesiintymä pyritään ottamaan käyttöön houkuttelemalla kansainvälisiä yrityksiä. Nykyisen hallituksen suunnitelmien mukaan maan 32 GW:n sähköntuotantokapasiteetti nousee 53 GW:n tasolle vuoteen 2025 mennessä, mikä vastaa noin 35 miljardin dollarin investointeja sähköntuotantoon ja siirtoon. Kasvusta 10 GW suunnitellaan tulevan uusiutuvista energialähteistä. Nykyisen hallituksen tavoitteena on, että 20 prosenttia koko sähkön tuotannosta koostuu uusiutuvista energianlähteistä vuoteen 2025 mennessä.

Argentiina on aktivoitunut voimakkaasti investointeja uusiutuvaan energiaan perustuvaan energiatuotantoon vuodesta 2016 lähtien muun muassa. RenovAr ohjelman kautta. Tällä hetkellä Argentiinassa on valmisteilla 126 projektia, joiden kapasiteetti on 4 593 MW mikä vastaa 6,8 miljardin dollarin investointeja projekteihin. Ensimmäiset RenovAr tarjouskierrokset ovat tuottaneet erityisesti aurinko- ja tuulienergiaprojekteja. Aurinkoenergiatuotanto nousi vuoden 2018 alun 8,2 MW vuoden lopun 196 MW käytössä olevaan kapasiteettiin. Vuoden 2019 loppuun mennessä 24 ohjelman tuulienergiaprojektia kokonaiskapasiteetiltaan 624,2 MW on tarkoitus olla toiminnassa, kun näistä seitsemän on toiminnassa huhtikuun alussa. Johtuen biomassapohjaisen energian kalleudesta verrattuna muihin uusiutuviin tuotantotapoihin, sen osuus uusista investoinneista on jäänyt vaatimattomaksi. Rakenteilla on yksi 40MW biomassalaitos ja toinen saman kokoisen voimalaitoksen suunnitelmat ovat pitkällä. RenovArin kolmas tarjouskierros, jossa haettiin etupäässä 0,5 -10 MW tuuli ja aurinkoenergiaprojekteja oli auki alkuvuonna 2019 ja neljäs RenovAr kierros on luvattu avattavaksi loppuvuonna. Suuri tarve uusien sähkö- ja siirtoverkkojen rakentamiseen sekä rahoituksen haasteet saattavat hidastaa projekteja.

On myös säädetty laki, jonka mukaan yksityisten yritysten, jotka käyttävät yli 300 kW sähköä, tulee hankkia 8 prosenttia tästä sähköstä uusiutuvasta energiasta tuotettuna. Tätä toimintaa tukeva MASTER ohjelma on tuottanut 26 aurinkoenergiaprojektia, joiden yhteiskapasiteetti on noin 287 MW. Laki pienimuotoisen uusiutuvalla energialla tuotetun sähkön syöttämisestä ja myymisestä takaisin valtion verkkoon vahvistettiin 2017.

Kiertotalouteen kannustava lainsäädäntö ei ole vielä riittävällä tasolla. Kun yli 90 prosenttia väestöstä on keskittynyt kaupunkialueille Buenos Airesin ympäristössä, metropolialueen kaatopaikkakapasiteetti on loppumassa seuraavien viiden vuoden aikana. Argentiina tuottaa 12 000 miljoonaa tonnia jätettä vuodessa. Tästä kierrätetään ja hyödynnetään vain murto-osa. Ratkaisuille jätteiden keräämiseen, lajitteluun, vähentämiseen ja tehokkaaseen käsittelyyn on selkeä tarve, mutta kannattavien liiketoimintamallien rakentaminen ja toteuttaminen investointeineen on vielä kesken. Esimerkkejä on kuitenkin sekä kaatopaikkakaasujen hyödyntämisestä sähköntuotantoon kuin myös kierrätysmuovia jalostavasta teollisuudesta.

Argentiinalaisten koulutustaso on maanosan korkeimpia ja maan korkea-asteen koulutusjärjestelmä houkuttelee edelleen kymmeniä tuhansia latinalaisamerikkalaisia opiskelijoita vuosittain. Tarjolla olevaa koulutusta pidetään kuitenkin asteesta ja alasta riippumatta hyvin teoreettisena. Maassa onkin alettu tiedostamaan koko koulutusjärjestelmän puutteellisuus tarjota nykypäivänä ja tulevaisuudessa tarvittavia taitoja. Myös OECD mainitsee vuoden 2019 alkupuolella julkaistussa Argentiinan talousraportissa osaamisen kehittämisen yhtenä perustekijänä tuottavuuden lisäämisessä. Tasavertaisten koulutusmahdollisuuksien ohella, ammatillisen toisen asteen ja korkea-asteen koulutuksen kehittäminen osaamisperustaiseksi ja elinkeinoelämän tarpeita vastaavaksi onkin yksi koulutusjärjestelmän ensi sijaisista tarpeista.

BRASILIA

Pääkaupunki	Brasilia
Väkiluku	208,8 milj. (heinäkuun 2018 arvio)
Talouden rakenne (Maatalous Teollisuus Palvelut)	6.6 % 20.7 % 72.7 %
Työttömyysaste	12.8 %
Kaupungistumisaste	86.6 % (2018)

Luvut ovat arvioita ja vuodelta 2017, ellei toisin mainita.
Lähde: CIA World Factbook.

Brasilia sai vuonna 2019 hallituksen, jonka toiminnan tuloksena talouskasvun uskotaan vahvistuvan. Talouskasvun odotetaan vuonna 2019 lähentelevän kahta prosenttia, ja vuodelle 2020 ennustetaan noin 2,5 prosentin kasvua. Maassa on myös paljon pitkän laman jälkeistä investointivajetta, mikä tarjoaa mahdollisuuksia myös suomalaisyrityksille. Onnistuessaan valtiontalouden tasapainottamisella ja markkinoiden avaamisella tulee olemaan selkeitä positiivisia vaikutuksia. Hallitus pyrkii byrokratian vähentämisellä ja yksityistämällä laskemaan myös yritystoiminnan kustannuksia, parantamaan kilpailukykyä ja maan liiketoimintaympäristöä. Tämä parantaisi myös suomalaisyritysten toiminta edellytyksiä. Tempoilevan politiikan tuoma poliittinen riski saattaa aiheuttaa turbulenssia. Ympäristökysymykset ja ihmisoikeuspolitiikka huolestuttavat.

TALouden JA ULKOMAANKAUPAN KEHITYS

Maailman yhdeksänneksi suurin talous Brasilia elää rajallisen optimismin aikaa. Maa on läpikäynyt syvän poliittisen ja taloudellisen kriisin, josta toipuminen on ollut odotuksia hitaampaa. Mutta vuoden 2018 presidentinvaalien jälkeen toiveissa on paluu vakaampiin oloihin ja kasvun kiihtyminen.

Brasilian talous on lähtenyt hitaasti toipumaan vuosien 2015-16 lamasta. Bruttokansantuotteen kasvu on jäänyt 1,1 prosenttiin vuosina 2017 ja 2018. Vielä viime vuoden alussa kasvun odotettiin yltävän 2,5 prosenttiin vuonna 2018, mutta toukokuussa rekkamiesten lakon pysäytettyä maan lähes kokonaan kymmeneksi päiväksi, mielialat kääntyivät jälleen laskuun ja sekä kuluttajat että yritykset jäivät odottamaan lokakuun 2018 presidentinvaaleja.

Bruttokansantuotteen kasvun odotetaan brasilialaisarvioissa kiihtyvän vajaan 2 prosenttiin vuonna 2019. Huomion arvioista on, että vuoden vaihteessa kasvuksi povattiin vielä reilua 2,5 prosenttia, mutta taloudellinen aktiviteetti vuoden ensimmäisen neljänneksen aikana ei ole ollut aivan odotuksien kaltaista. Kansainväliset ennusteet ovat hieman korkeampia, kansainvälisen valuuttarahaston huhtikuussa päivitetty ennuste tämän

Jouko Leinonen toimii suurlähettiläänä ja Sami Wacklin edustuston päällikön sijaisena Brasilian-suurlähetystössä. Tommi Vuorinen toimii edustuston päällikkönä São Paulon –konsulaatissa.

vuoden kasvuksi on 2,1 prosenttia ja Maaailmanpankin ennuste 2,2 prosenttia. Vuonna 2020 Brasilian talouden odotetaan vihdoin pääsevän potentiaaliseen kasvuunsa, jonka arvioidaan olevan noin 2,5 prosentin tasolla.

Vaikka vuosikymmenen alussa Brasilian taloudella menikin vielä hyvin, oli vuosien 2015-16 lama niin syvä, että Brasiliankin osalta voidaan puhua menetetyistä vuosikymmenestä. Viime vuonna bruttokansantuote ylsi samalle tasolle missä oltiin vuoden 2012 alkupuoliskolla. Huippuvuodesta 2014 ollaan tultu alas vielä 5,1 prosenttia. Väkilukuun suhteutettuna tilanne on vieläkin heikompi. Mikäli tämän ja ensi vuoden kasvuennusteet toteutuvat, ylittää bruttokansantuote henkeä kohden ostovoimapariteetilla mitattuna ensi vuonna vihdoin vuoden 2010 tasolle. Työttömyysaste on noussut 12,4 prosenttiin ja työttömiä on yli 13 miljoonaa.

Julkinen velka on myös kasvanut reippaasti lähestyen jo 80 prosenttia bruttokansantuotteesta, jos laskuista jätetään pois keskuspankin hallussa olevat valtion velkapaperit. Ne mukaan lukien julkinen velka nousee lähelle 90 prosenttia. Julkisen talouden tasapainottamiseksi on tehtävä paljon ja hallituksen on löydettävä tasapaino julkisen velan kasvun rajoittamisen ja palkka- ja eläkemenojen välillä. Vuonna 2016 voimaan tulleen menokaton pitäisi auttaa julkisen talouden tasapainoon saattamiseksi. Parlamentin käsittelyssä oleva eläkeuudistus on ratkaisevassa roolissa julkisen talouden tasapainottamiseksi.

Brasilian talouden voi kuitenkin monilta osin katsoa olevan varsin vahvassa kunnossa. Toisin kuin monissa aiemmissa kriiseissä, ei Brasilian ole tarvinnut miettiä ulkomaiseen apuun turvautumista. Maan ulkomaanvaluuttavarannot ovat pysyneet korkeina noin 370 miljardissa dollarissa, ja valuuttakurssien vaihtelutkin ovat pysyneet kontrollissa. Ulkomaisten velan osuus julkisesta velasta on hyvin pieni.

Inflaatio on pysynyt viime vuosina hyvin kurissa, mikä on mahdollistanut keskuspankin koronlaskut. Vuonna 2018 inflaatio oli vain 3,75 prosenttia. Tämän vuoden inflaatioennuste on 3,9 prosenttia ja vuoden 2020 ennuste on 4 prosenttia. Keskuspankki on laskenut ohjauksen brasilialaisittain ennätysalhaalle 6,5 prosenttiin, eikä koron nostolle ole tällä hetkellä juurikaan painetta.

Ulkomaankaupan osuus Brasilian taloudesta ei ole kovin suuri, vain noin 25 prosenttia. Hallituksen piiristä on esitetty tavoitteeksi nostaa luku 30 prosenttiin vuoteen 2022 mennessä. Brasilian ulkomaankauppa onkin kasvanut reilusti parina viime vuotena. Vuonna 2018 vienti kasvoi reilut kymmenen prosenttia lähes 240 miljardiin dollariin. Tuonti kasvoi yli 20 prosenttia 181 miljardiin dollariin. Kauppataseen ylijäämä oli viime vuonna lähes 57 miljardia dollaria.

Ostovoimapariteetilla mitattuna Brasilian osuus maailman bruttokansantuotteesta on 2,5 prosenttia, mutta sen osuus maailman viennistä on vain 1,1 prosenttia. Brasilian tuottavuus on pysynyt jo pitkään paikoillaan, eikä maan teollisuus usein pysty kilpailemaan kansainvälisillä markkinoilla. Brasilian vienti koostuukin suurelta osin luonnonvaroista ja raaka-aineista. Tärkeimmät vientituotteet ovat soija, liha ja muut maataloustuotteet, öljytuotteet, kuljetusvälineet, mineraalit ja metallituotteet.

Brasilian tärkeimmät vientikumppanit ovat Kiina (vienti 67 miljardia ja tuonti 35,5 miljardia dollaria), Euroopan unioni (vienti 42,1 miljardia ja tuonti 34,8 miljardia dollaria) ja Yhdysvallat (vienti 28,8 miljardia ja tuonti 29 miljardia dollaria).

Brasilia on Suomen merkittävin kauppakumppani Etelä-Amerikassa noin 45 prosentin osuudella Suomen tavarakaupasta maanosan kanssa. Vuonna 2018 Suomen tavarakauppa Brasilian kanssa oli noin 880 miljoonaa euroa (Suomen tavaravienti 305 miljoonaa euroa, tavaratuonti 575 miljoonaa euroa). Suomen tavaravienti keskittyy eri toimialojen koneisiin ja laitteisiin, mittareihin, paperiin, pahviin ja lannoitteeseen. Suomen ta-

varatuonti Brasiliasta koostuu pääasiassa raaka-aineista ja elintarvikkeista. Suomen palveluvienti Brasiliaan vuonna 2017 oli 152 miljoonaa euroa ja palvelutuonti 119 miljoonaa euroa.

Suuri osa suomalaisyritysten liiketoiminnasta Brazilian kanssa tapahtuu maahan etabloituneiden suomalaisten tytäryritysten toimesta. Tilastokeskuksen mukaan vuonna 2016 Brasiliassa oli 55 suomalaisyritysten tytäryhtiötä, jotka työllistivät 9 367 henkilöä ja joiden liikevaihto oli 1 210 miljoonaa euroa. Liikevaihto on laskenut huippuvuosien 2011-2012 3 600 miljoonasta eurosta investointien pysähtyessä talouskriisin aikana vuosina 2015-16. Kriisi iski erityisen kovin Suomelle tärkeille energia- ja kaivossektoreille. Molemmille sektoreille on merkittäviä investointi suunnitelmia, joiden odotetaan jälleen käynnistyvän vuodesta 2019 alkaen.

Presidentti Bolsonaro hallituksen talouspolitiikan yksi keskeisimmistä pyrkimyksistä on avata Brazilian markkinoita. Hallituksen taloustiimi näkee, että maan on avauduttava kilpailukykynsä ja tuottavuuden parantamiseksi. Mutta monella taholla elää sitkeänä ajatus, että maan tulisi ensin huolehtia yritysten kilpailukykyä, ja vasta sitten se voi avata markkinoitaan. Keinoksi varsinkin teollisuuden puolelta esitetään yleensä verojen laskua, byrokratian vähentämistä ja maan infrastruktuurin parantamista. Maan olisi myös kyettävä nostamaan alhaista investointiastettaan, mikäli se haluaa parantaa kilpailukykyään. Viime vuonna investointiaste oli vain 15,8 prosenttia bruttokansantuotteesta.

YHTEISKUNNALLINEN JA POLIITTINEN TILANNE

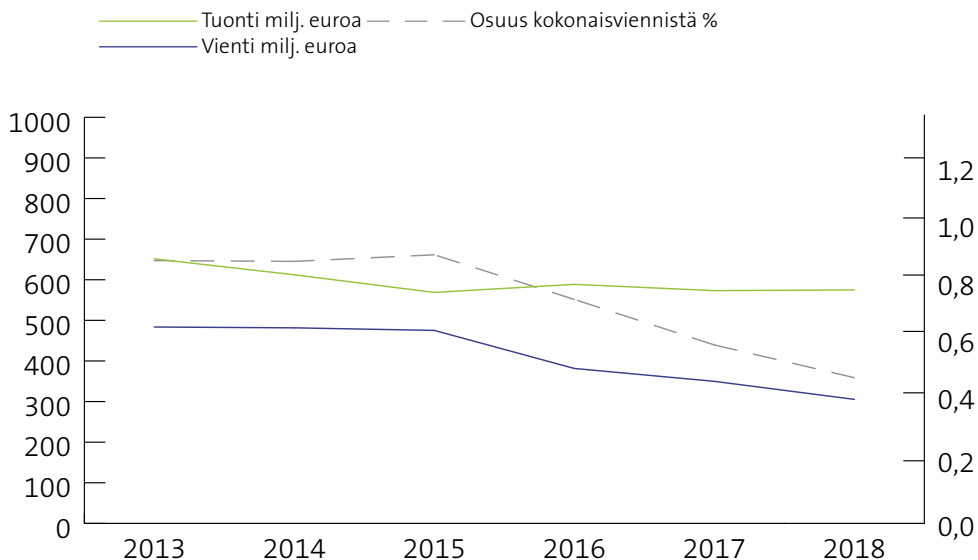
Presidentti Bolsonaro valinta presidentiksi herätti laajasti huolta, sillä hänen kampanjan aikaiset lausuntonsa asettivat sitoutumisen demokratiaan ja ihmisoikeuksiin kyseenalaisiksi. Pahimmat pelot kuitenkin hallinnon alkuvaiheen aikana ole realisoituneet. Eryteisesti ympäristökysymysten ja alkuperäiskansojen ihmisoikeuksien suhteen huoleen on kuitenkin edelleen aihetta tilanteessa, jossa uudelta hallitukselta odotetaan tekoja Brazilian talouden tasapainottamiseksi ja modernisoimiseksi. Esimerkiksi suunnitelmat kaivostoiminnan helpottamisesta alkuperäiskansojen alueilla saattavat aiheuttaa kitkaa yhtäältä talouden kehityksen ja toisaalta ympäristöarvojen ja alkuperäiskansojen oikeuksien välillä.

Presidentin kykyä rakentaa koalitioita aloitteidensa taakse pidettiin etukäteen kysymysmerkinä, eivätkä hänen hallituksensa alkumetrit ole hälvittäneet epäluuloja. Bolsonaro on pyrkinyt uudistamaan poliittista kulttuuria yrittämällä pienentää puolueiden roolia lainsäädäntöhankkeiden käsittelyssä. Tämä lähestymistapa ei ole toiminut, ja sen yrittäminen saattaa vaikeuttaa tuen hankkimista hallituksen aloitteille jatkossa.

Hallituksen keskeisin tavoite on saada läpi talouden tasapainottamisen kannalta elintärkeä eläkeuudistus. Kongressin käsittelyyn on viety luonnos, jota asiantuntijat pitävät pääosin hyvänä. Eläkeuudistuksen hyväksymiseen arvioidaan olevan melko hyvät mahdollisuudet, sillä suurin osa kongressiedustajista pitää uudistusta välttämättömänä. Yksityiskohtien suhteen on kuitenkin eriäviä näkemyksiä, eikä hallitus ole tähän mennessä onnistunut edistämään asiaa kongressin suuntaan ilman melua. Hallitus joutunee tekemään myönnytyksiä, mutta lakiesitys ei kestä suuria muutoksia ilman taloudellisten tavoitteiden vesittymistä.

Bolsonaron hallitus on jatkanut presidentti Temer hallituksen aloittamaa infrastruktuurin yksityistämistä. Ensimmäisessä vaiheessa avattiin tarjouskilpailu 12 lentokentän operoimisesta, ja vuoteen 2022 mennessä on tarkoitus yksityistää 42 kenttää lisää. Myös kymmenen satama-alueita ja keskeinen etelä-pohjoissuuntainen rautatieosuus avattiin tarjouksille. Seuraavassa vaiheessa on tarkoitus järjestää tarjouskilpailu pre-salt –öljykentistä sekä toisesta keskeisestä rautatieosuudesta. Yksityistämistä on tarkoitus jatkaa myös tämän jälkeen, ja sen odotetaan tuovan maahan merkittäviä ulkomaisia investointeja.

Suomen ja Brasilian välinen kauppa 2013-2018

Lähde: Tullihallitus

Talousministeri Guedesin talousliberaali linja on markkinoiden toiveiden mukainen. Bolsonaro ja hänen tukijoidensa sitoutuminen siihen on kuitenkin jossain määrin avoin kysymys. Jo nyt on nähty presidentin puuttuvan muun muassa valtion öljy-yhtiö Petrobrasin toimintaan. Pörssikurssit ja realin arvo ovat reagoineet välittömästi ja voimakkaasti hallituksen talouspäätöksiin, mikä osoittaa, että hallituksen toimia seurataan tarkasti markkinoilla.

Ulkopolitiikassa uusi hallitus on lähentynyt Yhdysvaltojen kanssa. Kiinan toimintaa on arvosteltu, mutta käytännössä sen suhteen on päädytty pragmaattiseen linjaan. Lähi-idän politiikassaan Brasilia on lähestynyt Israelia, mutta ei ole toteuttanut lupaustaan siirtää suurlähetystönsä Jerusalemiin. Taustalla ovat olleet brasilialaisen lihan keskeisenä vientimarkkinana toimivien arabimaiden reaktiot. Alueelliseen tilanteeseen vaikuttaa Venezuelan kehitys, jonka suhteen Brasilia on ottanut tiukan Maduron vastaisen linjan. Brasilia on kuitenkin sulkenut selkeästi pois sotilaallisen intervention mahdollisuuden Venezuelassa.

Hallitus ei näytä olevan vetäytymässä Pariisin ilmasopimuksesta, vaikka Bolsonaro mainitsi tämän mahdollisuuden kampanjansa aikana. Hallitus on kuitenkin painottanut Brasilian oikeutta päättää omasta ympäristöpolitiikastaan vapaasti. Tämä voi johtaa esimerkiksi ympäristölupaprosessin joustavoittamiseen sekä kaivostoiminnan helpottamiseen alkuperäiskansojen alueilla.

SÄÄNTELY-YMPÄRISTÖN KEHITYS

Brasilian uusi hallitus on tehnyt positiivisia avauksia talouden avaamiseksi. Esimerkiksi helmikuussa merkittävälle osalle ICT-tuotteiden ja tuotantohyödykkeiden tuontitullit laskettiin nolnaan prosenttiin Brasilian tariffijärjestelmän puitteissa, mikä mahdollistaa väliaikaiset tullivapautukset Mercosurin yhteisestä tullitariffista ICT-tuotteille ja tuotantohyödykkeille. Tällainen poikkeus on mahdollista tapauksissa, joissa kyseiselle tuotteelle

le ei löydy kotimaassa tuotettua vastinetta. Päätös on voimassa ainakin vuoden 2020 loppuun asti. Brasilia sopi myös Meksikon kanssa autojen ja niiden osien vapaakaupasta, kun aiemmin voimassa olivat tuontikiintiöt.

Suomen kannalta erittäin merkittävä olisi EU-Mercosur -vapaakauppasopimuksen solmiminen. Alun perin neuvottelut alkoivat jo lähes parikymmentä vuotta sitten, mutta vuosien hiljaiselon jälkeen neuvottelut liikahtivat jälleen vuonna 2016 käyntiin Argentiinan ja Brasilian saatua sopimukseen myönteisesti suhtautuvat hallitukset. Myös presidentti Bolsonaron hallitus ajaa sopimusta, vaikka monesti se onkin ilmaissut varsin kriittisiä näkemyksiä Mercosurista ja esittänyt jopa kahdenvälisiä sopimuksia Mercosurin ohittamiseksi.

Mikäli EU ja Mercosur tai EU ja Brasilia pääsisivät sopimukseen, olisi sillä merkittävä vaikutus suomalaisten yritysten toiminnalle Brasiliassa. Sopimuksella alennettaisiin korkeita tulleja, jotka ovat olleet suomalaisyritysten kannalta keskeinen kaupaneste Brasilian markkinoilla. Sopimuksella pyritään myös poistamaan tarpeettomasta sääntelystä aiheutuvia esteitä, joiden osalta tullausmenettelyt ovat olleet suomalaisten yritysten kannalta erityisen ongelmallisia.

Brasilian eläkejärjestelmän uudistus on erittäin tärkeässä roolissa julkisen talouden tasapainottamiseksi, luottamuksen palauttamiseksi ulkomaisten investoijien silmissä ja luottoluokituksen nostamiseksi takaisin investointiluokkaan. Toinen, ja yritysten kannalta jopa merkittävämpi uudistus olisi maan äärimmäisen monimutkaisen verojärjestelmän uudistaminen ja yksinkertaistaminen.

Brasilian kokonaisveroaste on noin 33,5 prosenttia bruttokansantuotteesta. Talousministeri Paulo Guedesin mielestä maan ideaalinen kokonaisveroaste olisi noin 20 prosenttia, mihin hänen mukaansa on mahdollista päästä veroja yksinkertaistamalla. Hallituksen tavoitteena on vielä tänä vuonna saada läpi verouudistus, jossa useita liittovaltiotason veroja yhdistettäisiin ja tilalle luotaisiin arvonlisävero. Lisäksi yritysverotukseen on suunnitteilla iso remontti. Siinä keskeisenä olisi yritysveron laskeminen 34 prosentista 15 prosenttiin. Yritysveron laskun kompensoimiseksi nykyään verovapaat osingot laitettaisiin verolle.

Brasilia pyrkii myös OECD:n jäseneksi. OECD-jäsenyys vahvistaisi Brasilian markkinaystävällistä politiikkaa ja erityisesti verouudistuksia. Sopeutuakseen kansainvälisen talousjärjestön standardeihin maan olisi myös parannettava tekijänoikeuksien suojaa. Yhdysvaltojen tuen saamiseksi OECD-jäsenyydelleen Brasilia lupautui luopumaan maailman kauppajärjestössä kehittyvän maan erityisasemastaan. Mikäli Brasilia hyväksytään jäseneksi, tulisi siitä Chilen ja Meksikon jälkeen kolmas Latinalaisen Amerikan maa järjestössä.

CHILE

Pääkaupunki.....	Santiago / Valparaiso
Väkiluku.....	17,9 milj. (heinäkuun 2018 arvio)
Talouden rakenne (Maatalous Teollisuus Palvelut).....	4.2 % 32.8 % 63 %
Työttömyysaste.....	6.7 %
Kaupungistumisaste.....	87.6 % (2018)

Luvut ovat arvioita ja vuodelta 2017, ellei toisin mainita.
Lähde: CIA World Factbook.

Chilellä on vakaa taloudellinen ja poliittinen ympäristö ja maan kasvunäkymät ovat erinomaiset. Talouden kasvu vuonna 2018 oli 4 prosenttia, ja vuosille 2019-2020 ennustetaan tasaista 3-4 prosentin kasvuvauhtia. Myönteisiin talousnäkyymiin vaikuttavat kuitenkin maailman talouden epävarmuustekijät mukaan lukien Kiinan ja Yhdysvaltojen väliseen kauppaan liittyvät jännitteet. Chile on hyvin riippuvainen viennistä, sillä ulkomaankauppa edustaa yli 50 prosenttia maan bruttokansantuotteesta. Vaikka kuparin vienti, arvoltaan noin 34 miljoonaa dollaria, kasvoi vain maltillisesti (4,7 prosenttia), on sen osuus silti noin 48 prosenttia kokonaisviennistä. Hallitus pyrkii hajauttamaan taloussektoreita ja vähentämään riippuvuutta kuparista. Taloudellinen eriarvoisuus on yhä korkealla tasolla Chilessä. Metsäteollisuus on kaivos- ja energia-alan ohella Suomen ja Chilen kaupallisen yhteistyön tärkein alue. Digitalisaatio, cleantech, metsänhoito ja metsäteollisuus, uusiutuva energia, kiertotalous ja vedenpuhdistusteknologiaan liittyvä kysyntä tarjoavat myös mahdollisuuksia suomalaisyrityksille. Joulukuussa 2019 Chile isännöi YK:n ilmastokokouksen (COP25) ja sen vuoksi ilmastoasiat ja ympäristöystävällisyys ovat hyvin ajankohtaisia teemoja Chilessä.

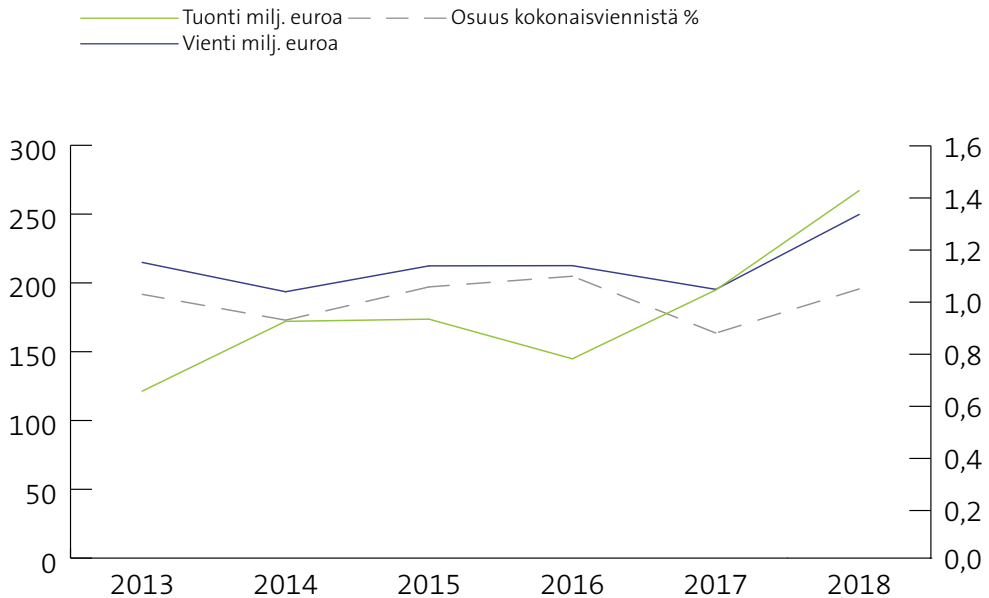
TALouden JA ULKOMAANKAUPAN KEHITYS

Chilen hallituksen toiveena on nykyistäkin nopeampi talouskasvu ja ulkomaisten suorien investointien lisääminen. Chilen talouden kasvu vuonna 2018 oli 4 prosenttia loppuvuoden vaikeuksista huolimatta ja tuleville vuosille 2019-2020 ennustetaan tasaista 3-4 prosentin kasvuvauhtia Chilen vahva sisäinen kysyntä sekä investointien kasvu pitävät maan kasvu-uralla. Inflaatio pysyi keskuspankin 3 prosentin tavoitteessa kolmatta peräkkäistä vuotta kansallisen tilastoinstituutin (INE) raportin mukaan. Chilellä on myös Latinalaisen Amerikan paras maariskiluokitus (AA-, Standard & Poors sekä Fitch).

Chilen positiivisiin talousnäkyymiin vaikuttavat kuitenkin maailman talouden epävarmuustekijät. Epävarmuutta taloudelliseen tilanteeseen tuovat Kiinan ja Yhdysvaltojen väliset jännitteet kaupassa, maailmalla leviävä protektionismi sekä brexit. Sekä Kiina että Yhdysvallat ovat Chilen tärkeimpiä kauppakumppaneita ja niiden

Eija Rotinen toimii suurlähettiläänä ja Carolina Nordling ulkoasiainsihteerinä Suomen Santiagon suurlähetystössä. Maria Ala-Kaila toimii päällikkönä ja Linda Nerg EDUFI-harjoittelijana Business Finlandin toimistolla.

Suomen ja Chilen välinen kauppa 2013-2018

Lähde: Tullihallitus

yhteenlaskettu osuus kattaa noin 42 prosenttia Chilen kokonaisviennistä. Chilen keskuspankki ilmoitti vuoden 2018 kauppataseen olevan ylijäämäinen toista vuotta peräkkäin. Chile on hyvinkin riippuvainen viennistä, sillä ulkomaankauppa edustaa yli 50 prosenttia maan bruttokansantuotteesta. Vaikka kuparin vienti, arvoltaan noin 34 miljoonaa dollaria, kasvoi vain maltillisesti, on sen osuus silti noin 48 prosenttia kokonaisviennistä. Litiumin vienti edustaa edelleen hyvin pientä osuutta Chilen kaivosviennistä, vaikka maalla on maailman toiseksi suurimmat litiumvarannot.

Tulevia taloudellisia haasteita vuosille 2019-2020 ulkomaankaupan haasteiden lisäksi ovat investointien ja työllisyyden lisääminen. Investoinnit elpyivät 6 prosenttia kansallisen tuottavuuskomitean (CNP) vuosikertomuksen mukaan. Pienestä väkiluvustaan huolimatta Chile on edelleen Latinalaisen Amerikan houkuttelevimpia investointikohteita. Suurin osa investoinneista tulee kaivos-, energia-, infrastruktuuri- ja elintarvikesektoreille. Työttömyysaste on huhtikuussa 2019 yhä korkea 6,7 prosenttia. Sen lisäksi uusia haasteita Chilen tärkeimmälle taloussektorille, kaivosteollisuudelle, tuo Kiinan hidastuva talouskasvu sekä kuparin maailmanmarkkinahinnan lasku. Chilen talouden rakenteen yksipuolisuus ja siten sen alttius sykleille luo edelleen haasteita. Kupariin keskittynyt kaivosteollisuus muodostaa jopa noin 9 prosenttia Chilen bruttokansantuotteesta. Nykyisellä hallituksella on kuitenkin jatkuva pyrkimys hajauttaa Chilen taloussektoreita ja pyrkiä eroon kupaririippuvuudesta. Tämä on myös suurin syy sille miksi maa pyrkii mittaviin talousreformeihin sekä tiivistämään kaupallisia suhteita ulkomaihin. Chilen muille tärkeimmille taloussektoreille odotetaan maltillista muutaman prosentin kasvua. Maataloussektorin oletetaan kasvavan vuonna 2019 noin 3,1 prosenttia, josta metsäteollisuuden kasvu tulee arviolta olemaan noin 3. Sen lisäksi investoinnit kasvavat rakennussektorilla, johon vaikuttaa asuntojen rakentaminen ja kysyntä. Pankkisektorille ei odoteta suuria muutoksia.

Taloudellinen eriarvoisuus on yhä korkealla tasolla Chilessä. Chilen Gini-kerroin 0,45 on edelleen yksi maailman ja Latinalaisen Amerikan korkeimpia. Epävirallinen työ on yleistä ja tulonsiirrot vähäisiä. Maan korkeaan työttömyyteen vaikuttaa osaltaan lisääntynyt maahanmuutto ja näin myös työikäisen väestön lisääntyminen. Työn tuottavuuden kasvu on vain 50 prosenttia OECD:n keskiarvosta. Nykyisen presidentti Piñeran kauden yhtenä päätavoitteena onkin muun muassa työn tuottavuuden parantaminen sekä vero- ja eläkeuudistusten käynnistäminen.

Chile oli vuonna 2018 kauppavaihdoltaan Suomen kolmanneksi tärkein kauppakumppani Latinalaisessa Amerikassa Brasilian jälkeen. Metsäteollisuus on kaivos- ja energia-alan ohella Suomen ja Chilen kaupallisen yhteistyön tärkein alue. Kokonaisuudessaan kauppa kasvoi sekä viennin että tuonnin osalta edellisvuoteen verrattuna. Suomen vienti Chileen koostuu pääosin koneista, laitteista ja kuljetusvälineistä sekä kemiallisista aineista ja erinäisistä valmiista tavaroista. Tuonti Suomeen taas koostui pääasiassa raaka- ja polttoaineista, sekä kemiallisista aineista ja elintarvikkeista. Kokonaisuudessaan tuonti Chilestä Suomeen oli vuonna 2018 noin 267 miljoonaa euroa ja vienti 250 miljoonaa euroa. Heritage-yhdistyksen indeksien mukaan Chilen taloudellisen vapauden pistemäärä on noin 75 prosenttia, minkä vuoksi Chile on maailmantilastoissa 18. sijalla maailman liberaalimpien markkinoiden listoilla. Amerikan maista Chile on kolmannella sijalla Yhdysvaltojen ja Kanadan jälkeen. Piñeran hallitus pyrkiikin ulkomaisten investointien saamiseen ja on luvannut virtaviivaistaa yritysten lupamenettelyitä sekä luoda suuria investointihankkeita.

Chilessä suomalaisyrityksillä on tarjottavaa erityisesti seuraavilla sektoreilla: cleantech, metsänhoito ja metsäteollisuus, uusiutuva energia, kiertotalous, vedenpuhdistusteknologia sekä koulutus liittyen yhteiskuntavastuun ja kestäväen kehityksen kysymyksiin. Mahdollisuuksia on myös kaivosteollisuudessa, johon kohdistuu paineita kasvattaa tuottavuutta ja ratkaista energian tuotantoon sekä vedensaantiin liittyviä kriittisiä ongelmia. Sen lisäksi kiinnostusta on kyberturvallisuuden ja connectivilyn saralla. Chileläisistä vain 38 prosentilla on tällä hetkellä pääsy 4G verkkoon. Joulukuussa 2019 Chile isännöi YK:n ilmastokokouksen (COP25), tarkoittaen, että ilmastoasiat ja ympäristöystävällisyys ovat tällä hetkellä erittäin ajankohtaisia teemoja Chilessä. Maassa toimii paikan päällä noin 30 suomalaisyritystä, minkä lisäksi noin 80 yrityksellä on edustaja Chilessä. Suurlähetystön ja Business Finlandin mukaan Chile on liiketoimintaympäristönä kohtuullisen helppo suomalaisyrityksille ja liiketoimintakulttuuri on lähinnä suomalaista Latinalaisessa Amerikassa. Suomen ja Chilen välillä on ollut vuodesta 1993 lähtien investointisuojasopimus ja kaksinkertaisen verotuksen estävän sopimuksen valmistelua jatketaan.

YHTEISKUNNALLINEN JA POLIITTINEN TILANNE

Chilen yhteiskunnallinen tilanne on vakaa ja Chilessä valta vaihtuu vapailla vaaleilla joka neljäs vuosi. Aiemmin vuosina 2010-2014 presidenttinä toiminut Sebastian Piñera valittiin 2017 vuoden lopun vaaleilla Chilen presidentiksi toiselle kaudelle 2018-2022. Chilen kongressi koostuu tällä hetkellä kolmesta koalitiosta – Chile Vamos, Convergencia Progresista ja Frente Amplio. Presidentti Piñeran koalitiolla Chile Vamosilla ei ole enemmistöä senaatissa eikä edustajainhuoneessa. Chile Vamos on keskusta-oikeistolainen koalitio, joka perustettiin tammikuussa 2015 oppositioksi presidentti Michelle Bacheletin toiselle hallitukselle (2015-2018).

Presidentti Piñeran presidenttikauden tavoitteiden teemoina ovat lapset, kansalaisten turvallisuus, terveydenhuolto, taloudellinen kehitys sekä La Araucanian alueen kehitys ja rauha. Piñeran ensimmäistä vuotta voidaan arvioida suhteellisen menestyksekkääksi huolimatta sisäisistä ja ulkoisista haasteista. Yhteiskunnallisia ja poliittisia haasteita vuonna 2018 loivat La Araucanian tilanne ja poliisin sisäinen kriisi, Yhdysvaltojen ja Kiinan kauppiaan liittyvät jännitteet, Argentiinan talouskriisi, Brasilian taloudellinen pysähtyneisyys sekä Venezuelan poliittinen ja humanitääriäinen kriisi. Piñeran hallituksen saavutuksina voidaan pitää kansallisten sopimusten toimeenpanon

aloittamista, maahanmuuton hallintaan saamista sekä talouskasvua, joka nousi vuodesta 2017 miltei kolme prosenttiyksikköä. Vuoden aikana työllisyys myös koheni sekä tuottavuus ja investoinnit lisääntyivät.

Vuosina 2019-2020 eniten haasteita luonee La Araucanian alueen rauhoittaminen. Vuoden 2018 marraskuun levottomuuksissa poliisin erikoisjoukot ampuivat aseistamattoman mapuche-heimoon kuuluneen nuoren. Tapaus synnytti laajan protestiaallon ympäri Chileä ja kiihdytti pitkään meneillään ollutta mapuche-konfliktia alkuperäisasukkaiden ja valtion välillä.

Kiistaa opposition kanssa herättää myös hallituksen maahanmuuttopolitiikka ja kannanotot Venezuelan kriisiin liittyen. Heti hallituskauden alussa hallitus ilmoitti säätelevänsä maahanmuuttoa, ja marraskuussa Chile ilmoitti, että se ei aio allekirjoittaa GCM-siirtolaisuuskompaktia. Uusi maahanmuuttolaki on senaatin käsittelyssä ja sen voimaantulo merkitsisi muutoksia muun muassa viisumikäytäntöihin. Presidentti Piñera on ottanut vahvasti kantaa Venezuelan humanitäärisen kriisiin. Tammikuussa 2019 hallitus tunnusti Juan Guaidón Venezuelan presidentiksi ja kehotti muitakin maita olemaan tunnustamatta Venezuelan viime vaaleilla valittua presidentti Maduroa.

Chilen ulkopoliittinen asema on vakaa ja suhteet tärkeimpiin kauppakumppaneihin hyvät. Piñeran ensimmäisen hallituksen aikana (2010-2014) syntyi vapaakauppajärjestely Tyynenmeren allianssi Meksikon, Kolumbian ja Perun kanssa. Edellisen presidentti Bachelet'n hallitus panosti hyviin kauppasuhteisiin Kiinan kanssa, joka on Chilen talouden kehityksen kannalta erittäin tärkeä. Piñeran hallituksen aikana suhteet sen toiseksi tärkeimpään kauppakumppaniin Yhdysvaltoihin ovat syventyneet. Maa pyrkii myös syvempään kaupalliseen yhteistyöhön muiden Latinalaisen Amerikan maiden kanssa. Sen lisäksi Chile pyrkii tiiviimpään yhteistyöhön Aasian maiden, erityisesti Kiinan kanssa pyrkien lisäämään investointeja Chileen. Tämän lisäksi Chile pyrkii tiiviimpään yhteistyöhön Mercosur-maiden kanssa (Argentiina, Uruguay, Paraguay, Brasilia). Suhteet Argentiinaan ja Brasiliaan ovat hyvät, mutta kummankin maan taloudellinen epävakaus vaikuttaa myös Chilen talouteen.

Venezuelan tilanteen lisäksi Chile haluaa vahvistaa asemaansa alueella luomalla vaihtoehtoista liittoa UNASUR:lle. Maaliskuussa 2019 Chilen ja Kolumbian presidenttien ideoiman uuden alueellisen organisaation, Prosur'in, perustamiskokous pidettiin Santiagossa. Tilaisuudessa kahdeksan maata allekirjoitti julistuksen Prosur'in perustamisesta ja Chile toimii organisaation puheenjohtajanaan ensimmäisen vuoden aikana. Chilen ja Perun väliset suhteet ovat parantuneet maiden sovittua kiistansa merirajasta Haagin kansainvälisessä tuomioistuimessa alkuvuodesta 2014. Sen sijaan suhteet Bolivialle ovat vaikeat, sillä maa tavoittelee pääsyä merelle, jonka se menetti hävittyään sodan 1879-1883 Chileä vastaan. Lokakuussa 2018 Haagin kansainvälinen tuomioistuin hylkäsi Bolivian vaatimukset meriyhteysneuvotteluista Chilen kanssa. Chilen suhteet EU-maihin ovat kaikin puolin hyvät ja Chile ja EU ovat modernisoimassa assosiaatiosopimustaan vahvistaakseen entisestään ulkomaankaupan toimintaedellytyksiä.

SÄÄNTELY-YMPÄRISTÖN KEHITYS

Chile tarjoaa vakaan taloudellisen ja poliittisen ympäristön, jossa on erinomaiset kasvunäkymät. Maan avoimuus globaaliin kauppaan, suhteellisen avoin sääntely-ympäristö ja vahvat oikeusvaltion periaatteet muodostavat vanhan perustan dynaamiselle taloudelle. Se tarjoaa myös oikeudellisen kehyksen, joka takaa investointien suojan ja kyvyn toimia tavanomaisten liiketoimintakäytäntöjen mukaisesti. Chilen rahoitusmarkkinat ovat hyvin kehittyneet. OECD:n täysjäsenyytensä alusta (2010) lähtien Chile on ottanut edistysaskeleita liiketoimintaympäristön luomiseksi mahdollisimman houkuttelevaksi ulkomaisille investoinneille. Chilellä on vapaakauppasopimukset maihin, jotka tuottavat yhteensä 97 prosenttia maailman bruttokansantuotteesta (22 sopimusta 60 maan kanssa). Chilelle on tärkeä kansainvälistä yhteistyötä edistävä Tyynenmeren alueen vapaakauppasopimus CPTPP (Comprehensive

and Progressive Agreement for Trans-Pacific Partnership), jonka perustajajäsen Chile on Uuden-Seelannin, Brunein ja Singaporen ohella. Kyse on tällä hetkellä maailman dynaamisimmin kasvavasta alueesta. Suurin osa ulkomaankaupasta tapahtuu vapaakauppasopimusten puitteissa, merkittäviä kaupanesteitä ei juuri ole.

Yleisesti ottaen voidaan sanoa, että Chilen sääntely-ympäristö luo helpon kasvun yrittäjyydelle ja kasvulle. Transparency Internationalin listauksessa Chile on sijalla 27 ja se on Latinalaisen Amerikan toiseksi vähiten korruptoitunut maa. Chilen sijoitukset liiketoimintaympäristövertailuissa ovat muutenkin verrattain hyviä, ja maa on epäilemättä Latinalaisen Amerikan helpoimpia paikkoja liiketoiminnalle. Chile pärjää myös globaalissa vertailussa yritysmyönteisyyden ja vahvojen instituutioiden ansiosta. Maailmanpankin Doing Business -indeksissä Chile on sijalla 56. Meksiko on Chileä edellä sijalla 54. Maailmanpankki ja International Finance Corporation (IFC) sijoittavat Chilen sijalle 32. mitattaessa yritystoiminnan aloittamisen helppoutta eri maissa. Ulkomaalaisten yritysten toiminta Chilessä on suhteellisen vaivatonta, kun tuntee paikalliset toimintatavat ja yrityskulttuurin.

Chilessä on kuitenkin tiettyjä asioita, jotka suomalaisten yritysten tulisi ottaa huomioon ennen liiketoiminnan aloittamista. Tähän kuuluu muun muassa notaarin vahvistus liiketoiminnan aloittamiselle, rekisteröintitodistus, verotuksen rekisteröintinumero, työlupa sekä rekisteröinti asianomaisille viranomaisille. Luoton saaminen ja pankkitilin avaaminen on haasteellinen prosessi, jossa yrityksen, joko tytäryhtiön tai laillisen edustajan maksukäyttäytyminen, varallisuus sekä kassavirta, tutkitaan tarkkaan ja sen pitää olla moitteeton. Esimerkiksi luottohäiriömerkintä tai työntekijöiden sosiaalimaksujen laiminlyönti vaikeuttaa pankkitilin avaamista huomattavasti. Sijoittajansuoja toimii Chilessä paremmin kuin muissa Latinalaisen Amerikan tai Karibian alueen maissa.

Piñeran hallitus on esittänyt ehdotuksensa verouudistuksesta, joka on alkuvuonna 2019 kongressin käsittelyssä. Uudistuksen tavoitteena on yksinkertaistaa verotusta ja tehdä siitä oikeudenmukaisempaa erityisesti pienille ja keskiuurille yrityksille. Samanaikaisesti tavoitteena on kannustaa investointeja menettelyllä, joka sallii pääomainvestointien nopeutetun poiston kirjanpidossa. Sen lisäksi hallituksen tavoitteena on byrokratian vähentäminen ja siirtyminen paperisodasta verkkoasiointiin ja näin erityisesti pienyrityksien liiketoiminnan helpottaminen. Hallituksen tavoitteina ovat lisäksi uusien yritys- ja innovaatiotukien varmistaminen yrittäjille sekä maan infrastruktuurin parantaminen. Suurimmat julkiset hankinnat koskevat 5G-verkon sekä toimivan tieliikenteen ja sähköisen liikenteen rakentamista Chileen. Investointiarvio infrastruktuurin parantamiseksi on noin 9 miljardia dollaria, ja se toteutetaan julkisen ja yksityisen yhteistyön kessession eli toimintalupamallin kautta. Kyseinen järjestelmä on ollut käytössä jo vuodesta 1993 lähtien ja on avoin myös ulkomaalaisille tarjoajille. Mainittakoon kuitenkin, että toimintamalli on hyvin kilpailtu.

Chilen tuontitullit ovat kohtuullisia, sillä EU-maat kuuluvat tullietuuskohtelun piiriin. Tullilaitos kiinnittää erityistä huomiota elintarvikkeiden ja maataloustuotteiden tuonnin valvomiseen, näille tuotteille säännökset ovat tiukemmat kuin useimmissa muissa maissa. Keskimääräinen tulli on noin 6 prosenttia. Eurooppalaiset yritykset kohtaavat vähän kaupanesteitä Chilessä. Tavarantoiminta ja vienti on tehty Chilessä helpoksi ja byrokraatiavapaaksi, mikä ei ole lainkaan odotusarvo Latinalaisessa Amerikassa. Tuotteiden markkinoille hyväksymisen ja rekisteröinnin sekä tekijänoikeuksien valvomisen suhteen on esiintynyt epäjohtonmukaisuutta erityisesti kemian-sektorilla ja lääke-sektorilla. Toisaalta esimerkiksi terveydenhoitoon liittyviltä laitteilta ei vaadita raskasta ja kallista hyväksyntä- ja rekisteröintiprosessia kuten joissain muissa maissa. Chilen kilpailulainsäädäntö on epätavallisen yksinkertainen ja yleinen, mutta tukee tehokkaasti rajoittavien sopimusten ja yhdenmukaistettujen toimien valvontaa sekä saalistushinnoittelun ja kilpailunvastaisten yrityskauppojen estämistä.

Vaikka Chile on ulkomaalaisille yrityksille sijoituskohteena kiinnostava taloudellisen vakauden, liberaalin markkinapolitiikan ja ulkomaalaisille yrityksille myönteisen politiikkansa vuoksi, maan lainsäädännöstä löytyy

haasteita, joihin olisi hyvä varautua. Teollis- ja tekijänoikeuksia kunnioitetaan yleensä, mutta Chile ei ole aina täyttänyt kaikkia vapaakauppasopimuksien velvoitteita. Sen lisäksi haasteita saattavat tuoda ympäristölupaprosessit, alkuperäiskansojen kuulemisvaatimukset sekä oikeudenkäyntimenettelyt. Ulkomaiset investoinnit on suojattu samanarvoisina kotimaisten investointien kanssa ja pääomien siirtäminen on pääasiallisesti vapaata. Investoijien kannalta Chilen haasteena on riskirahoituksen kehittymättömyys. Pankit ja eläkerahastot ovat konservatiivisia ja varovaisia esimerkiksi uusiutuvan energian hankkeiden rahoituksessa. Chileläispankit harjoittavat valikoivaa asiakaspolitiikkaa sekä yksityis- että yrityspuolella.

Uuden yrityksen voi perustaa ilman aloituspääomaa, ja kun käytetään paikallista juristia, joka tuntee yrityksen prosessin, aikaa menee viranomaisvahvistuksissa noin kuukausi. Suomalaisten yritysten kannalta Chilessä kaupankäynti ja yrityskulttuuri ovat suhteellisen suoraviivaisia, mutta yrityskulttuuri on hierarkkinen. Liiketoimintaa koskevat päätökset tehdään ylempällä tasolla, minkä vuoksi suhteiden luominen johtoon on tärkeää. Suomalaisilla yrityksillä on hyvä maine Chilessä ja suomalaisiin luotetaan. Kaupankäyntikulttuuri on Chilessä kuitenkin hieman varautuvampaa ja riskinottoa vältetään. Kaiken kaikkiaan Chile on Latinalaisessa Amerikassa yksi yritysmuotoisimmista maista, jossa perusasiat liiketoiminnalle ovat kunnossa.

KANADA

Pääkaupunki	Ottawa
Väkiluku	35,9 milj. (heinäkuun 2018 arvio)
Talouden rakenne (Maatalous Teollisuus Palvelut)	1.6 % 28.2 % 70.2 %
Työttömyysaste	6.3 %
Kaupungistumisaste	81.4 % (2018)

Luvut ovat arvioita ja vuodelta 2017, ellei toisin mainita.
Lähde: CIA World Factbook.

Kanada on maailman 10. suurin talous, jonka kasvu jatkuu maltillisena. Suomea ja Kanadaa yhdistävät pohjoinen sijainti, kaksikielinen parlamentaarinen demokratia ja samankaltainen arvopohja. Useat suomalaiset suuryritykset ovat jalkautuneet Kanadaan. Pienten ja keskisuurten yritysten saapumista edesauttaa EU:n ja Kanadan välinen talous- ja kauppasopimus CETA (Comprehensive Economic Trade Agreement), jonka myötä Kanadasta on tullut suomalaisyrityksille entistä kiinnostavampi ja merkittävämpi markkina-alue. Suomella on tarjottavana arkista ja muuta osaamista meriliikenteen, energiantuotannon, infrastruktuurin, meteorologian sekä cleantech- ja ICT-ratkaisujen osalta. Kanadassa on laajat mahdollisuudet suomalaisen osaamisen hyödyntämiseen.

TALouden JA ULKOMAANKAUPAN KEHITYS

Vuonna 2018 Kanadan talous kasvoi 1,8 prosenttia, mikä on selvästi vähemmän kuin vuonna 2017, jolloin taluskasvu oli kolme prosenttia. Vuosien 2019 ja 2020 osalta eri tahot ennustavat 1,5 – 2 prosentin kasvua. Työttömyysaste on laskenut alle kuuteen prosenttiin ollen alimmillaan 40 vuoteen.

Kansainvälinen taloustilanne ja mahdolliset kauppasodan uhat vaikuttavat myös Kanadaan. Vaikka työllisyysluvut ovat kehittyneet suotuisasti, trendi voi kääntyä, etenkin jos investoinnit ja vienti kääntyvät selvään laskuun. Yksi iso tekijä on öljyn hinta.

Öljyn ja tiettyjen raaka-aineiden hintojen lasku on aiheuttanut ongelmia Kanadan taloudelle. Öljyn hinnan lasku koettelee eri provinssija kuitenkin eri tavalla. Kärsijöinä ovat olleet öljyntuotannosta riippuvaiset Alberta, Saskatchewan sekä Newfoundland ja Labrador.

Kanada pyrkii monipuolistamaan vientiään vähentämällä riippuvuuttaan Yhdysvaltojen markkinoista. Maa laittaa toivoa etenkin Aasiaan, mutta on myös kiinnostunut muista ilmansuunnista. Vuonna 2017 sekä Ka-

Ministerineuvos Jyrki Nissilä ja erityisasiantuntija Jarno Valkeapää työskentelevät Suomen Ottawan suurlähetystössä.

nadan vienti (546,7 miljardia Kanadan dollaria, 364 miljardia euroa), tuonti (561,1 miljardia Kanadan dollaria, 374 miljardia euroa) että ulkomaankauppa kokonaisuudessaan (1108 miljardia Kanadan dollaria, 738 miljardia euroa) saavuttivat Kanadan tilastokeskuksen mukaan tähänastisen huippunsa. Vastaavasti tuonti Yhdysvalloista oli 52 prosenttia kokonaistuonnista. EU:n osuus Kanadan kokonaistuonnista oli 7,6 prosenttia sekä 2017 että 2018. EU:n osuus Kanadan kokonaistuonnista on noussut viime vuosina 1-2 prosenttia vuodessa ollen 12,4 prosenttia vuonna 2018.

Verrattuna vuoteen 2015, kanadalaiset investoinnit ulkomaille ovat lisääntyneet selvästi. Määrä oli vuonna 2017 reilut 1100 miljardia Kanadan dollaria (733 miljardia euroa). 2017 ulkomaiset investoinnit Kanadaan olivat 824 miljardia (549 miljardia euroa). Investointikohteista tärkein oli Yhdysvallat lähes 45 prosentin osuudellaan. Yhdysvallat oli vastaavasti suurin Kanadaan investoija lähes 405 miljardilla dollarilla (270 miljardia euroa). Muita suuria investointeja tuli Alankomaissa, Luxemburgissa ja Iso-Britanniassa toimivilta yrityksiltä.

Suomessa ja Kanadassa on molemmissa vahva metsäteollisuus ja runsaasti metalli- ja konepajateollisuutta. Suomi vie Kanadaan pääasiassa koneita ja laitteita, kuljetusvälineitä, öljyjalosteita ja malmeja. Tullin tilastojen mukaan Suomen vienti Kanadaan vuonna 2018 oli 664 miljoonaa euroa, tuonti 595 miljoonaa euroa. Kauppatase oli siten positiivinen. 2018 Suomen viennin kasvu Kanadaan oli 17 prosenttia tuonnin kasvun ollessa 16 prosenttia. Ennen vuotta 2017 kauppatase oli ollut kolme vuotta negatiivinen. Kanadan osuus Suomen kokonaistuonnista oli 1,04 prosenttia. Tullitilastoissa näkyvä Suomen Kanadan viennin arvo on heilahdellut vuositasolla suhteellisen paljon, mitä selittyy osittain sillä, että suomalaisten öljytuotteiden vienti ei välttämättä näy joka vuosi Suomen vientitilastoissa, sillä toimitukset voivat tulla eri maissa olevilta tuotantolaitoksilta. Suomi tuo Kanadasta pääasiassa malmeja ja kivihiiltä.

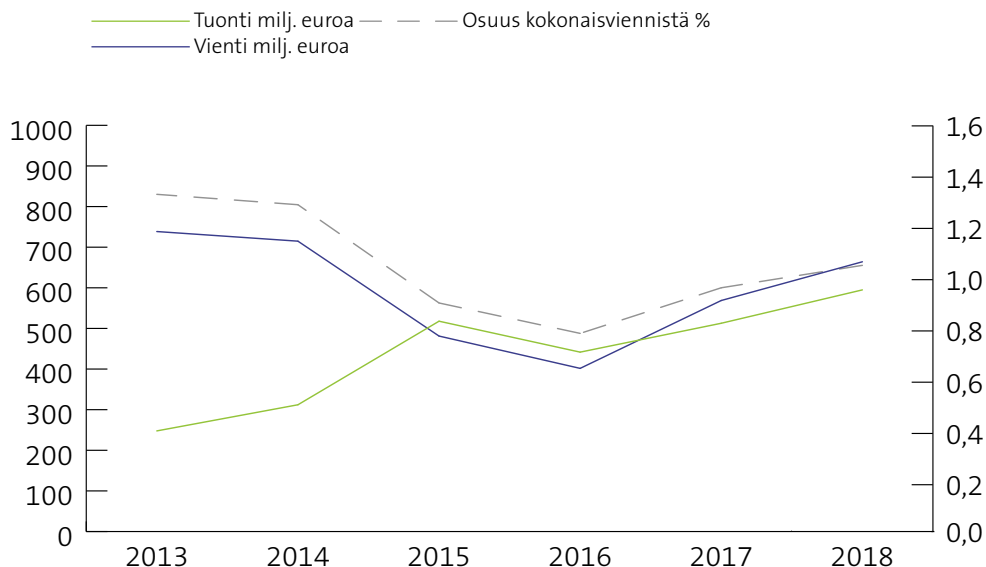
Kanadan pyrkimys kauppasuhteidensa laajentamiseen luo Suomelle mahdollisuuksia etenkin CETA:n kautta esimerkiksi tullimaksujen poistumisen ja sen myötä syntyvien kustannussäästöjen sekä palvelumarkkinoiden avautumisen myötä. Sopimuksen väliaikainen soveltaminen aloitettiin syyskuussa 2017. Sen täysimääräinen soveltaminen odottaa kuitenkin ratifiointia vielä osalta EU-jäsenvaltioista. Suomi ratifioi sopimuksen tammi-kuussa 2019 ollen 12. sopimuksen ratifioinut EU-jäsenmaa.

Suomen ja Kanadan välisessä yhteistyössä arktinen osaamisemme ja Kanadan arktisten ja pohjoisten alueiden yrityksille tarjoamat mahdollisuudet ovat keskeinen yhteistyöalue. Suomalaisyrittäjillä on jo jalansijaa Kanadan arktisilla markkinoilla. Perinteisesti Kanadassa on suhtauduttu erittäin varauksellisesti jäänmurtajien ostamiseen ulkomailta. Kanadan murtajakapasiteetti on kuitenkin yli 30 vuoden keski-ikänsä takia jo niin suuri epävarmuustekijä, että asiaan on teollisuuden painostuksesta tartuttu konkreettisemmin myös poliittisella tasolla. Tämä voi pidemmällä aikavälillä avata suomalaisyrityksille mahdollisuuksia päästä mukaan osaurakoihin tai korjausrakentamiseen.

Suurimmat suomalaisyritykset Kanadassa ovat Kone, Metso, Neste, Wihuri, Stora-Enso, Kemira, Nokia sekä Outotec. Kanadalaiset kaivosyritykset ovat isoimpia Suomeen sijoittajia.

Team Finland -työ Kanadassa on aktiivista, ja suurlähetystössä on ollut vuodesta 2016 lähtien erillinen Team Finland -erityisasiantuntija. Kanadassa tuetaan erityisesti pk-yritysten vientimahdollisuuksia. Suomen pk-sektorin kannalta kiinnostavimmat toimialat ovat cleantech, mukaan lukien bioenergia ja biopolttoaineet, kaivos- ja meriteollisuus. Työ kohdentuu näiden sektoreiden lisäksi myös terveydenhuollon, älyliikenteen, kaupunkisuunnittelun ja peliteollisuuden yritysten tukemiseen. Yritysten auttaminen Kanadassa perustuu tiiviiseen yhteistyöhön Business Finlandin kanssa.

Suomen ja Kanadan välinen kauppa 2013-2018

Lähde: Tullihallitus

Vienninedistämistyön keskeisimpänä tavoitteena on ajankohtaisen markkinaymmärryksen kasvattaminen verkostoitumisen kautta. Tämän jälkeen tieto kytketään suomalaisten yritysten tarjontaan ja aktivoidaan yrityksiä perehtymään Kanadan tarjoamiin mahdollisuuksiin. Kanadan julkisen sektorin hankinnat ja syrjäisten alueiden liiketoiminta ovat erittäin vahvasti tuettuja ja poliittisesti ohjattuja. Team Finland -asiantuntijan avulla tätä hallinnollisesti raskasta tarjousprosessia voidaan tapauskohtaisesti lähteä selvittämään. Tavoitteena on pitkäjänteisesti vahvistaa ja laajentaa käytettävissä olevaa kanadalaista, yksityisistä toimialaosajista koostuvaa asiantuntijaverkostoa, joka parhaiten pystyy auttamaan suomalaisia yrityksiä käytännön etabloitumisessa Kanadan markkinoille.

TF-toiminta pk-yritystasolla on keskittynyt pääsääntöisesti Ontarion ja Quebecin provinssiin. Muissa Kanadan provinseissa olevaan potentiaaliin on vähitellen päästy sisälle kattavan paikallisen, erityisesti uudistuneen ja business-myönteisen kunniakonsuliverkoston kautta.

Näkyvät Suomen pk-sektorin kannalta kiinnostavimmilla toimialoilla ovat positiiviset, vaikka toistaiseksi kyse on pilottihankkeista. Lisääntyneen potentiaalin taustalla vaikuttavat Kanadan hallituksen edistämät, suomalaisen tarjontaan sopivat hankkeet. Esimerkinä ovat lukuisat alkuperäiskansayhteisöt, joiden sosioekonomisissa olosuhteissa on toisinaan erittäin paljon parannettavaa. Kanadan liittohallitus panostaa yhteisöjen energiaomavaraisuuden, tietoliikenteen, terveydenhuollon ja koulutuksen kehittämiseen mittavilla, provinssihallintojen kautta tapahtuvalla tuella.

Vuonna 2019 Suomen vienninedistämistyö Kanadassa saa lisävauhtia Business Finlandin avatessa uuden kahden hengen toimiston Torontoon. Lisäksi Torontossa toimiva suomalainen kauppakamari Canada Finland Chamber of Commerce on aktivoitunut toimintaansa viime vuosina ja sen tulevaisuus näyttää valoisalta myös Team Finland -verkoston näkökulmasta.

YHTEISKUNNALLINEN JA POLIITTINEN TILANNE

Kanadassa järjestetään parlamenttivaalit lokakuussa 2019. Pääministeri Justin Trudeauun liberaalihallitus on ollut vallassa lokakuusta 2015 lähtien. Trudeauun hallitus pyrkii yhtäältä pitämään kiinni Kanadan kansallisista eduista. Toisaalta se painottaa sitä, että maa haluaa palata perinteiseen monenkeskiseen ja YK-järjestelmää tukevaan ”rakentavan kansainvälisyyden” ulkopoliittikkaan. Kanada korostaa useissa kansainvälispoliittisissa kysymyksissä sääntöperustaisen monenvälisen yhteistyön ja oikeusvaltion roolia.

Yhdysvallat on kautta aikojen ollut Kanadalle sekä merkittävin turvallisuus- että kauppapoliittinen kumppani. Kanada on täysin riippuvainen taloussuhteistaan Yhdysvaltoihin kolmen neljäsosan viennistä suuntautuessa etelänaapuriiin.

Kanada, Yhdysvallat ja Meksiko pääsivät 30.11.2018 sopimukseen NAFTA:n (North American Free Trade Agreement), seuraajasopimuksesta USMCA:sta (United States, Mexico, Canada Agreement). Huhtikuussa 2019 ratifointiprosessi on kesken. NAFTA pysyy voimassa ratifointiin asti.

Kauppa Yhdysvaltojen kanssa on elintärkeää Kanadalle. Syksyllä 2018 koko kansakunta seurasi NAFTA-neuvotteluja hyvin tiiviisti. Normaalia sisäpoliittista vääntöä neuvotteluista ei juurikaan ollut. Tämä kuvastaa asian tärkeyttä. Sopua kuvattiin Kanadassa torjuntavoitoksi.

Ulkopoliitikassa pääministeri Trudeau painottaa monenkeskisen diplomatian ja YK-järjestelmän merkitystä. Keskeinen tavoite on voittaa Kanadalle YK:n turvaneuvoston paikka kaudelle 2021–22. Tätä silmällä pitäen Kanada on aktiivisesti etsinyt keinoja palata näkyvästi YK:n rauhanturvaoperaatioihin ja maa on ollut mukana Malissa YK-opeeraatioissa. Toinen näkyvä kansainvälinen tehtävä on usean sadan sotilaan lähettäminen Naton alaiseen Enhanced Forward Presence -operaatioon Latviaan. Lisäksi Kanada on muun muassa lähettänyt sotilaskouluttajia Lähi-Itään.

Kanada on ollut aina siirtolaisia vastaanottava maa. Vuoden 2018 tavoite oli 310 000 uutta maahanmuuttajaa. Nykyhallituksen suunnitelmien mukaan määrä on tarkoitus nostaa joka vuosi niin, että 2021 maahanmuuttajia otettaisiin 350 000. Luku sisältää yhteistyössä UNHCR:n kanssa otetut pakolaiset (noin 50 000), jotka saavat suoraan pysyvän oleskeluluvan ja pääsevät tukitoimien piiriin. Maa tarvitsee nuorta väkeä, kun väestö ikääntyy. Pääosa maahanmuuttajista on valittu työllisyystarpeiden mukaan.

Kanadan hallitus julkaisi uuden puolustuspoliittisen strategian ”Strong, Secure, Engaged, Canada’s defence policy” kesällä 2017. Se on vastannut myönteisesti Naton lisäpanostukseen Itä-Euroopassa ja on ottanut EFP-johtovaltiroolin vastaan Latviassa kesällä 2017. Kanadan vaikeimmat puolustukseen ja asevoimiin liittyvät päätökset koskevat laivaston uusimista ja nykyisten CF-18 – hävittäjäkoneiden korvaamista. Niistä on tehty omat suunnitelmat ”Strong, Secure, Engaged”-linjan mukaisesti. Panostaminen puolustukseen ei kuulu liberaalihallituksen tärkeimpiin tavoitteisiin, mutta presidentti Trumpin vaatimukset Naton jäsenmaille nostaa puolustusmenojen osuus kahteen prosenttiin BKT:stä on kuultu myös Kanadassa. Maan suunnitelma on nostaa oma panoksensa 1,4 prosenttiin vuoden 2024 loppuun mennessä.

Pääministeri Trudeau lupasi jo vuoden 2015 vaalikamppailun aikana valtion rahoittamia infrastruktuurihankkeita talouden nostamiseksi. Hankkeita on tarkoitus rahoittaa alijäämäisillä budjeteilla. Kanadan valtiontalous on eurooppalaisittain vahva; alijäämistä huolimatta valtionvelan bruttokansantuoteosuuden arvioidaan pysyvän noin 30 prosentissa. Maaliskuussa 2019 julistettua hallituksen budjettiluonnosta on kutsuttu vaalibudjetiksi, sillä siinä on huomioitu niin paljon erilaisia ryhmiä, kuten lapsiperheet, vanhuksat, veteraanit, alkuperäisväestöt.

SÄÄNTELY-YMPÄRISTÖN KEHITYS

Kanada on viennistä riippuvainen maa ja se kannattaa vahvasti vapaakauppaa ja toimii aktiivisesti esimerkiksi WTO:ssa. Kanada on maailman ainoa maa, jolla on kauppasopimukset kaikkien G7-maiden kanssa. Maa haluaa edelleen monipuolistaa ulkomaankaappaansa ja neuvottelee aktiivisesti uusista sopimuksista.

Suomen kannalta ylivoimaisesti merkittävin on CETA-sopimus. CETA on EU:n tähänastisista sopimuksista kunnianhimoisin ja se vapauttaa merkittävästi EU:n ja Kanadan välistä tavara- ja palvelukauppaa sekä ainakin teoriassa avaa Kanadan julkisia hankintoja eurooppalaisille tarjoajille. Poikkeuksena on puolustustoimi, mukaan lukien laivanrakennusteollisuus. Sopimuksella on merkittäviä taloudellisia vaikutuksia. Sen on arvioitu lisäävän EU:n ja Kanadan kahdenvälistä tavara- ja palvelukauppaa noin 20 prosenttia kasvattaen EU:n bruttokansantuotetta useilla miljardeilla euroilla vuodessa. Sopimus laskee tullitasoa osapuolten välisessä kaupassa ja luo uusia liiketoimintamahdollisuuksia palveluissa ja investoinneissa.

CETA on ensimmäinen sopimus, joka avaa merkittävästi Pohjois-Amerikan markkinoita sen ulkopuolisille maille ja avaa näin myös eurooppalaisille yrityksille tien Pohjois-Amerikan vapaakauppa-alueelle. Julkisissa hankinnoissa Kanada avaa eurooppalaisille toimijoille pääsyn aluetason hankintoihinsa laajemmin kuin minkään muun sopimuskumppaninsa kanssa. Julkisissa hankinnoissa pärjätäkseen EU-maiden yritysten on tehtävä erittäin pitkäjänteistä työtä. Käytännössä yrityksillä pitää olla paikallinen läsnäolo.

CETA-sopimus edistää talouskasvua lisäämällä osapuolten yritysten ja sijoittajien halukkuutta harjoittaa liiketoimintaa ja tehdä sijoituksia toistensa alueella.

LIITTOVALTION JA PROVINSSIEN SUHDE

Kanada on löyhä liittovaltio, jossa toimintaedellytykset ja niitä määrittelevät säädökset vaihtelevat ja poikkeavat merkittävästi. Liittovaltio laatii koko valtion kattavia linjauksia ja sillä on yksinomainen toimivalta solmia kansainvälisiä sopimuksia. Laajan toimivallan omaavat provinssit voivat soveltaa niitä eri tavalla. Provinssien vahvasta asemasta johtuen oli tärkeää, että provinssit sitoutuivat neuvotteluvaiheessa panemaan täytäntöön EU:n ja Kanadan välisen CETA-sopimuksen määräykset omilla toimialueillaan.

Monet talouden kannalta kiinnostavat kysymykset kuten maatalous, luonnonvarat ja julkiset hankinnat ovat pitkälti provinssien toimivallassa, mikä merkitsee suojattuja markkinoita. Ulkomaalaisilla yrityksillä ei silti yleensä ole suuria huolenaiheita Kanadassa, sillä protektionistisia toimia ei ole juuri pantu täytäntöön. Laivanrakennus halutaan kuitenkin pitää Kanadassa, ja siihen liittyy vaatimuksia siitä, että tietty prosenttiosuus tilauksesta tulee valmistaa Kanadassa, kanadalaisella työvoimalla ja kanadalaisista materiaaleista. Tavoitteena on lisätä työpaikkoja ja kanadalaista osaamista.

Suomalaisyritysten kohtaamat kaupanesteet ovat liittyneet lähinnä kaupan teknisiin standardeihin, tullitarifeihin, erilaisiin maksuihin, verolainsäädäntöön ja henkilöiden liikkuvuuteen.

CETA ei kuitenkaan ole vielä käytännössä poistanut kaksinkertaista testausta ja tuotteiden hyväksyntää. Tavoitteena on, että teknisten laitteiden sertifiointi voitaisiin jatkossa tehdä laitteen valmistusmaassa joko EU:n tai kanadalaisten standardien mukaisesti. Tämä muutos on viivästynyt, eikä esimerkiksi VTT voi vielä testata Suomessa valmistettua tuotetta kanadalaisilla standardeilla.

Liittovaltion ja provinssien toimesta säädellään työvoiman liikkuvuutta yhä monin tavoin. Työnantajat voivat kuitenkin palkata tilapäisesti ulkomaista työvoimaa sitä varten kehitetyn Temporary Foreign Worker Program -ohjelman perusteella. Työnantajien on pystyttävä todistamaan, ettei Kanadassa ole saatavilla sopivaa henkilöstöä ao. tehtävään.

Euroopan unionin jäsenmaiden osalta CETA tarjoaa puitteet ammatillisen pätevyyden vastavuoroiselle tunnustamiselle esimerkiksi insinöörien ja arkkitehtien osalta. Lisäksi CETA helpottaa yritysten johdon sekä asiantuntijoiden väliaikaisia siirtoja EU:n ja Kanadan välillä.

Kun maapalloa tarkastelee suoraan pohjoisesta, on Kanada Suomen lähialuetta. Suomalaiset ovat Kanadassa tunnettuja ja pidettyjä. Vuonna 2016 tehdyn väestölaskennan mukaan Kanadassa on 143 000 suomalaistaustaista ja heistä 15 300 puhuu äidinkielenään suomea. Suomalaisyriyten kannattaa aktiivisella otteella tarttua Kanadan tarjoamiin mahdollisuuksiin.

KOLUMBIA

Pääkaupunki	Bogota
Väkiluku	48,2 milj. (heinäkuun 2018 arvio)
Talouden rakenne	
(Maatalous Teollisuus Palvelut)	7.2 % 30.8 % 62.1 %
Työttömyysaste	3.4 %
Kaupungistumisaste	80.8 % (2018)

Luvut ovat arvioita ja vuodelta 2017, ellei toisin mainita.
Lähde: CIA World Factbook.

Kolumbia on harjoittanut jo pitkään vakaata talouspolitiikka, eikä edes 2010-luvun öljy- ja muiden kaivannaisten hintojen lasku ole saanut taloutta notkahtamaan. Vaikka yli 50 vuotta kestänyt sisäinen aseellinen konflikti on saatu päätökseen vasta 2016, on Kolumbiassa Latinalaisen Amerikan mittareilla katsottuna harvinaisen pitkä yhtäjaksoinen historia demokraattisena valtiona sen 200-vuotisen itsenäisyyden aikana. Vakaasta taloudellisesta ja demokraattisesta kehityksestä huolimatta Kolumbiassa on edelleenkin ollut huono maine huumekartellien päämajana. Kolumbia on kuitenkin Latinalaisen Amerikan neljänneksi suurin talous ja monessakin mielessä mielenkiintoinen uusi nopeasti kehittyvä markkina Andien alueella myös suomalaisyrityksille. Vuonna 2018 maan talous kasvoi lähes kolme prosenttia ja tuleville vuosille odotetaan vakaata yli kolmen prosentin kasvua. Kolumbian ulkomaanvelan luottoluokitus BBB/Baa2 on maanosan parhaimmistoa ja mahdollistaa laajojen investointien rahoittamisen varsin matalalla korralla. Kolumbiassa toimii tällä hetkellä kahdeksan suomalaista tytäryhtiötä, jotka pyörittävät yhteensä satojen miljoonien eurojen liikevaihtoa. Erityisesti digitalisaatio- sekä telekommunikaatiosektoreilla avautuu suomalaisille yrityksille paljon liiketoimintamahdollisuuksia ja Suomi koetaan hyvänä kumppanina huomioiden myös yhteiskunnassa nousevat kehittämistarpeet pitkän aseellisen konfliktin jälkeen.

TALOUDEN JA ULKOMAANKAUPAN KEHITYS

Kolumbia on mukautunut varsin menestyksekkäästi raaka-aineiden maailmanmarkkinahintojen laskuun verrattuna alueen muihin maihin. Maa on pärjännyt erityisen hyvin, kun otetaan huomioon, että samaan aikaan sen toiseksi tärkein kauppakumppani Venezuela on vajonnut vakavaan taloudelliseen ja yhteiskunnalliseen kriisiin ja Kolumbian vienti maahan on romahtanut 90 prosenttia. Venezuela on kuitenkin enemmän mahdollisuus kuin uhka, sillä maan tilanteen muuttuessa leijonanosa satojen miljardien arvoisesta jälleenrakennustyöstä tullaan koordinoimaan Kolumbiasta käsin.

Jukka Kokkonen vastaa kaupallisista asioista Suomen Bogotan suurlähetetyössä.

Kolumbian talouskasvun odotetaan nopeutuvan ja valtion tulojen lisääntyvän öljyn hinnan noustessa. Vuonna 2018 talouskasvu ylsi 2,7 prosentin tasolle ja tulevina vuosinakin ennustetaan yli kolmen prosentin lukemia eli huomattavasti yli alueen keskiarvon. Inflaatio on asettunut kohtuulliselle reilun kolmen prosentin vuositasolle. Vuoden 2018 valtiontalouden alijäämä oli reilu kolme prosenttia ja vuonna 2019 sen ennustetaan edelleen pienenevän n. 2,6 prosenttiin bruttokansantuotteesta. Valtionvelka on luottoluokituksestaan BBB/Baa2. Suhteessa bruttokansantuotteeseen velka on pienentynyt muutamalla prosenttiyksiköllä vuodesta 2016 vuoteen 2018 (42,5 prosentista > 39,6 prosenttiin). Hallituksen tavoitteena on tasapainottaa valtion budjettivajetta keskipitkällä aikavälillä verouudistuksen avulla. Kolumbian vakaa talouspolitiikka on ollut yksi syy sille, että maa on kestänyt alueen maita paremmin maailmantalouden jarruttelut. Koko julkisen sektorin velkataakka on noussut 56,6 prosentin tasolle bruttokansantuotteesta ja esimerkiksi valtion velalla on lakimääräinen katto suhteessa bruttokansantuotteeseen. Kolumbiassa on valuuttavarantoja yli 47 miljardin dollarin arvosta. Latiinalaisen Amerikan kehityspankki on arvioinut, että parissa kymmenessä vuodessa Kolumbia saattaa nousta teollistuneiden maiden tasolle. Talouskasvun takaaminen edellyttää kuitenkin pitkän aikavälin rakenteellisia uudistuksia sekä talouden monipuolistamista. Kolumbia hyväksyttiin OECD:n jäseneksi toukokuussa 2018.

Kolumbia sai vielä vuonna 2013 noin puolet valuuttatuloistaan öljystä ja vähän yli viidenneksen hiilestä. Esimerkiksi EU:n osalta ennen vapaakauppasopimusta Kolumbian viennistä 70 prosenttia muodostui öljystä ja kivihiiilestä, mutta nykyään enää vain 40, joten kehitys on ollut positiivista viennin monipuolistuessa. Kokonaisuudessaan vienti on alkanut taas kasvaa: vuonna 2019 viennissä päästään jo kaksinumeroisiin kasvulukemiin edellisvuoteen verrattuna. Viennin lisäksi, myös ulkomaiset investoinnit ovat monipuolistuneet: vielä vuonna 2013 yli 75 prosenttia ulkomaisista investoinneista suuntautui kaivannaisiin, nyt yli 75 prosenttia investoinneista suuntautuu muille kuin kaivannaissektorille. Vuonna 2019 päästiin 14,5 miljardiin dollariin? ulkomaisissa suorissa investoinneissa, joista suoraan Euroopasta investoitiin 2,6 miljardia. EU-maat ovatkin Kolumbian toiseksi merkittävin kauppakumppani Yhdysvaltojen jälkeen. Kolumbia on EU:n 42. tärkein kauppakumppani. Suomen osuus Kolumbian ulkomaankaupassa on pieni ja se on EU-maiden viennistä ja tuonnista Kolumbian kaupassa vain parin prosentin verran.

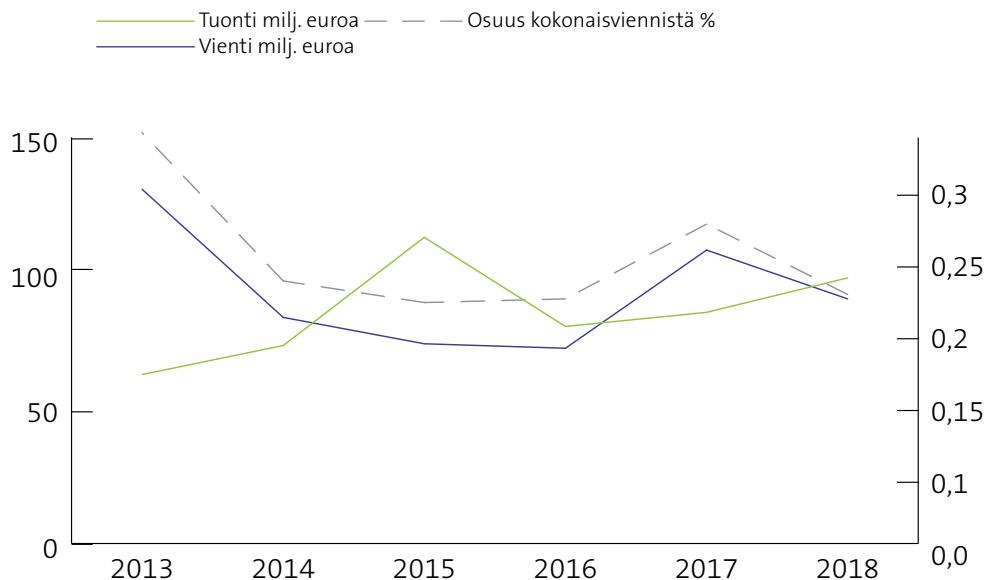
KOLUMBIAN ULKOMAANKAUPPA SUOMEN KANSSA

Kolumbia on Suomen tärkein kauppakumppani Latinalaisessa Amerikassa heti Brasilian, Chilen ja Meksikon jälkeen. Myönteisen talouskehityksen seurauksena Kolumbian merkitys kauppakumppanina tulee todennäköisesti kasvamaan ja kehittymään. Suomen kannalta erityisen kiinnostavia vientisektoreita ovat opetus- ja koulutussektori, metsä-, kaivos-, energia-, ja paperiteollisuus, perusrakennehankkeet (lentokentät, satamat), terveydenhuolto, IT-sektori sekä kiertotalouden ratkaisut.

Kolumbian talous on kasvanut nopeasti Latinalaisen Amerikan neljänneksi suurimmaksi Brasilian, Meksikon ja Argentiinan jälkeen. Kasvun lähteitä ovat kaivannais- ja öljyteollisuus, maatalous, infrastruktuuri, sekä matkailu. Maan ulko- ja kauppapolitiikalla on pyritty aktiivisesti muokkaamaan Kolumbian imagoa moderniksi ja dynaamiseksi sijoituskohteeksi – ”Latinalaisen Amerikan tiikeriksi”. Kolumbian vakaa finanssipolitiikka takaa luotettavat olosuhteet ulkomaisille investoinneille, sekä kiinnostavan toimintaympäristön myös suomalaisille yrityksille. Kolumbiassa yritystoiminnan aloittaminen on erityisen helppoa. Kolumbia on Maailmanpankin Ease of Doing Business Indexin sijalla 65. Suomalaisen yritysten kiinnostus Kolumbian markkinoita kohtaan on viime vuosina kasvanut ja EU:n sekä Kolumbian välillä solmittu vapaakauppasopimus helpottaa edelleen markkinoille pääsyä.

Suomen vienti Kolumbiaan vuonna 2018 oli 90,3 miljoonaa euroa ja tuonti 98. Suomen euromääräinen kauppatase Kolumbian kanssa riippuu suomalaisten laitetoimitusten määrästä, sekä esimerkiksi paperin maailman-

Suomen ja Kolumbian välinen kauppa 2013-2018

Lähde: Tullihallitus

markkinahinnasta. Suomesta suoraan Kolumbiaan viedään lähinnä paperi- ja kartonkituotteita, sekä koneita ja laitteita. Muutamille merkittävimmille suomalaisille yrityksille Kolumbia on yksi Latinalaisen Amerikan tärkeimmistä markkinoista. Tuonti Kolumbiasta koostuu lähes yksinomaan kahvista ja kahvituotteista, ja vain jonkin verran maatalouden muista tuotteista, kuten hedelmistä ja kalanjalostustuotteista, sekä ajoittain myös kivihielestä. EU-maiden kokonaisvienti Kolumbiaan on lisääntynyt 2018 aikana lähes kolme prosenttia ja Kolumbiankin kokonaisvienti on piristynyt viimeisen vuoden aikana.

MAHDOLLISUUKSIA SUOMALAIKYRITYKSILLE

Suomalaisia yrityksiä toimii menestyksekkäästi Kolumbian markkinalla useita kymmeniä; tytäryhtiöitä on kahdeksan ja edustajien kautta markkinalla on jopa nelisenkymmentä yritystä sekä brändiä. Suomalaiset yritykset pyörittävät yhteensä useiden satojen miljoonien liiketoimintoja maassa. Suomen avattua Bogotaan suurlähetystön syksyllä 2017 toimintaedellytykset ovat yhä ennestään parantuneet lähetystön pystyessä tukemaan yrityksiä paikalta käsin. Lisäksi Business Finland tukee Team Finland toimintaa Meksikosta ja Perusta. Kolumbiassa ei ole suomalaista kauppakamaria ja pohjoismainen kauppakamarikin lopetti toimintansa vuosikymmenen alussa. Pohjoismainen yhteistyö yritysten ja maiden välillä on kuitenkin lisääntymään päin ja nykyisessä arvoketjuajattelussa onkin erittäin hyödyllistä edistää vientiä yhdessä.

Koulutusjärjestelmän kehittäminen on yksi uuden hallituksen keskeisimmistä tavoitteista ja opetusministeriön budjetti onkin suurin ennen puolustusmenoja. Kolumbian hallitus on sitoutunut koulutus- ja opetussektorin kehittämiseen, minkä odotetaan avaavan lisää mahdollisuuksia suomalaisille koulutusalan yrityksille. Suomella on maassa hyvä maine koulutus- ja opetussektorin edelläkävijänä ja Kolumbiassa toimii aktiivisesti useita opetusviennin yrityksiä.

Kolumbian keskeisenä pyrkimyksenä on vahvistaa digitalisaatiokehitystään, ja digiloikkaan arvellaan tarvittavan jopa 30 miljardin investoinnit. Digitalisaatiokehitys, esineiden internet ja tietoliikenneinfran parantaminen tarjoavat suomalaisille yrityksille hyviä liiketoimintamahdollisuuksia seuraavien vuosien aikana muun muassa dataturvallisuudessa, kyberosaamisessa, sekä tietoliikennehankkeissa.

Kolumbia panostaa merkittäväällä tavalla infrastruktuurinsa kehittämiseen. Latinalaisen Amerikan suurin, koko maan kattava, infraprojekti vaatii jopa 60 miljardin investoinnit, kun tulevana vuosina rakennetaan 25 uutta satamaterminaalia tai kokonaan uutta satamaa, 31 uutta lentokenttää tai niiden modernisointia, tuhansia kilometrejä moottoritietä, sekä Magdalena-joki ruopataan 1.5miljardin budjetilla rahtilaivojen kulkukelpoiseksi vesiliikenneväyläksi. Yksi merkittävimmistä uusista hankkeista on Bogotan metron rakentaminen, jonka ensimmäiseen vaiheeseen on budjetoitu 4 miljardia euroa, ja jossa on mahdollisuuksia suomalaisille yrityksille etenkin järjestelmien toimittajina.

Kolumbia julkaisi marraskuussa 2018 kansallisen kiertotalousohjelman, jonka myötä maasta tuli edelläkävijä kiertotalouden alalla Latinalaisessa Amerikassa. Ohjelma pyrkii vähentämään kaatopaikalle kertyvän jätteen määrää, sillä suurin osa kunnallisista kaatopaikoista tulee elinkaarensa päähän 5-vuoden sisällä ja ratkaisuja tarvitaan kiireellisesti. Suomalaisilla yrityksillä olisi paljon annettavaa Waste to Value –ratkaisussa. Kiertotalousohjelmaan kuuluu oleellisesti myös vedenkierto, vedenpuhdistus ja vesiensuojelu. Kolumbia on vesivaroiltaan rikas maa ja esimerkiksi 70 prosenttia sähköstä tuotetaan vesivoimalla. Kolumbian pintavesien saastuminen on nostanut puhtaan tuotannon ja jätevesien käsittelyn tärkeyttä erityisesti kaivossektorilla, mutta myös teollisuustuotannon piirissä. Kaivosteollisuuden osalta Kolumbia on siirtymässä avolouhoksista suljettuihin kaivossysteemeihin, joten puhtaalla suomalaisella kaivosteknologialla, sekä myös kaivossektorin digitalisoinnilla on maassa kysyntää.

Maaseudun tuotantorakenteen kehittäminen rauhanprosessin mukaisesti on lisännyt kiinnostusta myös maan metsäsektorin kehittämiseen. Kolumbiassa on valtavia määriä alihyödynnettyä biomassaa. Maassa on 600 000 km² metsiä, joista nykyään 200 000 km² voidaan hyödyntää kaupallisesti. Tästä huolimatta metsäsektori tuottaa vain 0,2 prosenttia bruttokansantuotteesta. Kolumbia haluaa myös kehittää metsiensä suojelua, uudelleenmetsittämistä ja kaupallista metsänhoitoa.

Yksi Presidentti Ivan Duquen painopistealueista on kehittää luovan talouden, kuten taiteiden, musiikin, elokuvateollisuuden, arkkitehtuurin, peliteollisuuden ja ohjelmistokehityksen liiketoimintaa Kolumbiassa. Tällä hetkellä sektori muodostaa yli 3,5 prosenttia bruttokansantuotteesta. Hallinnon tavoitteena on kaksinkertaistaa luovan teollisuuden vaikutus bruttokansantuotteeseen ja lisätä huomattavasti alan työpaikkoja, sekä tarjota rahoitusta alan yrityksille ja hankkeille. Kolumbian start-up ekosysteemi on kehittymässä ja ensimmäiset kolumbialaiset yksisarviset yli miljardin valuaation startupit ovat jo syntyneet - tässä olisi myös suomalaisille yrityksille ja yhteisöille potentiaalisia mahdollisuuksia valloittaa Latinalainen Amerika yhteistyössä kolumbialaisten kanssa.

YHTEISKUNNALLINEN JA POLIITTINEN TILANNE

Kolumbian yli 50 vuotta kestänyt sisäinen konflikti saatiin päätökseen yli 4 vuotta kestäneiden rauhanneuvottelujen jälkeen, kun Kolumbian hallitus ja sissiryhmä FARC allekirjoittivat rauhansopimuksen. Sopimuksen implementointi on ollut hidasta. Keskeisimpiä haasteita ovat entisten taistelijoiden integroituminen siviilielämään ja sissien aiemmin hallitsemien alueiden rauhanomaisen kehityksen edistäminen. Sosiaalinen eriarvoisuus, huumetuotanto ja maanomistuskiistat ruokkivat väkivaltaa rauhasta huolimatta. Maanomistuskiistoihin saataneen lähitulevaisuudessa hiukan selkeyttä, sillä kansallisen kehityssuunnitelman yhtenä kulmakivenä

on universaali, avoin ja digitaalinen karttarekisteri, jonka tarkoituksena on kattaa 2022 vuoteen mennessä 60 prosenttia koko maan pinta-alasta. Maailmanpankki rahoittaa rekisterihanketta 150 miljoonalla ja myös suomalaisilla toimijoilla on erinomaiset mahdollisuudet tarjota osaamistaan toteuttamaan hanketta. Varsinainen aseellinen konflikti koskettaa enää äärimmäisen harvoin kaupunkeja ja alueita, joissa suurin osa liike-toiminnasta tapahtuu.

Kolumbiassa vuosi 2018 oli vaalivuosi, joka osoitti maan muuttuneet olosuhteet; vaalit sujuivat rauhallisemmin kuin yli 50 vuoteen. Aseistetut ryhmittymät eivät toteuttaneet iskuja, ja levottomuuksista raportoitiin hyvin harvakseltaan. Presidentiksi valittiin oikeistolainen Ivan Duquen, jonka prioriteettiteemoihin kuuluvat laillisuusperiaatteen vaaliminen, yrittäjäyys, tasa-arvo ja läpinäkyvyys. Keskeistä on infrastruktuurin, koulutus-sektorin ja kestävä kehityksen edistäminen. Tavoitteena on alentaa valtion kustannuksia keventämällä raskasta byrokratiaa ja yhdenmukaistamalla palvelukulttuuria, sekä kitkemällä korruptiota. Hallituksen suurimmat haasteet liittyvät rauhanprosessin jatkumiseen, talouskehityksen haasteisiin, Venezuelan kriisiin, sekä maan ihmisoikeus- ja rikollisuuskehitykseen. Oikeistohallituksen odotetaan jatkavan vakaata ja järkevää talouspolitiikkaa, joka tukee vapaakauppaa. Vaikka valtaa pitää oikeistohallitus, niin 2018 vaaleissa myös vasemmisto sai laajempaa kannatusta kuin vuosien. FARC-sissijärjestön kanssa solmitun rauhan seurauksena sissijärjestö on nyt muuttunut poliittiseksi puolueeksi ja sen edustajat saivat rauhansopimuksen mukaisesti vapaita paikkoja senaattiin, sekä kongressiin ilman vaaleja. Toisen sissiryhmän ELN (Ejército de Liberación Nacional, Kansallinen vapautusarmeija) kanssa käydyt rauhanneuvottelut kariutuivat tammikuussa 2019 järjestön toteuttaman autopommi-iskun seurauksena. Toistaiseksi on vaikea arvioida, onko neuvottelujen jatkolla edellytyksiä.

SÄÄNTELY-YMPÄRISTÖN KEHITYS

Suomella ei ole vielä kahdenvälistä verotussopimusta (kahdenkertaisen verotuksen estävä sopimus), eikä investointisuojausopimusta Kolumbian kanssa, eikä EU:n ja Kolumbian vapaakauppa sopimus myöskään sisällä investointisuojausopimusta. Vaikka Kolumbia on yksi alueen parhaista maista liiketoiminnan harjoittamiseen, niin Maailmanpankin ”Doing Business” –tutkimuksen mukaan Kolumbian suurimpia ongelmia ovat lupamenettelyihin ja oikeuslaitokseen liittyvät kysymykset. Lait eivät useimmiten ole suurin ongelma, vaan lakeihin liittyvät viranomaismääräykset ja ennen kaikkea lakien ja muun normiston soveltamiskäytännöt. Kolumbia tunnetaan normiviidakostaan, mutta uuden hallituksen tavoitteena on purkaa normeja, sekä digitalisoida palveluja.

Kolumbiassa on määrällisesti lukuisia vapaakauppasopimuksia, mutta maan sisäinen normisto usein hankaloittaa vapaakauppasopimusten täytäntöönpanoa. Esimerkiksi EU-mailla on ollut hankaluuksia muun muassa alkoholijuomien maahantuonnissa, sillä Kolumbiassa maakunnilla on tietynlainen valmistus- ja välitysmo-nopoli, ja maakunnallisen lupamenettelyn byrokraattisuus sotii vapaakauppasopimuksen henkeä vastaan. Yrityksen perustaminen Kolumbiaan on erityisen helppoa ja toimivan yrityksen laskutuslupineen saa pystyyn muutamassa päivässä. Erilaiset lupamenettelyt, eräät paikalliset ja läänikohtaiset määräykset ja työläinsää-dännön monimutkaisuus saattavat tosin eräissä tapauksissa vaikeuttaa prosessia.

Julkisissa tarjouskilpailuissa eurooppalaisilla yrityksillä on kilpailuetu suhteessa esimerkiksi kiinalaisiin yrityksiin, sillä EU:n vapaakauppasopimus oikeuttaa niille 10 prosentin tarjouskilpailuhintaedun (preferential margin), aivan kuten paikallisille yrityksille. Kolumbiassa investoinnin suoja on kohtuullisella tasolla, sillä esimerkiksi EU:n taholta ei ole investointiin liittyviä reklamaatioita juuri ollenkaan. Suomesta ei juuri suoria investointeja ole Kolumbiaan toteutettu kuluneina vuosikymmeninä. Ilmeisesti suomalaisyritysten investoinnit kanavoituvat jonkun kauttakulkumaan kautta. Esimerkiksi Panamasta investoidaan maan kokoon nähden poikkeuksellisen paljon Kolumbiaan.

Vuoden 2019 alussa voimaan astui uusi investointilaki, joka pienentää ulkomaiseen investointiin kohdistuvaa velkataakkaa ja tekee investoinneista entistä kannattavampia. Laki yksinkertaistaa lupamenettelyjä, pienentää yritysten tuloveroa 30 prosenttiin ja mahdollistaa lukuisia veroetuja suurille yli 300 miljoonan euron kokoisille hankkeille. Investointilaki on osa kansallista kehitysuunnitelmaa, jonka mukaan Kolumbian tavoitteena on 2030-vuoteen mennessä nousta alueen kolmanneksi kilpailukykyisimmäksi maaksi. Suomi vahvana teknologiaosaajana voisi olla kumppanina mahdollistamassa tätä historiallista kehitystä.

MEKSIKO

Pääkaupunki	Mexico City (Ciudad de Mexico)
Väkiluku	126,0 milj. (heinäkuun 2018 arvio)
Talouden rakenne (Maatalous Teollisuus Palvelut)	3.6 % 31.9 % 64.5 %
Työttömyysaste	3.4 %
Kaupungistumisaste	80.2 % (2018)

Luvut ovat arvioita ja vuodelta 2017, ellei toisin mainita.
Lähde: CIA World Factbook.

Meksikon talouskasvun arvioidaan jatkuvan kahden prosentin vauhtia. Joulukuussa 2018 valtaan nousseen uuden hallinnon päätavoitteina on korruption kitkeminen ja sosioekonomisen eriarvoisuuden tasoittaminen, talouskasvun nopeuttaminen ja julkisen infrastruktuurin sekä turvallisuustilanteen parantaminen. Uusi hallinto on luvannut noudattaa tiukkaa talouspolitiikkaa, jotta rahaa jäisi mittaville hankkeille, joilla luodaan työpaikkoja. Puitteet Suomen ja Meksikon välisten kauppasuhteiden tiivistämiseen ovat otolliset, sillä Suomea arvostetaan laajasti vähäisen korruption mallimaana ja suomalaisilla yrityksillä on paljon osaamista Meksikon hallinnon prioriteettisektoreilla, mukaan lukien energia- ja sähkösektoreilla. Merkittäviä yhteistyösektoreita ovat myös muun muassa tietoviestintäala, koulutussektori, jäte- ja vesihuolto, digitalisaatio ja kyberturvallisuus. EU:n ja Meksikon välinen modernisoitu globaalisopimus tulee voimaanastuttuaan edelleen edesauttamaan kaupan kasvua.

TALOUDEN JA KAUPAN KEHITYS

Meksikon talouskasvu on jatkunut tasaisena. Vuonna 2018 bruttokansantuote kasvoi kaksi prosenttia. Meksikon hallitus ja OECD ennustavat vuodelle 2019 kahden prosentin kasvua. Kansainvälinen valuuttarahasto puolestaan 2,1 prosentin kasvua ja maan keskuspankki 1,6 prosentin kasvua. Luottamusta talouteen lisää Yhdysvaltojen, Meksikon ja Kanadan välinen kauppasopimus (United States – Mexico - Canada Agreement on Trade, USMCA). Talouskehitykselle haasteita tuovat globaalien kasvun hidastuminen, Yhdysvaltojen talouden kasvuvauhdin heikentyminen, vähentynyt öljyntuotanto sekä epävarmuustekijät liittyen Meksikon uuden hallinnon talouspoliittiseen linjaan.

Meksikon talouden pilareita ovat palvelusektorin ja öljyteollisuuden ohella tehdasteollisuus, maatalous ja turismi. Teollisuustuotannon osalta erityisesti autoteollisuus on Meksikossa kasvanut voimakkaasti ja maa on maailman neljänneksi suurin autonviejä. Vuonna 2018 autojen viennin arvo kasvoi 6 prosenttia, mutta tuotanto laski 0,61 prosenttia. Vuonna 2017 maatalous vastasi 3,9 prosenttia Meksikon bruttokansantuotteesta. Maatalouden viennin arvo oli yli 3,2 miljardia dollaria. Vuonna 2017 turismi vastasi 8,7 prosenttia bruttokansantuotteesta. Maailman matkailujärjestön (UNWTO) mukaan Meksiko oli vuonna 2017 maailman kuudentenki suosituin matkailukohde.

Roy Eriksson toimii suurlähettiläänä ja Hanna Gehör ulkoasiainsihteerinä Suomen Meksikon suurlähetystössä.

Vuoden 2019 alussa työttömyysprosentti oli 3,6. Prosenttiluku ei kuitenkaan kerro koko totuutta, sillä epävirallisella sektorilla työskentelevien osuus on yli 50 prosenttia työvoimasta.

Meksikon kokonaisviennin arvo kasvoi 10,1 prosenttia vuonna 2018. Kokonaisviennin arvo oli noin 450 miljardia dollaria. Suorat ulkomaiset investoinnit nousivat 6,4 prosenttia vuonna 2018.

Meksiko on IMF:n mukaan maailman 11. suurin talous ostovoimapariteetilla mitattuna (15. suurin nimellis-arvolla mitattuna). Meksiko on pyrkinyt viime vuosina monipuolistamaan talouttaan ja toteuttanut useita rakenteellisia uudistuksia maan kilpailukyvyyn parantamiseksi sekä ulkomaisten investointien lisäämiseksi, mukaan lukien energia- ja televiestintäalan reformit.

Meksikossa vaihtui hallinto 1.12.2018. Tuolloin nousi valtaan uudeksi presidentiksi vasemmistolaisen Morena-puolueen Andrés Manuel López Obrador (AMLO). Presidentti López Obrador on ilmoittanut hallintonsa päätavoitteiksi korruption kitkemisen, talouskasvun nopeuttamisen, sosioekonomisen eriarvoisuuden tasoittamisen sekä julkisen infrastruktuurin parantamisen. Presidentti on suosittelut käymään kauppaa maiden kanssa, joissa korruptio on vähäistä. Uusi hallinto on julkistanut 50 kohdan säästöohjelman, josta saadut varat, noin 26,4 miljardia dollaria, on tarkoitus käyttää maan sosioekonomiseen kehitykseen. Talousarvioesityksen mukaan valtion menot kasvavat vuonna 2019 noin 6,4 prosenttia vuoteen 2018 verrattuna. Budjettiesitys arvioi vuoden 2019 inflaatioksi 3,4 prosenttia. Valtionvelka suhteessa bruttokansantuotteeseen pysyttelee budjettiarvion mukaan nykytasolla (noin 45-47 prosenttia bruttokansantuotteesta). Ulkomaankaupan osalta merkittävä uutinen oli Meksikon vienninedistämisorganisaatio ProMéxicon lakkauttaminen. Noin 500 henkeä työllistävän organisaation tehtävistä päävastuu siirtyy maan ulkoministeriölle. Meksikon peson arvo heilahteli vuoden 2018 aikana mutta peson arvon uskotaan tasaantuvan aikavälillä 2019-2023. Peson kurssiksi vuonna 2019 arvioidaan MXN 20 / USD 1.

Suomen ja Meksikon välisissä suhteissa kaupan edistäminen on kärkiasemassa. Maassa toimii noin 40 suomalaisyritysten tytäryhtiötä ja lisäksi noin 100 yrityksellä on Meksikossa paikallinen edustaja. Suomen tilastokeskuksen mukaan suomalaisyritykset työllistävät noin 15 500 henkilöä Meksikossa ja niiden liikevaihto vuonna 2018 oli yhteensä noin 1 473 miljoonaa euroa.

Meksikolaisinvestoinnit Suomeen ovat olleet vain muutamia miljoonia euroja. Suomen ja Meksikon välillä on investointisuojaus sopimus ja kaksinkertaisen verotuksen estävät sopimus.

Maiden välinen kauppa on kasvussa. Meksiko oli Suomen 26. suurin kauppakumppani vuonna 2018. Tavaravienti Suomesta Meksikoon kasvoi vuoden 2018 aikana yhteensä 38 prosenttia (tavaraviennin arvo 426 MEUR). Prosentuaalisesti Meksikon osuus Suomen viennistä oli 0,7. Suurimpia vientituoteryhmiä olivat koneet ja laitteet (208 MEUR), metsäteollisuuden tuotteet (97 MEUR) sekä kojeet, mittarit yms. (37 MEUR). Suomen palveluvienti Meksikoon oli vuonna 2017 141 miljoonaa euroa. Tuonti Meksikosta kasvoi vuonna 2018 13 prosenttia (tuonti oli 246 MEUR). Meksikon osuus Suomen kokonaistuonnista on 0,37 %. Merkittävimpiä tuoteryhmiä tuonnissa olivat koneet ja laitteet (116 MEUR) sekä moottoriajoneuvot ja muut kuljetusvälineet (77 MEUR). Palvelutuonti Meksikosta oli vuonna 2017 94 miljoonaa euroa.

Meksikon 126 miljoonan asukkaan maa on kiinnostava markkina maantieteellisen sijaintinsa, suhteellisen koulutetun ja edullisen työvoiman sekä lukuisten vapaakauppasopimusten vuoksi. Suomalaiselle osaamiselle on kysyntää erityisesti televiestintäalalla sekä energia- ja ympäristösektoreilla, mukaan lukien uusiutuva energia ja jäte- ja vesihuolto. Lupaavia yhteistyöaloja ovat myös koulutus, digitalisaatio, kyberturvallisuus, meriteollisuus, kaivosteollisuus, terveyssektori sekä metsäsektori. Lisäksi infrastruktuurihankkeet mukaan lukien liikenneinfrastruktuurin suunnittelu ja rakentaminen tarjoavat suomalaisille yrityksille kiinnostavia mahdollisuuksia.

Ulkomaankauppa ja kehitysministeri Anne-Mari Virolaisen vetämän yritysdelegaation tapaamisissa julkisen sektorin kanssa helmikuussa 2019 tuli usein esille hallinnon ja etenkin presidentti López Obradorin arvostus Suomen hyvää hallintoa, läpinäkyvyyttä ja vähäistä korruptiota kohtaan. Suomi mainitaan Meksikon uuden hallinnon linjauksia esittelevässä ”Kansan projekti 2018-2024”-dokumentissa yhteensä neljä kertaa: Esiin nostetaan Suomen korruptoimattomuus, yhteiskunnan turvallisuus, satsaukset T&K-toimintaan ja koulutussektori.

YHTEISKUNNALLINEN JA POLIITTINEN TILANNE

Meksikon poliittista elämää hallitsee joulukuussa virkaan astuneen uuden hallinnon politiikan jäsenyminen. Presidentti López Obrador voitti vaalit 53 prosentin äänivyöryllä ja hänen koalitionensa ”Yhdessä teemme historiaa” hallitsee myös maan kongressia. Vaalien jälkeisten puolueloikkausten takia Morenalla on (absoluuttinen) määräenemmistö kummassakin kamarissa, mikä avaa tietä tarvittaessa myös perustuslaillisiin uudistuksiin.

Presidentin talouspolitiikan tavoitteena on muun muassa monipuolistaa vientimarkkinoita, jottei Meksiko olisi niin riippuvainen Yhdysvaltain markkinoista, jonne suuntautuu yli 80 prosenttia viennistä. Toinen sisäpoliittisesti tärkeä painopiste on kohentaa energiasektorin omavaraisuutta. Presidentti on ottanut erityishuomion kohteeksi valtiollisen öljy-yhtiö Pemexin tervehtyttämisen sekä Meksikon öljyn jalostuskapasiteetin nostamisen. Tällä hetkellä Meksiko tuo Yhdysvalloista vajaan 80 prosenttia käyttämästään bensiinistä. Siksi hallitus on päättänyt rakentaa uuden öljynjalostamon sekä peruskorjata olemassa olevat laitokset (6 kpl). Öljyntuotantoa on tarkoitus lisätä 50 prosentilla kuuden vuoden aikana vuoteen 2024 mennessä. Tämä tarkoittaa öljyntuotannon nostamista 1,8 miljoonasta barrelista 2,5 miljoonaan barreliin päivässä. Kaasuntuotanto on laskenut 40 prosenttia vuodesta 2012. Kaasun osalta tavoitteena on kasvattaa tuotantoa 50 prosenttia vuoteen 2024 mennessä (5,7 barreliä / päivä). Edellinen suuri uudistus tehtiin vuonna 2013, kun öljy- ja kaasusektori avattiin ulkomaisille toimijoille ja sähkömarkkinat vapautettiin kilpailulle. Energiauudistus on otettu uudelleen harkintaan, mutta jo solmittuja sopimuksia ei tulla purkamaan. Öljy- ja kaasuvaroja koskevia tarjouskilpailukierroksia ei kuitenkaan tulla toteuttamaan seuraavaan kolmeen vuoteen.

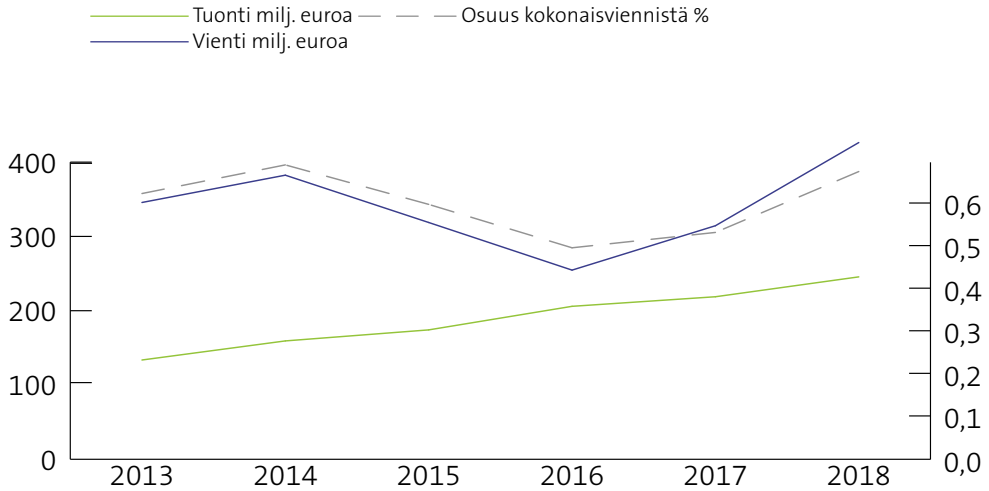
Myös uusiutuvan energian huutokaupat on toistaiseksi jäädytetty. Meksiko nosti vuonna 2019 tavoitteensa puhtaan energian lisäämiseksi 40 prosenttiin vuoteen 2024 mennessä (edellinen tavoite oli 35 prosenttia). Tällä hetkellä uusiutuvan energian osuus Meksikon energiantuotannosta on 26 prosenttia. Meksikon ilmastolakia (General Climate Change Law) täydennettiin heinäkuussa 2018 Pariisin ilmastopöytäkirjasta ja päästökauppaa koskevilla tavoitteilla. Laki edellyttää CO₂-päästöjen vähentämistä 30 prosentilla perusvuoden 1990 tasolta vuoteen 2020 ja 50 prosentilla vuoteen 2050 mennessä.

Presidentti López Obrador on laatinut erityisen ohjelman Yhdysvaltain rajaseudulle, jotta tämä alue voisi kilpailla paremmin edellytyksin amerikkalaisten kanssa. Raja-alueen arvonlisäveroä laskettiin 8 prosenttiin, mikä vastaa samaa kuin rajan pohjoisella puolella, mutta samalla lähes kaksinkertaistettiin nykyinen minipalkka 176,72 pesoon/päivä (noin 8,15 euroa/päivä).

Hallinto myös suunnittelee niin sanottuja megaprojekteja maan eteläisten osavaltioiden talouskehityksen edistämiseksi. Eräs on Tyynenmeren ja Karibian rannikot yhdistävän rautatieyhteyden rakentaminen Salina Cruzin ja Coatzacoalcosen välille. Rautatien on tarkoitus mahdollistaa vaihtoehtoinen kuljetusreitti rahdille Aasiasta Yhdysvaltain etelä- ja itärannikolle. Toinen rautatiehanke on Jukatanin niemimaalle rakennettava Tren Maya -rengasraide, joka yhdistäisi alueen kaikki merkittävät turistikohdet ja edistäisi siten elintärkeää turismia.

Etelä-Meksikoon ollaan lisäksi päälylystämässä 300 uutta maaseututietä (noin 8000 km), mikä tarjoaa aluksi töitä, mutta parantaa myös edellytyksiä yritystoiminnalle. Etelään ollaan myös istuttamassa miljoona puuta, jotta

Suomen ja Meksikon välinen kauppa 2013-2018

Lähde: Tullihallitus

alueen metsäsektori kehittyisi ja antaisi elantoa alueen väestölle. Maan liikenne- ja viestintäministeri on myös todennut, että Meksikon satamia ja lentokenttiä tullaan modernisoimaan vastaamaan nykypäivän haasteisiin.

Turvallisuustilanteen parantaminen on korkealla uuden hallinnon agendalla. Maassa tapahtuu päivittäin keskimäärin 80 murhaa. Viimeisen 12 vuoden aikana Meksikossa on kuollut yli 200 000 ihmistä henkirikoksen uhreina ja yli 40 000 henkeä on ilmoitettu kadonneeksi. Toimittajille Meksiko lukeutuu maailman vaarallisimpiin toimintaympäristöihin (Committee to Protect Journalists -järjestön mukaan vuonna 2018 murhattiin ainakin 10 toimittajaa), samoin ihmisoikeusaktivisteja on murhattu ja poliittinen väkivalta lisääntynyt. Väkivallalla on myös talousvaikutuksia: Vuoden 2017 aikana väkivallan kaitsemiseen käytetty budjetti oli 4,72 miljardia pesoa, joka on 20 prosenttia koko Meksikon bruttokansatuotteesta. Uusi hallinto on ajanut kongressissa läpi perustuslakimuutoksia kansalliskaartin perustamiseksi. Siviilimandaatin alaisuudessa toimivan kansalliskaartin tarkoitus olla operatiivinen vuoden 2019 lopussa ja se tulee tämän hetkisten suunnitelmien mukaan olemaan 81 000 hengen joukko (18 000 liittovaltion poliisia, 35 000 sotilasta, 8000 merivoimien edustajaa ja 20 000 uutta rekrytointia).

Hallituksen tavoitteena on pienentää digitaalista kuilua ja kehittää maan televiestintäverkkoja. Uusi hallinto haluaa myös laajentaa pääsyä televiestintäpalveluiden käyttöön siten, että yhä useammalla vähempiosaisella, pk-yrityksillä, koululla ja kansalaisjärjestöllä olisi edullinen mahdollisuus hyödyntää digitaalisia palveluita. 4G-laajakaistaverkko Red Compartida aloitti toimintansa maaliskuussa 2018. Tällä hetkellä se kattaa hieman alle 40 prosenttia Meksikon asutetusta pinta-alasta – tavoitteena on 92,2 prosentin kattavuus vuoteen 2024 mennessä. Hanke on jo mahdollistanut yli 2 miljardin dollarin avauksen suomalaisille ICT- ja kyberturvallisuusyrityksille yhteistyössä paikallisten toimijoiden kanssa.

Maantieteellisesti Meksikon uutta hallintoa kiinnostaa eniten oma lähialueensa: suhde Yhdysvaltoihin ja Keski-Amerikan alueellinen kehitys. USA-suhde on maalle elintärkeä jo kaupan näkökulmasta, mutta kahdenväliset asiat kattavat myös turvallisuus- ja siirtolaisuuskysymykset – onhan yhteinen raja 3 200 kilometriä pitkä.

Keski-Amerikka ja erityisesti pohjoisen kolmion alue (Guatemala, Honduras ja El Salvador) on Meksikon uuden hallinnon ulkopoliittisia prioriteetteja. Presidentti López Obradorin virkaanastujaisissa allekirjoitettiin lippulai-vahankkeeksi muodostunut yhteistyösopimus pohjoisen kolmion ja eteläisen Meksikon kehityssuunnitelmas-ta, jonka tarkoituksena on edistää alueen yhteiskunnallista kehitystä ja elinoloja sekä vähentää muuttopaineita Yhdysvaltoihin. Yhdysvallat on jo ilmoittanut investoinneista alueelle ja EU:n osallistumista toivotaan. Meksiko haluaa kehittää parempaa alueellista toimintamallia, ja tässä EU:n integraatioprosessi on eräänlainen inspi-raation lähde.

SÄÄNTELY-YMPÄRISTÖN KEHITYS

Meksikolla on laaja vapaakauppasopimusten verkosto (13 kpl kattaen 50 maata). Uusi hallinto suhtautuu myönteisesti maan perinteiseen kauppapolitiikkaan ja on luvannut jatkaa sopimustyötä vapaakaupan alalla. Meksiko on aktiivinen toimija maailmankauppajärjestö WTO:ssa. Maa tukee monenkeskisen ja sääntöpohjai-sen järjestelmän ylläpitämistä ja vahvistamista sekä vastustaa protektionismia.

Tyynenmeren alueen kumppanuussopimus CPTPP (Comprehensive and Progressive Agreement for Trans-Pacific Partnership) tuli voimaan joulukuun 2018 lopussa. Sopimuksessa on mukana 11 Tyynenmeren alueen valtiota, mukaan lukien Australia, Brunei, Chile, Japani, Kanada, Malesia, Meksiko, Peru, Singapore, Uusi-Seelanti ja Vietnam. Meksikolla on lisäksi suunnitteilla sopimukset kahdenvälisen kaupan vahvistamisesta muun muassa Argentiinan, Brasilian ja Turkin kanssa.

Neuvottelut EU-Meksiko -globaalisopimuksen uudistamisesta ovat loppusuoralla. Uudistettu sopimus on laajempi voimassaolevaan sopimukseen verrattuna sisältäen kattavasti myös maataloustuotteet ja palvelut. Lisäksi sopimus sisältää muun muassa korruption torjuntaa koskevia määräyksiä, mukaan lukien toimet lah-jontaa ja rahanpesua vastaan.

Nykyisessä vuonna 2000 voimaanastuneessa EU-Meksiko -globaalisopimuksessa liberalisoinnin ulkopuolella on edelleen noin 40 prosenttia maatalous- ja kalastustuotteista, joten uusi sopimus tulee lisäämään merkittä-västi maataloustuotteiden markkinoillepääsyä (teollisuustuotteet liberalisoitu jo vuoden 2007 alusta lähtien). Tullit poistuvat 98 prosentista tuotteista heti sopimuksen voimaanastuessa ja siirtymäaikaon jälkeen 99 pro-senttia kaikista tariffinjoista on tullittomia.

Sopimus parantaa myös palvelujen ja investointien vastavuoroista markkinoillepääsyä. Sopimuksella uudis-tetaan myös muun muassa kilpailua, valtiontukia, valtionyhtiöitä ja kaupan suojoitoimia koskevia määräyksiä.

Yhdysvaltojen, Meksikon ja Kanadan NAFTA-sopimuksen päivityksen USMCA:n (United States-Mexico-Canada Agreement on Trade) on määrä astua voimaan viimeistään vuonna 2020. Tällä hetkellä sopimus on jäsenvalti-oiden parlamenttien lainsäädäntöprosesseissa. Sopimus on säilyttänyt valtaosan NAFTA:sta (1994) ennallaan. Suurimmat muutokset koskevat autosektoria. USMCA-alueella valmistettujen osien minimivaatimusmäärää autoissa nostetaan asteittain 62,5 prosentista 75 prosenttiin. Autojen valmistuksessa käytettävästä teräksestä 70 prosenttia täytyy olla peräisin Pohjois-Amerikasta. Vuodesta 2020 alkaen 30 prosenttia auton arvosta tulee olla peräisin tehtaista, jotka maksavat vähintään 16 dollaria tunnissa työntekijöilleen ja vuodesta 2023 lähtien valmistusprosentti nousee 40 prosenttiin. Sopimuksen arvioidaan lisäävän merkittävästi (jopa 50 prosenttia) Meksikon vientiä Yhdysvaltoihin ja Kanadaan seuraavan 10 vuoden aikana.

Meksikon liiketoimintaympäristö on suhteellisen avoin. Vuoden 2018 Maailmanpankin Doing Business -ver-tailussa Meksiko sijoittui sijalle 48 (/190) (-1 sija edellisvuoteen verrattuna). Sijoitus on Latinalaisen Amerikan

ja Karibian alueen paras. Suurimmat liiketoimintaan liittyvät haasteet ovat oikeusvaltion heikkous, korruptio kattavasta lainsäädännöstä huolimatta sekä byrokratia. Transparency Internationalin korruption maavertailulistalla Meksiko putosi vuoden 2019 alussa julkaistussa vuoden 2018 maavertailussa sijalta 135 sijalle 138/180. Haasteita yrityksille ovat aiheuttaneet myös muun muassa Meksikon soveltamat erilaiset standardit ja tekniset määräykset sekä kotimaisuusvaatimukset julkisissa hankinnoissa.

PERU

Pääkaupunki	Lima
Väkiluku	31,3 milj. (heinäkuun 2018 arvio)
Talouden rakenne	
(Maatalous Teollisuus Palvelut)	7.6 % 32.7 % 59.9 %
Työttömyysaste	6.9 %
Kaupungistumisaste	77.4 % (2018)

Luvut ovat arvioita ja vuodelta 2017, ellei toisin mainita.
Lähde: CIA World Factbook.

Peru on viimeisen kymmenen vuoden aikana ollut yksi Etelä-Amerikan voimakkaimmin kasvavista talouksista, ja Perun keskuspankin arvion mukaan maan talous tulee kasvamaan vuosien 2019-2025 aikana 3,5-3,9 prosenttia. Vuonna 2019 tärkeimmät talouskasvua tukevat tekijät ovat uudet kaivosprojektit, laajat julkiset investoinnit ja kotitalouksien kasvanut kysyntä. Suuri osa Perun laajoista infrastruktuurihankkeista on saatu taas käyntiin vuoden 2017 korruptioskandaalin jäljiltä. Vuonna 2019 maailmantalouden kasvun hiipuminen ja raaka-aineiden maailmanmarkkinahintojen lasku vaikuttanevat myös Perun talouskasvuun. Perussa toimii arviolta 60 suomalaista yritystä useilta eri toimialoilta, joista suurin osa paikallisten edustajien kautta. Vapaakaupan näkökulmasta Perun liiketoimintaympäristöä pidetään yhtenä Latinalaisen Amerikan parhaista. Lisäksi Perun vahvaa talouskasvua voidaan selittää voimakkaalla alueellisella integraatiolla, joista esimerkkejä ovat muun muassa Meksikon, Kolumbian, Chilen ja Perun muodostama Tyynenmeren allianssi. Toiminnallaan allianssi pyrkii edistämään jäsenmaidensa kilpailukykyä, vähentämään kaupankäynnin kustannuksia ja lähentämään markkinoita. Maiden välistä pörssi-integraatiota edesauttaa MILA, joka on Latinalaisen Amerikan suurin pörssi.

TALouden JA ULKOMAANKAUPAN KEHITYS

Peru on ollut viimeisen 15 vuoden ajan yksi Latinalaisen Amerikan nopeimmin kasvavista talouksista. Vaikka talouskasvu on viime vuosina hidastunut ennätyslukuista, on se silti pysytellyt kahden ja neljän prosentin välillä. Vuosina 2019-2020 bruttokansantuotteen odotetaan kasvavan 3,7-3,9 prosenttia. Perun keskuspankin ennusteiden mukaan maan talous tulee kasvamaan samanlaista vuosivauhtia pitkälle tulevaisuuteen, ainakin vuoteen 2025 asti, ylläpitäen Perun asemaa yhtenä Etelä-Amerikan voimakkaimmin kasvavista talouksista.

Perun taloudesta ja etenkin ulkomaankaupasta suuri osa perustuu maan mittavien luonnonvarojen hyödyntämiseen. Suurimmat talouskasvua tukevat tekijät vuosina 2019-2020 ovat kaivossektorin toiminnan laajentumi-

Mika Koskinen toimii edustuston päällikkönä Suomen suurlähetystössä Limassa, Antti Halme toimii Junior Advisorina Business Finlandin Liman toimistossa ja Lari Kettunen toimii korkeakouluharjoittelijana Suomen suurlähetystössä.

nen ja uusien kaivosten avaaminen. Peru on maailman suurin hopean tuottaja, kolmanneksi suurin kuparin ja sinkin tuottaja ja kuudenneksi suurin kullin tuottaja. Kaivossektori on Perun talouden kulmakiviä, ja suurin osa ulkomaisista investoinneista kohdistuu kaivoksiin ja energiateollisuuden projekteihin. Myös suomalaiset yritykset ovat aktiivisia toimijoita Perun kaivossektorilla. Tärkeimpiä uusia kaivosinvestointeja Perussa ovat Quellavecon (5,3 miljardia dollaria) ja Mina Justan (1,6 miljardia dollaria) kaivosten avaaminen sekä Toromochon (1,3 miljardia dollaria) kaivoksen laajennus. Perun kaivos- ja energiaministeriö arvioi ulkomaisten kaivosalaan kohdistuvien investointien määräksi noin 20 miljardia euroa vuosien 2018-2022 aikana. Raaka-aineiden maailmanmarkkinahintojen kehittyminen vaikuttaa suuresti Peruun kohdistuviin ulkomaisiin investointeihin. Luonnonvarojen hyödyntämisestä huolimatta Perun kansantaloudesta ja bruttokansantuotteesta 64 prosenttia koostuu palveluista. Peru onkin muiden Latinalaisen Amerikan maiden tapaan laajasti palveluvaltainen talous, jossa erityisesti kulinarismi ja turismi ovat olleet nousukiidossa.

Nykyhetken ja tulevien vuosien talouskasvua tukee myös kotitalouksien kulutus, joka on kasvanut viimeisen viiden vuoden aikana yli 14 prosenttia. Perun väestö on suhteellisen nuorta ja maassa on kasvava keskiluokka. Suurten tuloerojen maana ostovoiman kehitys ei kuitenkaan ole jakaantunut tasaisesti väestön kesken. Lähitulevaisuudessa yksityistä kulutusta vauhdittavat myös työllisyyden kasvu ja palkkatason kehittyminen sekä verrattain alhainen inflaatio. Alhaisten inflaatiopaineiden myötä Perun keskuspankki on voinut toteuttaa vuosien 2012-2018 aikana elvyttävää rahapolitiikkaa, jolla se on pyrkinyt lisäämään taloudellista aktiivisuutta. Inflaatio on vuoden 2018 alussa ollut 2,75 prosenttia, ja keskuspankin inflaatio-odotus vuoteen 2023 asti on 2,5 prosenttia.

Perussa kuluttajilla ja yrityksillä on ollut mahdollisuus ottaa lainansa dollarimääräisenä. Kun viime vuosien aikana Perun solin arvo on heikentynyt lähes neljänneksellä (23,6 prosenttia) Yhdysvaltain dollariin nähden, on tällä ollut vaikutusta sekä kotitalouksien että yritysten lainojen määrään. Perun pankit ovatkin viime aikoina pyrkineet karsimaan dollarimääräisiä lainoja. Perun julkisen velan määrä on 26,6 prosenttia bruttokansantuotteesta. Velan määrä on yksi pienimmistä julkisista veloista koko Etelä-Amerikassa. Perun luottokelpoisuuteen ja maan luottoympäristön kehittämiseen liittyviä riskejä ovat poliittiseen tilanteeseen, korruptioon ja harmaaseen talouteen liittyvät riskit.

Perun julkiset investoinnit kohdistuvat pääasiassa infrastruktuurihankkeisiin. Suurimpia hankkeita ovat Liman metron toisen linjan rakentaminen (5,7 miljardia Yhdysvaltain dollaria), Liman kansainvälisen lentokentän laajennus ja satamien kehittäminen. Näiden lisäksi etenkin Perun rannikkoalueella vaikuttavan El Niño -sääilmiön aiheuttamien ennennäkemättömien tulvien ja maavyöryjen tuhojen korjaaminen ja alueiden jälleenrakennus Perun pohjoisosissa ovat julkisten investointien kohteena, ja jälleenrakennushankkeisiin on arvioitu investoitavan lähivuosina jopa 8 miljardia dollaria.

Perun primäärienergiantuotanto perustuu maakaasu- ja öljyvarojen hyödyntämiseen sekä vesivoimaan. Perulla on arviolta 1,2 miljardin barrelin öljyvarat sekä yli 450 miljardin kuutiometrin maakaasuvarat. Maantieteellisiltä olosuhteiltaan Perulla on hyvät mahdollisuudet myös uusiutuvan energian, kuten tuulivoiman, aurinkovoiman ja aaltovoiman käyttöönottoon, mutta vielä toistaiseksi kehitystä hidastavat ainakin vanhanaikainen lainsäädäntö ja uusiutuvaan energian kohdistuvien investointien puute.

Vaikka Perussa on paljon sekä julkisten että yksityisten investointien vauhdittamia rakennusprojekteja, vuoden 2017 korruptioskandaali, jonka keskiössä oli brasilialainen rakennusjätti Odebrecht, jähdytti pitkäksi aikaa useita suuria rakennushankkeita. Odebrechtin harjoittamaan systemaattiseen lahjontaan on tähän mennessä liittynyt suuri määrä eteläamerikkalaisia hallituksia, valtionpäämiehistä lähtien. Perussa Odebrechtin epäillään tukeneen presidenttikampanjoita 2000-luvun alusta saakka, ja tutkintaan ovat joutuneet kaikki 2000-luvulla

hallinneet presidentit. Skandaali sai erityisen dramaattisen käänteen huhtikuussa 2019, kun Perun entinen presidentti Alan Garcia ampui itsensä pidätystilanteessa. Muutamaa päivää myöhemmin häntä vastaan esitettiin painavia todisteita. Vaikka Odebrecht-skandaalin pysäyttämät hankkeet on valtaosaltaan saatu uudestaan käyntiin, on arvioitu, että korruptiosyytteet ja –tuomiot ovat viivästyttäneet julkisia infrastruktuurihankkeita jopa 9 miljardin euron arvosta. Tällä on ollut suora vaikutus myös työllisyyteen ja etenkin luottamukseen julkista hallintoa kohtaan. Yhteiskunnallisen kehityksen keskeisiä trendejä Perussa ovat voimistuva kaupungistuminen, digitalisaation hidas eteneminen sekä voimistuva keskiluokan kasvu.

KANSAINVÄLINEN KAUPPA

Vuonna 2018 Perun vientisektori kattoi noin 21 prosenttia bruttokansantuotteesta. Yli 40 prosenttia maan viennistä kohdistui Aasiaan, kun EU:n alueelle viennistä kohdistui noin 15 prosenttia. Maan tärkein kaupakumppani on Kiina sekä tuonnilla että viennillä mitattuna: Perun vienti Kiinaan vuonna 2018 vastasi yli neljännestä kokonaisviennistä. Tärkeimmät vientituotteet ovat kaivosteollisuuden tuotteet, kiviaines, lasi ja metallimalmit, metallit sekä kasvikset ja elintarvikkeet. Perun vaihtotase on ollut ylijäämäinen vuodesta 2016 alkaen, ja vuodelle 2019 odotetaan noin 6 miljardin dollarin ylijäämää.

Peruun kohdistuvan tuonnin tärkeimmät kumppanit ovat Kiinan lisäksi Yhdysvallat, muut Etelä-Amerikan valtiot sekä Saksa ja Espanja. Kiinan osuus tuonnista oli 22,8 prosenttia vuonna 2018. Tärkeimmät tuontituotteet ovat rakentamiseen liittyvät koneet ja teknologia sekä sähköntuotantoon liittyvät laitteet.

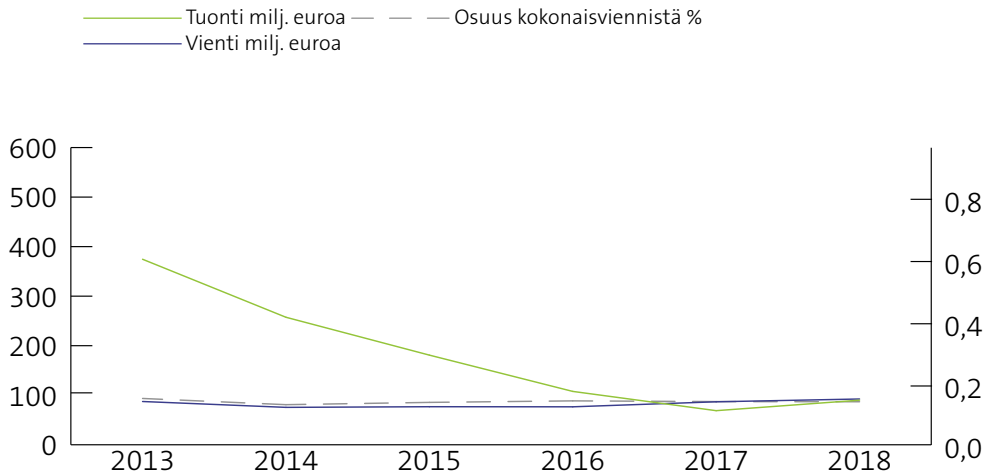
Perussa toimii noin 60 suomalaisyritystä useilla eri sektoreilla, etenkin kaivosteollisuudessa, rakennusteollisuudessa ja IT-alalla. Useimmat suomalaiset yritykset toimivat paikallisedustajan välityksellä. Tytäryhtiö Perusta löytyy kymmeneltä suomalaiselta yritykseltä, joihin lukeutuvat Konecranes, Lator, Metso, Nokia, Normet, Outotec, Pöyry ja Wärtsilä. Perun suuret infrastruktuurihankkeet ja yhteiskunnallinen kehitys ovat tuoneet paljon mahdollisuuksia myös suomalaisille yrityksille etenkin puhtaan teknologian, terveysteknologian ja informaatioteknologian toimialoilta. Myös suomalainen koulutusjärjestelmä on saanut Perussa paljon julkisuutta, jonka kautta suomalaiset koulutusalan yritykset ovat löytäneet viime vuosina mahdollisuuksia Perusta. Liiketoimintaympäristönä Peru on suotuisa talouskasvun lisäksi myös työvoiman saatavuuden ja talouden avoimuuden näkökulmasta.

Perun talouteen ja liiketoimintaympäristön kehitykseen liittyvät suurimmat riskit ovat ulkoisia: Vuonna 2019 maailmantalouden kasvun hiipuminen ja metallin ja öljyn maailmanmarkkinahintojen lasku vaikuttavat myös Perun talouskasvuun, ja maan verrattain yksipuolinen vientisektori asettaa maan alttiiksi raaka-aineiden maailmanmarkkinahintojen vaihteluille. Kiinan talouskasvulla ja raaka-aineiden kysynnällä on suuri vaikutus Perun talouteen. Myös Yhdysvaltojen protektionistinen talouspolitiikka sekä Kiinan ja Yhdysvaltojen välisten kauppasuhteiden heikkeneminen voivat tulevaisuudessa vaikuttaa huomattavasti Perun taloustilanteeseen.

YHTEISKUNNALLINEN JA POLIITTINEN TILANNE

Vaikka Peru on viimeisen 20 vuoden aikana pyrkinyt vakiinnuttamaan demokraattista kehitystään, korruptio on juurtunut syvälle perulaiseen yhteiskuntaan ja instituutioihin. Vuonna 2017 käynnistynyt Odebrecht-lahjusskandaali heitti varjonsa maaliskuussa 2018 jopa istuvan presidentin Pedro Pablo Kuczynski ylle, joka päätyi eroamaan. Presidentiksi nousi varapresidentti Martín Vizcarra, joka on keskittynyt omalla kaudellaan korruptionvastaiseen taisteluun. Tällä hetkellä kaikkia 2000-luvulla hallinneita perulaisia presidenttejä sekä useita oppositiojohtajia tutkitaan korruption vuoksi. Maan poliittista johtoa, oikeuslaitosta ja virkamiehiä jatkuvasti riepottelevat korruptioskandaalit tekevät liiketoimintaympäristöstä osittain arvaamattoman.

Suomen ja Perun välinen kauppa 2013-2018

Lähde: Tullihallitus

Suuret kaivoshankkeet ovat kohdanneet säännöllistä vastustusta ylänköalueita asuttavien köyhien paikallisväestöjen keskuudessa. Vedensaanti ja veden laatu huolestuttavat erityisesti maanviljelijöitä, sillä malminhuuhdonnan prosessit ovat perinteisesti vaatineet paljon vettä. Conga -hanke Cajamarcassa, Tía María -hanke Arequipassa ja Las Bambas -hanke Apurimacissa ovat kaikki jumiutuneet paikallisväestön vastustukseen. Las Bambas lukeutuu Perun tärkeimpiin kuparikaivoksiin, joka tuottaa noin 2 prosenttia maailman kaikesta kuparirikasteesta. Alueella elävä väestö on närkästynyt kuljetusteistä, joita on rakennettu perinteisten viljelymaiden läpi. Vuoden 2019 helmikuussa alkaneet mielenosoitukset ovat kestäneet kaksi kuukautta, aiheuttaen merkittäviä ongelmia kaivoksen toiminnalle.

Suurkaivostoiminnan lisäksi Perussa harjoitetaan myös mittavaa laitonta kullankaivuuta, joka aiheuttaa suurta tuhoa Amazonin sademetsässä, erityisesti Madre de Diosin alueella. Laittoman kullankaivuun arvelaan nykyään vastaavan jopa 25 prosenttia Perun kullantuotannosta. Ympäristötuhojen lisäksi laittomaan kullantuotantoon liittyy muita vakavia lieveilmiöitä, kuten lapsityövoimaa ja ihmiskauppaa.

Venezuelan poliittinen kriisi on aiheuttanut venezuelalaispakolaisten tulvan myös Peruun. Toukokuussa 2019 pakolaisia arveltiin olevan maassa jo noin 0,7 miljoonaa. Peru on ottanut alueellisen johtoroolin Venezuelan tilanteen tuomitsemisessa ja poliittisen paineen lisäämisessä Nicolas Maduron hallintoa kohtaan. Liman ryhmäksi (Grupo de Lima) nimetty liittoutuma, jonka jäseniin kuuluu 14 amerikkalaista valtiota (muun muassa [Argentiina](#), [Brasilia](#), [Chile](#), [Kolumbia](#), [Meksiko](#), [Peru](#) ja [Kanada](#)). Ryhmä perustettiin elokuussa 2017. Ryhmän julkilausuttuna tavoitteena on löytää rauhanomainen ratkaisu Venezuelan kriisiin.

Peru on Kolumbian jälkeen maailman toiseksi suurin kokalehtien tuottaja. Huumeiden vastaiseen sotaan liittyen Peru on pyrkinyt hävittämään kokapeltonsa. Vaikka kokaviljelmien määrää ollaan hehtaareissa mitattuna onnistuttu vähentämään viime vuosina, on tuotanto tehostunut siinä määrin, ettei merkittävää muutosta tuotantomääriin ole koettu. Kokan viljely keskittyy vaikeakulkuiseen VRAEM-laaksoon, joka on ollut pitkään erilaisten rikollisryhmien hallinnassa.

Vaikka digitalisaatio on vielä melko alhaisessa kehitysvaiheessa Perussa, mobiilidataa ja mobiiliverkkoja käytetään laajalti. Syitä mobiilidatapalvelujen suosioon kiinteiden laajakaistaverkkojen kustannuksella ovat esimerkiksi mobiiliverkkojen laajempi kattavuus sekä maantieteelliset olot Andien vuoristoalueella ja Amazonin viidakossa. Langattoman viestinnän 4G-verkon rakentaminen 700 MHz:n taajuusalueella on käynnissä ja 4G-verkot ovat toiminnassa suurimmissa kaupungeissa. Digitalisaatioon liittyvien palvelujen kehittyminen on Suomeen verrattuna kuitenkin hidasta. Sähköinen asioiminen toimii vielä vaihtelevasti ja on lähes olematonta periferia-alueilla. Paikallisilla televiestintäoperaattoreilla olisikin huomattavia mahdollisuuksia laajentaa toimintaansa mobiilipalvelujen tarjonnassa, etenkin siksi, että kiinteiden laajakaistaverkkojen kattavuus on Perussa yksi Etelä-Amerikan alhaisimmista. Teollisuudessa sen sijaan on sektoreita, kuten esimerkiksi rakennus- ja kaivosteollisuus, jossa paikalliset ja kansainväliset toimijat ovat valmiita investoimaan huomattaviakin summia digitalisaatioon ja kustannustehokkuutta parantaviin digitaalisiin ratkaisuihin, kuten käyttökelpoisen datan keräämiseen, koneoppimiseen tai robotiikkaan. Ongelmaksi investoinneissa voi kuitenkin muodostua verkkojen kattavuus alueittain, sillä monet suuret infrastruktuuriprojektit sijaitsevat syrjäseuduilla.

SÄÄNTELY-YMPÄRISTÖN KEHITYS

Taloudellisen vapauden näkökulmasta Perun liiketoimintaympäristöä pidetään yhtenä Latinalaisen Amerikan parhaista, ja ulkomaisia ja kotimaisia investointeja kohdellaan tasa-arvoisesti lähes kaikilla toimialoilla. Perun hallitus on pyrkinyt edistämään ulkomaisia investointeja ja taloudellista aktiivisuutta lupaprosesseja helpottamalla ja byrokratiaa vähentämällä. Lisäksi hallitus on pyrkinyt modernisoimaan verotusta ja paikallista verohallintoa sekä parantamaan rahoitussektorin valvontaa. Paikallinen yhteisövero on 29,5 prosenttia ja arvonlisävero 18 prosenttia. Liiketoiminnan kokonaisveroaste on kuitenkin muihin alueen talouksiin verrattuna alhainen. Harmaa talous on suuri ongelma, sillä arviolta 70 prosenttia palkkatyöläisistä työskentelee harmaan talouden piirissä.

Peru on sijoittunut pitkään hyvin erilaisissa liiketoiminnan helpoutta vertailevissa tutkimuksissa. Vuonna 2018 Maailmanpankin vertailussa Peru sijoittuikin kolmanneksi Etelä-Amerikan maista liiketoiminnan helpoudessa. Suotuisan liiketoimintaympäristönsä vuoksi Peru on ollut pitkään taloudellisessa kasvussa. Työmarkkinoiden dynaamisuuden vuoksi maassa on Latinalaisen Amerikan korkein työllisyysluku. Työvoiman ongelmana ovat kuitenkin työmarkkinoiden hienoinen jäykkyys sekä työvoiman taitotason alhaisuus. Lisäksi ongelmia voivat aiheuttaa korruption levinneisyys julkisen ja yksityisen liiketoiminnan joka tasolle sekä innovaatioiden vähäisyys. Perun keskuspankin (BCRP) alhainen viitekorko luo sijoitusmahdollisuuksia yksityisille ja julkisille liiketoimintamahdollisuuksille.

Perussa on käytössä lainsäädännöllinen kehys, jonka tarkoituksena on helpottaa ulkomaisten sijoitusten tekemistä sekä vähentää niihin liittyviä rajoituksia. Yksityiskohtaisia rajoituksia esiintyy kuitenkin ilma- ja vesikuljetuksissa, yksityisissä ja julkisissa turvallisuuspalveluissa ja aseiden valmistuksessa. Lainsäädännön tarkoituksena on turvata yksityiset sijoitukset ja taloudellinen tasapaino. Vähintään viiden miljoonan Yhdysvaltain dollarin investointi (kaivos-, maakaasu-, ja öljysektorin minimisijoitus on kymmenen miljoonaa dollaria) takaa ulkomaiselle sijoittajalle laajan oikeussuojan (muun muassa muuttumaton verotus, pysyvät työläisäädännölliset ehdot ja ulkomaisten ja kotimaisten sijoitusten tasapuolinen kohtelu) kymmenen vuoden ajaksi.

Perun tavoitteena on laajentaa jo ennestään kattavaa vapaakauppasopimusverkostoaan, etenkin Tyynenmeren alueella. Vapaakauppasopimusmaihin kohdistuva vienti kattaa yli 95 prosenttia Perun kokonaisviennistä, minkä lisäksi Perun on tarkoitus ratifoida Tyynenmeren kauppaa koskeva kumppanussopimus CPTPP vuoden 2019 alkupuolella. CPTPP korvaa edellisen Tyynenmeren kauppaa koskevan kumppanussopimus TPP:n. Vaikka Yhdysvallat erosi TPP-sopimuksesta presidentti Trumpin johdolla vuonna 2017, muut 11 jäsenmaata ovat jatkaneet sopimuksen ratifioimista.

YLEISARVIO

Perun tulee todennäköisesti olemaan jatkossakin yksi Latinalaisen Amerikan nopeimmin kasvavista talousalueista. Bruttokansantuotteen ja yksityisen kulutuksen odotetaan kasvavan työmarkkinoiden terveen pohjan ja luottomarkkinoiden sujuvuuden vuoksi, vaikka viennin nähdäänkin taantuvan huippuvuosista.

Vahvan talouskasvun säilyttäminen edellyttää Perulta panostusta koulutukseen, instituutioiden vahvistamista sekä korruption vastaista työtä. Koulutuksen tukeminen eri aloilla antaa hyvät edellytykset maan talouden monipuolistamiselle. Maa nojaa viennissään vahvasti kaivosteollisuuteen, alkutuotannon tuotteisiin sekä maanviljelyyn. Tästä seuraa, että ulkoiset shokit, esimerkiksi kuparin maailmanhinnassa ja kuparimalmin kysynnässä (erityisesti Kiinan osalta), voivat olla kohtalokkaita Perun viennille. Tämän vuoksi innovaatiopohjan, ja samalla viennin, monipuolistaminen on ensiarvoisen tärkeää Perun tulevan talouskehityksen kannalta.

Institutionaalinen epävakaus maan korkeinta johtoa koskettavien korruptioskandaalien vuoksi aiheuttaa yksityisiin sijoituksiin kohdistuvaa riskiä. Presidentti-instituutio on kärsinyt vakavan kolauksen, minkä lisäksi nykyisen presidentin Martín Vizcarran 18-jäseninen eduskuntaryhmä (PPK) hajosi kahteen osaan korruptioskandaalin aikana. Eduskuntaryhmän heikkeneminen lisäsi entisestään oppositiopuolue Fuerza Popularin valta-asemaa kongressissa sekä sen kykyä vesittää hallituksen aloitteita. Lisäksi nykyhallinnon kannatusluvut tuoreimmissa mittauksissa ovat painumassa hyvin alhaisiksi. Luvattuihin uudistuksiin ei olla ylletty korruption vastaisissa toimissa, saati muissa yhteiskuntaa piinaavissa ongelmissa, kuten rikollisuuden ja naisiin kohdistuvan väkivallan kitkemisessä. Toisaalta, makrotalouden vakaus, kasvava keskiluokka ja Peruun valtavat mineraalivarannot tekevät tästä markkina-alueesta jatkossakin kiinnostavan suomalaisyrityksille.

URUGUAY

Pääkaupunki	Montevideo
Väkiluku	3,4 milj. (heinäkuun 2018 arvio)
Talouden rakenne (Maatalous Teollisuus Palvelut)	6.2 % 24.1 % 69.7 %
Työttömyysaste	7.6 %
Kaupungistumisaste	95.3 % (2018)

Luvut ovat arvioita ja vuodelta 2017, ellei toisin mainita.
Lähde: CIA World Factbook.

Uruguay kuuluu Latinalaisen Amerikan taloudellisesti ja poliittisesti vakaimpiin valtioihin. Maan talous on kasvanut yhtäjaksoisesti jo 15 vuoden ajan. Investointeja tukeva kulttuuri ja korruptoitumattomuus houkuttelevat ulkomaisia toimijoita maahan. Vuosi 2019 on vaalivuosi, kun loka - marraskuussa maalle valitaan uusi presidentti. Vaalituloksesta riippumatta näkymissä ei ole, että maan politiikan suuntaan tai instituutioiden toimintaan tulee suuria muutoksia. Suomella on Uruguayssa erinomainen maakuva. Mahdollisuuksia suomalaisyrityksille löytyy monelta sektorilta kuten bio- ja kiertotalous, jätehuolto, digitalisaatio, koulutus ja metsätalous.

TALouden JA ULKOMAANKAUPAN KEHITYS

Uruguaylla on hyvä maine ulkomaalaisten investojien keskuudessa ja maan politiikka on investointeja tukevaa. Tuotannon kasvun ja työllisyyden lisäksi ulkomaalaisten yritysten investointien nähdään tuovan arvokasta tietotaitoa Uruguaylaiselle tuotantosektorille. Maan suhteellisen pieneen kokoon nähden korkea ulkomaalaisten investointien määrä on osasy maan talouden menestykseen inflaatiosta ja vientihintojen notkahtelusta huolimatta.

Uruguay on vuodesta 2013 lähtien ollut korkean tulotason maa Maailmanpankin luokittelussa. Vuonna 2018 bruttokansantuote oli 60,18 miljardia dollaria ja henkeä kohden (PPP) 23,270 dollaria. Keskimääräinen bruttokansantuotteen vuosittainen nousu vuosina 2003-2018 on ollut 4,1 prosenttia. Kasvu pysyi positiivisena myös vuonna 2018, jolloin maan tärkeimmät kauppakumppanit Argentiina ja Brasilia vaikuttivat talousongelmineen negatiivisesti myös Uruguayn talouteen. Viimevuotisista talouden heilahteluista huolimatta Uruguayn talous on Economic Freedom – tilastojen mukaan Latinalaisen Amerikan toiseksi vakain, heti Chilen jälkeen.

Anna Rautvuori toimii lähetystösihteerinä, Heta Pyhälähti kaupallisena erityisasiantuntijana, Emilia Ahvenjärvi koulutuksen ja tutkimuksen erityisasiantuntijana ja Jonna Foudila korkeakouluharjoittelijana Suomen suurlähetystössä Buenos Airesissa.

Vuonna 2019 naapurimaa Argentiinan taantuma vaikuttaa Uruguayn bruttokansantuotteen kasvuun, minkä jälkeen kasvun odotetaan toipuvan noin 2,7 prosentin tasolle 2020-2023. Lokakuussa 2019 pidettävien presidentinvaalien ei odoteta tuovan suuria muutoksia Uruguayn talouspolitiikkaan. Nykyinen presidentti, keskusta-vasemmistolainen Tabaré Vázquez, on pyrkinyt pienentämään valtiontalouden alijäämää ja tämän työn olisi jatkettava vaalituloksesta riippumatta. Ennusteiden mukaan alijäämä pysyy keskimäärin 3,5 prosentissa bruttokansantuotteesta 2019-2023. Työmarkkinoista olisi saatava joustavammat ja vientisektorin kehittämistä täytyisi tukea kasvun takaamiseksi. Keskusta-oikeiston voittaessa luvassa saattaa olla verohelpotuksia sekä yrityksille että tuloveroihin, mutta budjettivaje ei anna tilaa suuriin helpotuksiin.

Uruguayn talouskasvu perustuu lähes kokonaan vientiin. Vuonna 2018 Uruguayn ulkomaankauppa oli alijäämäinen noin 1,4 miljardilla dollarilla. Kokonaisvienti oli noin 7,5 miljardia dollaria, laskua vuoteen 2017 nähden oli 5 prosenttia. Kokonaistuonti kasvoi 5 prosentilla ja oli arvoltaan 9 miljardia dollaria. Uruguayn tärkeimpiä vientituotteita ovat maataloustuotteet, kuten liha, soija ja vehnä, sekä puu ja selluloosa. Selluloosa nousi vuonna 2018 maan tärkeimmäksi vientituotteeksi. Tuonti keskittyy polttoaineisiin sekä erilaisiin teollisuustuotteisiin, kuten koneisiin ja muoveihin. Uruguayn tärkeimmät kauppakumppanit ovat niin viennin kuin tuonnin osalta Kiina, Brasilia, Argentiina ja Euroopan Unioni.

Uruguayn ja Suomen välinen kauppataase oli vuonna 2018 Suomelle ylijäämäinen 18,6 miljoonalla eurolla. Vienti Uruguayihin oli noin 46,5 miljoonaa euroa ja tuonti noin 28 miljoonaa euroa. Vienti kasvoi lähes 50 prosenttia ja tuonti laski hieman (4 prosenttia). Viennin osuus Suomen kokonaisviennistä oli 0,1 prosenttia ja tuonnin osuus alle prosentin kymmenesosa. Vienti koostui suurimmaksi osaksi erilaisista teollisuuden tuotteista (98,5 prosenttia viennistä). Uruguayn tuonnista suuri osa (68 prosenttia) oli raaka-aineita. Kasvi- ja eläinperäisiä rasvoja ja öljyjä tuotiin 7 miljoonan euron edestä (26 prosenttia) ja elintarvikkeita 1,6 miljoonan euron arvosta (5,5 prosenttia).

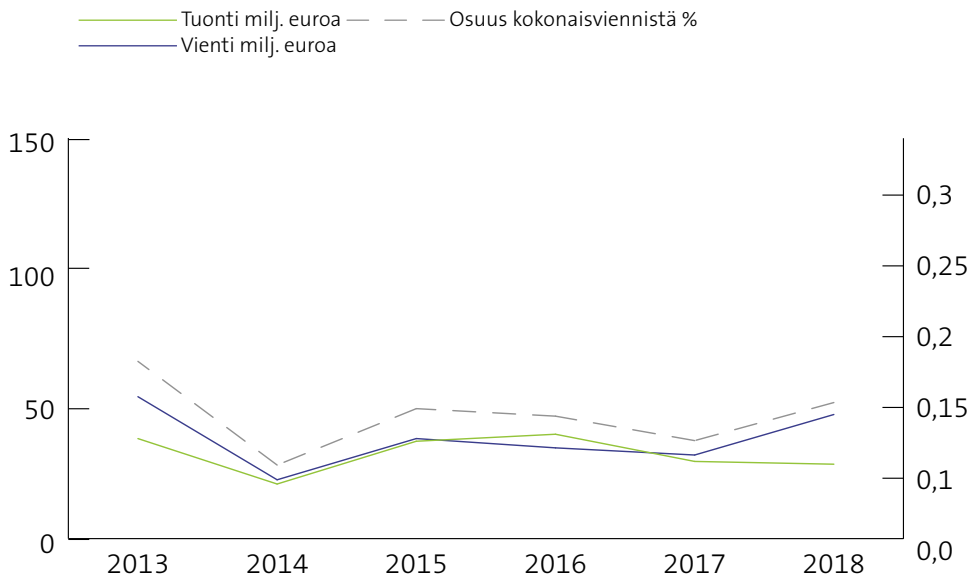
Suomen tilastokeskuksen viimeksi julkistettujen, vuotta 2016 koskevien tietojen mukaan Uruguayssa toimii kymmenen suomalaista tytäryritystä, joiden yhteenlaskettu liikevaihto on lähes 884 miljoonaa euroa. Yritykset työllistävät yhteensä, suoraan ja epäsuorasti, noin 15 000 uruguaylaista. Aineelliseen käyttöomaisuuteen on tehty investointeja, joiden positiivisia vaikutusta ei vielä näkynyt vuoden 2016 tiedoissa. Suomalaisyriyten investoinnit Uruguayn metsäteollisuuden kehittämiseksi ovat lisänneet uruguaylaisten positiivista käsitystä Suomesta.

YHTEISKUNNALLINEN JA POLIITTINEN TILANNE

Uruguayssa on vakaa ja hyvin toimiva demokratia. Vuodesta 2015 presidenttinä toiminut Tabaré Vázquez oli presidenttinä myös vuosina 2005 – 2010, muttei ole nykyisellä kaudellaan nauttinut samanlaista kansansuosiota kuin aiemmin. Talouskasvun ylläpitäminen ilman eriarvoisuuden kasvamista on ollut presidentin tärkeä tavoite. Valtion talouden tasapainoon saaminen on välttämätöntä, mutta presidentin on täytynyt tasapainoilla laajan Frente Amplio –koalitionsa sisällä. Merkittäviä leikkauksia ja veronkiristyksiä on tähän asti onnistuttu lykkäämään. Hallituksen agendalla ovat olleet myös infrastruktuurin kehittäminen, turvallisuustilanteen parantaminen sekä terveydenhuolto- ja koulutusjärjestelmän uudistaminen.

Lokakuun vaaleissa presidentti tulee vaihtumaan, sillä perustuslaki ei mahdollista kahta peräkkäistä kautta. Pitkään vallassa olleen Frente Amplion ehdokkaat puolueen sisäisissä ehdokasvaaleissa ovat Montevideon kaupunginjohtaja Daniel Martínez ja entinen teollisuusministeri Carolina Cosse. Talouden odotettua heikompi tulos ja opposition vahvistuminen ennustavat aiempaa tiukempaa kamppailua Frente Amplion ja opposition keskusta-oikeistolaisen Partido Nacionalin välillä.

Suomen ja Uruguayn välinen kauppa 2013-2018

Lähde: Tullihallitus

SÄÄNTELY-YMPÄRISTÖN KEHITYS

Uruguayssa on ulkomaisia investointeja tukeva kulttuuri, johon kuuluvat muun muassa vapaat valuuttamarkkinat, ulkomaalaisten sekä kotimaisten investointien yhdenmukainen verotus, vapaakauppa-alueet sekä suhteellisen hyvät lento- ja meriyhteydet.

Maa- ja kauppanäkökulman Ease of Doing Business -mittauksessa Uruguay sijoittui vuonna 2018 sijalle 95/190. Vuodesta 2012 lähtien maan sijoitus on parantunut tasaisesti. Transparency Internationalin viimeisimmässä korruptiointi mittauksessa Uruguay sijoittui sijalle 23 ja on tässä vertailussa Latinalaisen Amerikan vähiten korruptoitunut maa.

Uruguayn työlaki on naapurimaihin verrattuna melko tiukka, jonka lisäksi maassa toimivat vahvat ammattiyhdistysliikkeet, joiden kannatus on suuri. Neuvotteluja työnantajien ja ammattiyhdistysliikkeiden välillä käydään usein ja liitoilla on merkittävä vaikutus poliittiseen päätöksentekoon. Liittojen käymät neuvottelut ovat tuottaneet tulosta työntekijöille, esimerkiksi reaali-palkat ovat olleet viimeiset 15 vuotta kasvussa.

Uruguay kuuluu Mercosurin kauppa-alueeseen yhdessä Argentiinan, Brasilian ja Paraguayan kanssa ja on näin mukana vuosia kestäneissä, vielä päättymättömissä neuvotteluissa vapaakauppasopimuksesta EU:n kanssa. Uruguay on välillä kärsinyt Mercosuriin kuulumisesta, koska Argentiinan ja Brasilian politiikka on usein ollut protektionistista, eikä Mercosur salli sen jäsenten tehdä kahdenvälisiä kauppasopimuksia. Uruguay on tois-taiseksi kannattanut Mercosuria, koska se pitää tärkeänä mahdollisuuksia, jotka avautuvat sen tuotteille sekä satamien ja lentokenttien logistiikkapalveluille tavoitellen yli 250 miljoonan asukkaan Mercosur-markkinoita.

Uruguay on Latinalaisen Amerikan edelläkävijä uusiutuvan energian tuotannossa. Vuonna 2018 97 prosenttia sähköstä tuotettiin uusiutuvilla energialähteillä. Tästä vesivoiman osuus oli yli puolet, tuulienergian 33 prosenttia, bioenergian 7 aurinkoenergian yli 3 ja fossiilisten polttoaineiden alle 3 prosenttia. Maa pyrkii kohti kestäväää kehitystä mikä avaa suomalaisyrityksille kiinnostavia yhteistyömahdollisuuksia liittyen myös kiertotalouteen, biotalouteen ja vedenkäsittelyyn.

Suomen ja Uruguayn välinen investointisuojausopimus on solmittu jo vuonna 2002 ja kaksinkertaisen verotuksen estävä ja veronkiertoa ehkäisevä sopimus 2013. Helmikuussa 2017 allekirjoitettiin tulliyhteistyösopimus. Suomen ja Uruguayn välillä on allekirjoitettu useita yhteisymmärrysasiakirjoja (Memorandum of Understanding). Bio- ja kiertotalouden yhteisymmärrysasiakirja allekirjoitettiin 2017 ja viimeisin, koulutussektoria koskeva, huhtikuussa 2019.

Uruguay myöntää investointien houkuttelemiseksi verohelpotuksia projekteihin, joissa investoidaan ja luodaan työpaikkoja Uruguayhin. Vuonna 2018 hyväksyttiin 437 projektia, joiden investointiarvo oli 737 miljoonaa dollaria. Näistä yli puolet sijaitsi maan sisäosissa, yli kolmannes oli teollisuudessa ja neljännes palvelusektorilla.

Uruguayn valtion vienninedistämisorganisaatio Uruguay 21 tarjoaa tietoa yritystoiminnan perustamisesta ja sen kustannuksista järjestelmällisesti ja selkeästi. Muun muassa PPP-projektien (Public Private Partnership) käsittelyprosessi on pyritty tekemään sujuvaksi selkeillä käsittelyvaiheilla ja määrittelemällä käsittelyaikoja. Hallituksen tavoitteena on paikallisen osaamisen kehittäminen ja työpaikkojen luonti.

Uruguayn valtio ja UPM tekivät marraskuussa 2017 alustavan investointisopimuksen, joka luo edellytykset uuden sellutehdasinvestoinnin toteuttamiselle Uruguayssa. Tämä sopimus ei ole päätös tehtaan rakentamisesta. Myös tämä sellutehdas on suunniteltu rakennettavaksi vapaakauppa-alueelle.

Uruguayn valtio on tehnyt päätöksen uuden rautatieyhteyden rakentamiseksi mahdollistaakseen myös maan sisäosissa tuotettujen teollisuustuotteiden logistiikan tehokkuuden. Myös rautatiehen liittyvän sataman uudistamiseen ja operointiin on valmisteltu ja jo toteutettu tarjouskilpailuja. Näiden projektien on tarkoitus palvella toivottua vientituotteisiin keskittynyttä metsäteollisuuden tuotannon kasvua sisämaassa. Ne ovat olennainen osa UPM:n tehdashankkeen edellyttämää infrastruktuuria.

Uruguayn tietoliikenneverkko on kattava ja telekommunikaatiosektori on pyrkinyt edistykseen toimintaan. Uruguayn valtiollinen teleoperaattori Antel lanseerasi ensimmäisenä Latinalaisen Amerikan maana kaupallisen 5G -verkon huhtikuussa 2019. Kommunikaatioteknologia ja digitalisaatio sekä niitä soveltavat sektorit kuten koulutus luo Suomen ja Uruguayn erinomaisten suhteiden myötä yhä laajenevia mahdollisuuksia liiketoimintaan.

Uruguay on myös koulutuksen näkökulmasta toimintaympäristöltään hyvin vakaa maa. Suomi on yksi tunnustetuimmista esimerkeistä maan julkisen opetusjärjestelmän uudistamisessa. Kiinnostusta suomalaiseen osaamiseen on muun muassa opettajankoulutuksessa, kouluhyvinvoinnissa ja oppimisen digitalisaatiossa. Uruguayssa panostetaan teknologiakasvatukseen sekä tyttöjen ja naisten motivoimiseen teknologia-aloille. Myös ammatillisen koulutuksen järjestelmän kehittäminen ja elinikäisen oppimisen mallin luominen tuovat mahdollisuuksia suomalaiselle osaamisviennille.

VENÄJÄ

Pääkaupunki	Moskova
Väkiluku	142,1 milj. (heinäkuun 2018 arvio)
Talouden rakenne	
(Maatalous Teollisuus Palvelut)	4.7 % 32.4 % 62.3 %
Työttömyysaste	5.2 %
Kaupungistumisaste	74.4 % (2018)

Luvut ovat arvioita ja vuodelta 2017, ellei toisin mainita.
Lähde: CIA World Factbook.

Viennin osalta Venäjä oli Suomen kuudenneksi suurin ja tuonnin osalta toiseksi suurin kaupakumppani vuonna 2018. Venäjällä toimii noin 900 yritystä, joissa on suomalaisomistusta ja suomalaisinvestointien määrä on noin 12 miljardia euroa. Venäjän kasvunäkymät ovat matalat. Liiketoimintaympäristö ei ole merkittävästi parantunut, kaupanesteitä on paljon, tuonninkorvauspolitiikka jatkuu ja pakotteet lisäävät epävarmuutta. Venäjän teollisuuden suuryritykset ovat merkittäviä asiakkaita suomalaisyrityksille. Venäjä on Euroopan viidenneksi suurin kulltjamarkkina. Presidentti Putinin neljännen kauden alussa lanseeratut kansalliset hankkeet sisältävät investointeja muun muassa jätehuoltoon, terveydenhuoltoon, ilmanlaatuun ja infrastruktuuriin. Erityisesti jätehuollon kehittämiseen etsitään ulkomaista osaamista.

TALouden JA ULKOMAANKAUPAN KEHITYS

Venäjäällä toimii noin 900 yritystä, joissa on suomalaisomistusta. Yrityksistä yli 60 prosenttia toimii Pietarin ja 25 prosenttia Moskovan alueella. Suomalaisyritysten arvioidaan sijoittaneen Venäjälle noin 12 miljardia euroa, merkittävimpanä Fortum. Suomi on väkilukuun suhteutettuna suurin ulkomainen sijoittaja Venäjälle.

Venäjän tilastoviranomaisen Rosstatin mukaan maan bruttokansantuote kasvoi 2,3 prosenttia vuonna 2018. Kasvu oli yllätyksellisen kova, jota tukivat öljyn ja kaasun vienti sekä erityisesti rakentaminen liittyen Jamalin LNG-projektiin. Venäjän talouskehitysministeriö ennustaa vuodelle 2019 maltillista 1,3 prosentin bruttokansantuotteen kasvua. Venäjän valtionbudjetti oli vuonna 2018 ylijäämäinen 2,7 prosenttia bruttokansantuotteesta ja sen ennustetaan olevan ylijäämäinen myös 2019-21 erityisesti korkean öljyn hinnan, heikon ruplan sekä myös tehostuneen verojenkeruun ansiosta. Venäjän valtionbudjetti nojaa edelleen öljystä saataviin tuloihin ja valtiontalous on kestäväällä pohjalla. Keskuspankin mukaan kelluva valuutta ja ylimääräisten öljytulojen

Joonas Heiskanen toimii ministerineuvoksena, Santtu Haarala lähetystöneuvoksena ja Santeri Eriksson lähetystösihteerinä Suomen Moskovan suurlähetystössä. Sebastian Gahnström toimii konsulina Suomen pääkonsulaatissa Pietarissa. Kaupallinen neuvos Heli Honkapää ja kaupallinen sihteeri Petri Kuurma ovat asiantuntijoita ulkoministeriön markkinoillepääsy-yksikössä.

rahastaminen budjettisäännön mukaisesti ovat vaikuttaneet positiivisesti Venäjän kykyyn suojautua öljyn hinnan heilunnalta. Valtion rooli taloudessa tulee säilymään suurena.

Vuonna 2018 Venäjän inflaatio oli hieman yli 4 prosenttia. Inflaation odotetaan olevan hieman korkeampi vuonna 2019 ALV-kannan noston (18 prosentista 20 prosenttiin) takia. Keskuspankki ennustaa vuoden 2019 inflaation olevan viiden prosentin tasolla.

Kansallisen hyvinvoinnin rahastossa oli 1.1.2019 noin 58 miljardia dollaria. Venäjän ulkomainen valtionvelka oli 1.1.2019 noin 49 miljardia dollaria ja kotimainen ruplamääräinen valtionvelka noin 120 miljardia dollaria (7743 miljardia ruplaa). Venäjän valtionvelka on vain noin 16 prosenttia maan bruttokansantuotteesta. Venäjällä on kritisoitu kansallisen hyvinvoinnin rahastoon kerättävien puskurien kerryttämistä ja kyseisten varojen pantaamista huonompien aikojen varalle sen sijaan, että varoja käytettäisiin välittömästi kansalaisten elinolojen parantamiseen esimerkiksi terveydenhuollon ja koulutuksen saralla. Toimintamallilla on kuitenkin ylimmän johdon tuki.

Nykyinen talouskasvu ei riitä turvaamaan elintason nousua. Korkea työllisyys nojaa alhaiseen palkkatasoon ja työn tehottomuuteen. Osa tuotantolaitoksista lykkää koneinvestointeja, koska työvoima tekee vaaditun työn ”käsin” kustannustehokkaammin kuin koneet. Talouden kasvu jatkuu siis vaatimattomana ilman syvälle käyviä uudistuksia. Öljytulojen myötä valtiontalous on ylijäämäinen ja taloutta pyritään saamaan kasvuun Putinin ukaaseihin sisältyvien kansallisten hankkeiden kautta. Osin tavoitteista puuttuvat konkreettiset keinot (esimerkiksi työn tuottavuuden kasvattamisen suhteen). Kansallisten hankkeiden investointiohjelman kokonaissuuruus on 343 miljardia euroa (25725 miljardia ruplaa) jaksolle 2019-24. Kansallisten hankkeiden investointiohjelma tarjoaa mahdollisuuksia suomalaisyrityksille muun muassa asuntorakentamisessa, jätteiden kierrätyssektorilla, ympäristönsuojelussa (ilman laatu), tieverkoston suunnittelussa ja rakentamisessa, koulutussektorilla sekä terveydenhuollossa.

Presidentti Putinin toukokuun ukaaseissa asetettiin tavoitteeksi, että Venäjä nousisi maailman viidenneksi suurimmaksi taloudeksi, ylittäisi maailmantalouden kasvuvauhdin talouskasvussa ja puolittaisi köyhyyden. Nykyinen talouskehitys tuskin tulee mahdollistamaan tavoitteiden toteutumista. Kansainvälisen valuuttarahasto IMF:n arvion mukaan kasvu hidastuu koko maailmassa ja Venäjällä mahdollisesti vielä enemmän johtuen alhaisesta tuottavuudesta, investointien vähäisyydestä ja syntyvyyden laskusta. Väestön käytettävissä olevat tulot ovat laskeneet Venäjällä jo viisi vuotta peräkkäin. Vuoden 2019 osalta reaalityulojen ennustetaan edelleen rapautuvan.

Venäjän tullin mukaan maan vienti kasvoi 26 prosenttia vuonna 2018 ja oli 450 miljardia dollaria. Tuonti kasvoi 5 prosenttia ja oli 238 miljardia dollaria. Merkittävimmät vientimaat olivat Kiina, Alankomaat, Saksa, Valko-Venäjä ja Turkki ja tuontimaat Kiina, Saksa, Yhdysvallat, Valko-Venäjä ja Italia. Raaka-aineiden vienti on edelleen Venäjän merkittävin vientitulojen lähde.

Venäjän kokonaisviennistä EU:n osuus on laskenut lähes kymmenen prosenttiyksikköä vuoden 2013 jälkeen. Kun 2013 Venäjän viennistä 53,8 prosenttia meni EU:n alueelle, oli vuonna 2017 vastaava luku enää 44,6 prosenttia. Vastaavasti kun Venäjän viennistä meni 30,5 prosenttia Aasian maihin vuonna 2013, niin vuonna 2017 Aasian maiden osuus oli noussut jo 36,9 prosenttiin.

Venäjän vienti on kasvanut erityisesti Kiinaan. Venäjän viennistä Kiinaan meni 6,8 prosenttia vuonna 2013, 10,9 prosenttia vuonna 2017 ja 13,0 prosenttia vuoden 2018 kolmannella kvartaalilla. Vuonna 2017 Venäjän

tärkeimpiä vientituotteita Kiinaan olivat eri energiatuotteet, jotka vastasivat 64,9 prosenttia viennistä. Energiatuotteiden vienti (+0,3 prosenttia vuodesta 2013) ei kuitenkaan selitä viennin kasvua. Venäjän Kiinan viennin kasvun takana ovat erityisesti kasvanut puutavaran (8,4 prosenttia osuus viennistä Kiinaan vuonna 2017, kasvua +46 prosenttia vuodesta 2013), metallisten puolivalmisteiden (4,0 prosenttia osuus, +37 prosenttia vuodesta 2013) ja selluloosan (4,0 prosenttia osuus, +33 prosenttia vuodesta 2013) vienti.

Suomen kauppavaihto Venäjän kanssa on vahvasti alijäämäistä. Suomen tullin mukaan Suomen vienti Venäjälle vuonna 2018 oli 3,3 miljardia euroa (-3 prosenttia) ja tuonti 9,3 miljardia euroa (+13 prosenttia). Viennin osalta Venäjä oli Suomen kuudenneksi suurin ja tuonnin osalta toiseksi suurin kauppakumppani. Keskusteluihin pohjautuen useiden suomalaisyritysten liiketoiminta kasvoi kuitenkin viime vuonna Venäjällä, mutta kuluva vuodesta ei odoteta enää viime vuoden kaltaista, odotukset ovat maltillisempia. Merkittäviä suomalaisyrityksiä ei ole viime vuosina tullut enää Venäjän markkinoille.

Venäjä pyrkii vähentämään talouden riippuvuutta dollarista muun muassa kannustamalla rahansiirtoihin kansallisissa valuutoissa. Keskuspankki pienensi valuuttavarannossaan Yhdysvaltain dollarin osuutta erityisesti vuoden 2018 toisella kvartaalilla, jolloin dollarimääräisten varojen määrä pieneni noin 100 miljardilla dollarilla ja euro-, jeni- ja juanmääräisten varojen määrää taas nostettiin. Kesäkuun lopussa 2018 euromääräisten varojen arvo valuuttavarannossa oli merkittävin, 32 prosenttia, dollarimääräisten 22 prosenttia, kullan 17 prosenttia, juanien 15 prosenttia, puntien 6 prosenttia, jenien 5 prosenttia ja Kanadan dollarien 3 prosenttia.

Rakenteellisia haasteita Venäjän taloudessa ovat demografia, valtion vahva rooli, tulojen keskittyminen ja niiden epätasaisuus, alueiden epätasaisuus ja pullonkaulat infrastruktuurissa, suhteellisen alhaiset ja keskittyneet investoinnit sekä edelleen alhainen integroituminen kansainvälisiin markkinoihin.

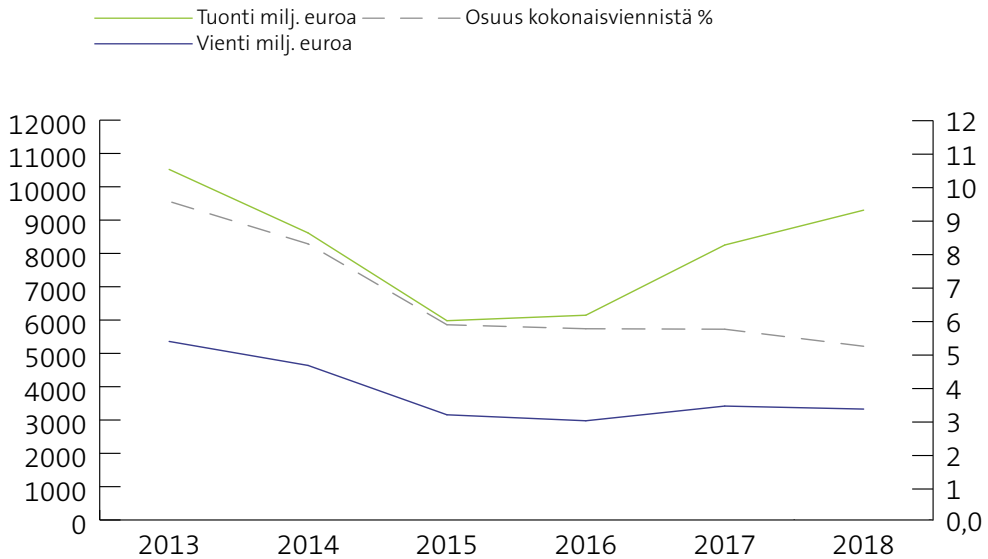
YHTEISKUNNALLINEN JA POLIITTINEN TILANNE

Presidentti Putin aloitti toukokuussa 2018 neljännen kautensa ja samalla presidentti pyysi pääministeri Medvedeviä muodostamaan uuden hallituksen. Medvedevin uuden hallituksen tavoitteet liittyvät keskeisesti kansallisiin ohjelmiin ja maan sosio-ekonomisen tilanteen kehittämiseen.

Venäjällä hyväksyttiin lokakuussa 2018 eläkeuudistus, joka nostaa eläkeikää asteittain viidellä vuodella naisilla 60 vuoteen ja miehillä 65 vuoteen. Eläkeikä nousee portaittain puolella vuodella vuosittain vuoteen 2028 mennessä. Epäsuosittu uudistus näkyi presidentin kannatuslukemien tippumisena. Eläkeiän nostamiselle ei ollut juuri vaihtoehtoja: Venäjän 146,5 miljoonasta kansalaisesta 29,6 prosenttia eli 43,3 miljoonaa ihmistä on eläkeläisiä. Työkäisiä on 75,8 miljoonaa ja alaikäisiä 27,4 miljoonaa. Eläkeuudistuksen tarvetta selittää Venäjän huoltosuhte: työkäisen väestön osuus koko väestöstä on 52 prosenttia, kun vastaava luku Suomessa on yli 60 prosenttia. Eläkeuudistus on todennäköisesti jäämässä ainoaksi lähivuosien merkittäväksi talousjärjestelmän rakenteelliseksi uudistukseksi. Keskipalkka oli Venäjällä ennakkotietojen mukaan vuonna 2018 noin 595 euroa (43445 ruplaa) ja keskieläke noin 180 euroa kuukaudessa (13323 ruplaa). Suurimmat palkat ovat Moskovassa ja Pietarissa, alueelliset erot ovat suuret.

Yhdysvaltain vuonna 2018 asettamat uudet pakotteet vaikuttivat ruplan kurssiin ja investointi-ilmapiiriin negatiivisesti. Kaikkiaan sanktioiden arvioidaan alentavan Venäjän bruttokansantuotteen kasvuvauhtia 0,5-1,5 prosenttiyksiköllä vuositasolla. Uusia sanktioita on todennäköisesti tulossa Yhdysvaltain taholta vuoden 2019 aikana. Venäjä on vastannut Yhdysvaltain pakotteisiin viime vuonna puitelalla, jonka sisältö antaa tarvittaessa hyvinkin laajan tulkinnanvapauden sovellettavista toimenpiteistä. Tämä on lisännyt epävarmuutta länsiyri-tysten keskuudessa.

Suomen ja Venäjän välinen kauppa 2013-2018

Lähde: Tullihallitus

Maailmanpankin ja International Finance Corporationin julkaiseman ”Doing Business” –ratingin mukaan Venäjän sijoitus parani vuodesta 2017 vuoteen 2018 neljällä sijalla ja oli nyt 31. kaikkiaan 190 maasta. Sijoitus parani erityisesti rakennuslupien saamisen sekä luotonsaamisen osalta. Doing Business -tutkimus huomioi vain Moskovan ja Pietarin. Lisäksi tutkimuksessa painotetaan säädöksiin kirjattuja lupaprosesseja ja esimerkiksi oikeusjärjestelmän puutteiden ja korruption vaikutus liiketoimintaan jäävät huomiotta.

Venäjällä on noin 110 miljoonaa internetin käyttäjää eli noin 76 prosenttia väestöstä. Erityisesti suurissa kaupungeissa digitaaliset sovellukset ovat yleisessä käytössä ja myös julkishallinnon palveluissa on otettu käyttöön sähköisiä sovelluksia. Verkkokauppa on voimakkaassa kasvussa. Venäjällä on vahvistumassa laki niin sanotusta suvereenista internetistä. Duuma vahvisti sen lopullisessa kolmannessa käsittelyssä huhtikuussa 2019. Laki velvoittaisi Venäjällä toimivat internet-palveluntarjoajat ottamaan käyttöön laitteistot, joiden avulla ne pystyisivät estämään nykyistä tehokkaammin pääsyn Venäjän viranomaisten kieltämille verkkosivuille. Tavoitteena on myös rakentaa oma kansallinen DNS eli internetin nimipalvelujärjestelmä, jonka avulla internet toimii. Virallisesti hanke on reagointia Yhdysvaltain kyberturvallisuusstrategiaan.

SÄÄNTELY-YMPÄRISTÖN KEHITYS

Venäjä on pääsääntöisesti toimeenpannut WTO-sitoumuksensa (2012) ja profiloitunut WTO-neuvotteluissa rakentavana jäsenenä. Toisaalta kaupanesteiden suuri lukumäärä (EU:n kauppakumppaneista Venäjällä oli lukumääräisesti toiseksi eniten kaupanesteitä vuonna 2018) ja tuonninkorvauspolitiikka kuvastavat merkittäviä puutteita WTO-sääntöjen noudattamisessa.

Venäjän tavoitteena on kasvattaa kotimaista tuotantoa ja varmistaa omavaraisuus keskeisten sektoreiden osalta. Suomalaisyrietykset kohtaavat usein Venäjällä kehotuksia lokalisoida tuotantoaan. Venäjä jatkaa tuonnin-

korvauspolitiikkaansa ja ulkomaista tuontia rajoittavaa sääntelyä. Esimerkiksi ulkomaisten yritysten mahdollisuutta osallistua julkishankintoihin on rajoitettu. Venäjän kauppaja- ja teollisuuspolitiikan kunnianhimoisena tavoitteena tuonninkorvauksen rinnalla on teollisuustuotannon tason nosto vientikelpoiseksi seuraavan vuosikymmenen aikana. Myös sertifiointin harmonisointi kiinnostaa, jotta venäläisten tuotteiden olisi helpompi päästä ulkomaisille markkinoille. Kansainvälisille sijoittajille suunnattuja erityisinvestointisopimuksia on Venäjällä solmittu vuodesta 2014 reilun 30 yrityksen kanssa. Erityisinvestointisopimuksia ollaan nyt uudistamassa ja investointien sijaan fokuksessa tulee jatkossa olemaan teknologian siirto Venäjälle.

Ukrainan kriisin 2014 myötä asetettujen EU:n pakotteiden jälkeen Venäjä on asettanut elintarvikepakotteita (viimeksi lokakuussa 2017 listalle lisätty elävät siat, lihantuotannon sivutuotteet ja rasvat). Venäjän vastatoimien voimassaoloaika ei enää ole sidottu EU:n talouspakotteisiin, vaan myös niiden taustalla on omavaraisuuden kasvattaminen ja kotimaisen elintarviketuotannon tukeminen. Vastatoimet ovat tällä erää voimassa vuoden 2019 loppuun.

Venäjä turvaa kotimarkkinoitaan myös rajoittamalla tärkeiksi katsomiensa tuotteiden vientiä. Vuonna 2007 hyväksytty asetus sisältää luettelon sisämarkkinoiden kannalta erityisen merkittävistä tuotteista, joihin voidaan poikkeustapauksissa soveltaa väliaikaisia vientirajoituksia tai -kieltoja. Alkuvuonna 2019 asetettiin puoleksi vuodeksi vientikiintiötä koivutukeille, millä on ollut kauppaa rajoittavia vaikutuksia myös suomalaisyrityksille.

Venäjä on päätenyt WTO-riitojen kohteeksi varhaisessa vaiheessa jäsenyyttään. Suurin osa riidoista on EU:n ja Venäjän välisiä, mutta myös Ukraina, Yhdysvallat ja Japani ovat vieneet Venäjän riitojenratkaisuun. Suomalaisyriyten kannalta merkittävimpiä ovat tullisidontaylityksiin ja sianlihan tuontikieltoon liittyvät riidat.

Venäjä on perustajajäsen Euraasian talousliitossa (EAUE), jonka tavoitteena on tavaroiden, palveluiden, pääomien ja työvoiman vapaa liikkuvuus. EAUE on solminut useita erilaisia yhteistyösopimuksia vuoden 2016 jälkeen (vapaakauppasopimus Vietnamin kanssa, kauppayhteistyösopimus Iranin kanssa, kaupallis-taloudellista yhteistyötä koskeva sopimus Kiinan kanssa). Vapaakauppaneuvottelut on avattu Egyptin, Intian, Israelin, Serbian ja Singaporen kanssa.

Liiketoimintaympäristöä pyritään parantamaan keventämällä sääntelyä. Pääministeri Medvedev ilmoitti tammikuuisessa Gaidar-foorumissa, että Venäjällä toteutetaan ”lakigiljotiini” helmikuun alkuun 2020 mennessä, joka käsittää lainsäädännön karsimisen ja päivittämisen nykyliiketoimintaympäristöön sopivaksi. Medvedevin mukaan kaikki 9000 yrityksiä koskevaa säädöstä tulee käydä läpi helmikuuhun 2020 mennessä ja niistä jäävät voimaan vain ne, jotka erikseen vahvistetaan. Sittemmin presidentti Putin totesi helmikuussa liittoneuvostossa pitämässään puheessa, että lainsäädäntö (mukaan lukien aluetason lainsäädäntö) tulee käydä läpi tammikuuhun 2021 mennessä ja vanhentunut lainsäädäntö siirtää arkistoon. Käytännön toteutukseen ja vaikutuksiin on syytä suhtautua epäillen.

Kansainvälisten sijoittajien toimintaa Venäjällä on rajoitettu strategiseksi nimetyillä sektoreilla, joita ovat muun muassa ydinvoima, ilmaitu, avaruus ja laajamittainen julkaisutoiminta. Näillä sektoreilla toiminta ja omistuu on luvanvaraista.

Suomalaisyriyten keskuudessa tehdyn Venäjän kaupan barometrin (syksy 2018) mukaan suurimmat ongelmat liiketoiminnassa Venäjällä ovat ruplan kurssi, poliittinen tilanne ja sanktiot sekä talouden epävakaisuus ja vähäinen kysyntä.

YHDYSVALLAT

Pääkaupunki	Washington, DC
Väkiluku	329,3 milj. (heinäkuun 2018 arvio)
Talouden rakenne (Maatalous Teollisuus Palvelut)	0.9 % 19.1 % 80 %
Työttömyysaste	4.4 %
Kaupungistumisaste	82.3 % (2018)

Luvut ovat arvioita ja vuodelta 2017, ellei toisin mainita.
Lähde: CIA World Factbook.

Yhdysvaltojen talous on kasvanut viimeiset kaksi vuotta ennusteita paremmin. Samalla työllisyys on kohentunut selkeästi paremmin kuin useimmat odottivat. Palkat ovat nousseet. ”Amerikka on maailman kuumin talous”, on Valkoisen talon viesti maailmalle. Kasvu palauttaa amerikkalaisen keskiluokkaisuuden taas tavoiteltavaksi olotilaksi. Velka ei ole enää ongelma. Maailman suurimmasta taloudesta on kuitenkin tullut maailmankaupan ennakoimaton heiluttaja. Omasta mielestään Yhdysvallat on vapaakaupan tarvitsema uudistaja, joka pelastaa sääntöperustaisen kauppajärjestelmän. Monen muun mielestä Yhdysvallat on palannut 1980-luvun ohjatun kaupan airueeksi. Suurvaltakilpailu Kiinan kanssa määrittää Yhdysvaltojen politiikkaa nyt ja tulevaisuudessa. Erityisesti korkean teknologian yritysten pitää varautua selviytymään uudessa todellisuudessa.

TALOUDEN JA ULKOMAANKAUPAN KEHITYS

Yhdysvaltojen bruttokansantuote kasvoi 2,9 prosenttia vuonna 2018. Samalla talous loi 215 000 valmistavan teollisuuden työpaikkaa, vaikka Valkoisen talon talousneuvonantajaneuvoston (CEA, Council of Economic Advisers) referoiman trendin mukaan sen olisi pitänyt menettää 86 000 vastaavaa työpaikkaa. Yritysten satsaukset investointihyödykkeisiin nousivat 300 miljardiin dollariin.

Äskettäin eronneen päätalousneuvonantaja Kevin Hassettin mukaan veronalennukset ovat luoneet perustavanlaatuisen muutoksen Yhdysvaltojen taloudessa. Tästä kelpaa nauttia tulevinakin vuosina. Siinä missä moni ekonomisti veikkaa Yhdysvaltojen suuntaavaan ensi vuonna lamaan, Hassett vastaa yritysten investointihyödykehankintojen tekevän laman erittäin epätodennäköiseksi. Budjettiesityksessään Valkoinen talo ennakoii jatkuvaa noin kolmen prosentin kasvua presidentti Donald Trumpin toisen kauden loppuun asti.

Antti Niemelä on taloudellisten ulkosuhteiden tiiminvetäjä ja Sirpa Nyberg on poliittisen tiimin vetäjä Suomen Washingtonin suurlähetystössä. Stefan Lindström on Suomen Los Angelesin pääkonsuli. Maria Halava-Napoles on Suomen New Yorkin pääkonsulin sijainen. Maria Suojala on suurlähetystön harjoittelija.

Kansallisen talousneuvoston (NEC, National Economic Council) johtaja Larry Kudlow jakaa Hassetin mielipiteet: Trumpin keskittyminen kasvuun on tuottanut ja tuottaa loistavia tuloksia. Yrittäminen kannattaa verohelpotusten vetämänä, teollisuuden kannattaa työllistää sääntelyn purkamisen kannustamana ja ihmisten kannattaa palkkojen noustessa tehdä töitä. Insenttiivirakenteen korjaus on John F. Kennedyn ja Ronald Reaganin veronalennusten vertainen valtiomiehen taloustoimenpide.

Yhdysvaltain keskuspankin (Fed) mukaan kasvu kuitenkin hidastuu aiempaa odotettua enemmän. Keskuspankin näkemys talouskehityksestä on siis varovaisempi kuin muiden arvioijien. Odotettu kasvu vuodelle 2019 on 2,1 prosenttia ja vuodelle 2020 1,9 prosenttia. Kansainvälinen valuuttarahasto IMF ennustaa kasvun olevan 2,5 prosenttia seuraavan vuoden ajan ja laskevan vuonna 2020 1,8 prosenttiin verokannustimien vaikutusten haihtumisen takia. Puolueeton kongressin budjettitoimisto (CBO, Congressional Budget Office) arvioi kasvun olevan mukavat 2,75 prosenttia vielä kaksi vuotta, mutta hidastuvan vuonna 2021 noin 1,6 prosenttiin ja nousevan sitten noin 1,8 prosenttiin. Keskuspankin mukaan kulutus ja investoinnit ovat jo heikentyneet, samoin työpaikkojen kasvu on hidastunut. Myös Goldman Sachs arvioi uusia työpaikkoja syntyvän aiempaa hitaammin. OECD odottaa kuitenkin kuluttajien luottamuksen ja kulutuksen pysyvän vakaana palkankorotusten ansiosta. Verouudistuksen ja otollisen taloudellisen tilanteen takia investointeja tehdään edelleen runsaasti.

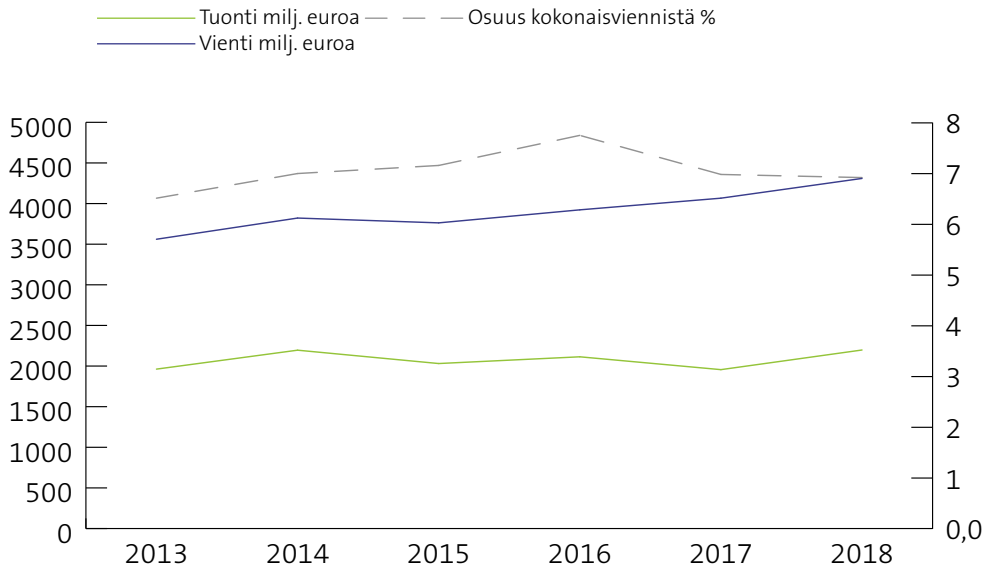
CNBC:n yritysten talousjohtajakyselyyn vastanneista lähes kaikki olivat sitä mieltä, että Yhdysvallat ei ajaudu taantumaan vielä 2019. Sen sijaan helmikuussa tehdyn kyselyn (National Association for Business Economics, NABE) mukaan lähes puolet ekonomisteista odottaa taantumaa vuonna 2020 ja jopa kolme neljästä vuonna 2021. Yleisesti syinä pidetään Yhdysvaltojen suurta alijäämää, korkeita työllisyyslukuja, pelkoa kiihtyvistä inflaatiosta, kauppasotaa Kiinan kanssa ja nykyistä kauppapolitiikkaa sekä keskuspankin heikkoa mahdollisuutta muuttaa politiikkaansa ja elvyttää. Moni ekonomisti näkee kuitenkin suurimpana ongelmana sen, että 2017 tehtyjen verohelpotusten elvyttävä vaikutus heikkenee 2020 ja samaan aikaan kongressin 2018 sopima kahden vuoden roima menokorotus päättyy. Jos tässä tilanteessa poliittinen tahto ei riitä valtion rahoilla tehtävään uuteen elvytykseen, voi edessä olla talouden äkillinen hidastuminen. Tosin rapistuvan infrastruktuurin kunnostamiseen investoiminen tarjoaisi helpohkon mahdollisuuden uuteen piristysruiskeeseen. NABE:n kyselyssä lähes kolme neljästä hyväksyi nykyisen rahapolitiikan. Fedin ilmoituksen mukaan ohjauksorkkoa ei nosteta vuonna 2019. Päinvastoin, sitä voidaan laskea, mikäli kauppapävarmuudet heikentävät taloutta.

Ulkomaankaupan osalta Yhdysvallat on edelleen maailmankaupan keskiössä. Suomelle kyseessä on lisäarvolla mitattuna taloutemme kannalta tärkein markkina. Euroopan ja Yhdysvaltojen välinen dataliikenne on kasvanut vauhdikkaasti ja juuri digitaalisessa kaupassa syntyy jatkuvasti uusia mahdollisuuksia. Yhdysvallat on – Kiinan haasteesta huolimatta – edelleen myös maailman innovaatiokeskus. Yhdysvaltojen merkitys Suomen taloudelliselle tulevaisuudelle säilyy ratkaisevana, riippumatta poliittisista ja kauppapolitiittisista haasteista.

YHTEISKUNNALLINEN JA POLIITTINEN TILANNE

Presidentti Trumpin ensimmäiset kaksi vuotta ovat olleet sisäpoliittisesti epävakaita ja polarisoituneita. Suhteet kongressiin, oikeuslaitukseen ja mediaan ovat olleet vaikeat alusta saakka. Yhdysvaltain syvä sisäinen kahtiajako ei ole nykyisen presidentin aikaansaamaa, mutta hänen myötänsä se on entisestään korostunut. Voidaan puhua demokratian kriisistä, jossa luottamus yhteisesti valittuja päätöksentekijöitä kohtaan on heikkoa. Näkemuserot ovat suuret. Innovatiiviset ja globaalit suurkaupungit edustavat liberaaleja ja avoimia arvoja, kun taas maan kuihtuvissa keskiosan osavaltioissa näkyy selkeämmin maahanmuuttokriittisyys ja usko perinteisiin arvoihin. Trump onkin kääntänyt republikaanit takaisin 1800-luvun asetelmaan – unohdetun kansanosan puolustajaksi. Republikaanien keskuudessa presidentin suosio ylittää nyt ennätyslukuihin (n. 90 prosenttia). Kovaankin retoriikkaan turvautuva presidentti pitää puoluetta vankassa otteessaan, eikä

Suomen ja Yhdysvaltojen välinen kauppa 2013-2018

Lähde: Tullihallitus

haastajia puolueen sisältä löydy. Demokraatit puolestaan häilyvät ammattiyhdistysliikkeen edustajan ja uuden globaalin talouden edustamisen välillä. Puolueen sisäistä dynamiikkaa sävyttää vahvistunut edistysellinen tai radikaali siipi.

Presidentin ”Amerikka ensin” -politiikka on lisännyt vastakkainasettelua myös ulko- ja kauppapolitiikassa. Poliittika painottaa kansallista suvereniteettiä maailmassa, jota määrittää yhteistyön sijaan strateginen kilpailu, myös suurvaltojen kesken. Liittolaissuhteilla ja kansainvälisellä järjestyksellä ei enää nähdä olevan samanlaista merkitystä. Toisen maailmansodan jälkeen Yhdysvaltojen johdolla luotu järjestelmä on kriisissä.

Kiina on Yhdysvaltojen suurin strateginen haaste. Kaupasta alkanut Kiina-suhteiden jännittyminen on levinnyt muillekin sektoreille. Kiinan laajaan turvallisuus- ja taloushaasteeseen vastaaminen määrittää Yhdysvaltojen valintoja nyt ja tulevaisuudessa. Suhtautuminen Kiinaan yhdistää maan poliittisen kentän.

EU:n ja Yhdysvaltojen välinen yhteistyö on tiivistä ja laajaa, mutta kasvavat näkemuserot ulko- ja kauppapolitiikassa ovat edellyttäneet EU:n asemoitumista Yhdysvaltoja vastaan esimerkiksi tullikysymyksissä ja Iranin ydinohjelmansopimuksen toimeenpanossa. Kongressissa viestit transatlanttisen suhteen tärkeydestä ovat samalla kuitenkin vahvistuneet, yli puoluerajojen.

SÄÄNTELY-YMPÄRISTÖN KEHITYS

Yhdysvallat ei enää ole vapaan kaupan äänitorvi, joka johtaa vankkumattomasti maailmaa kauppasumun läpi. Se on turvautunut yksipuolisiin kauppatoimiin asettamalla tulleja ja muita tuontirajoituksia WTO-säännöstöstä piittaamatta. Yhdysvaltojen huomio kohdistuu nyt tulleihin ja tuontirajoituksiin, joista on uudestaan tulossa yritysten kannalta merkittävä kaupaneste.

Donald Trumpin hallinto kertoo uskovansa vapaakauppaan ja tullikorotusten olevan ainoastaan painostuskeino saada muut neuvottelupöytäan. Todellisuudessa näyttää kuitenkin siltä, että Valkoinen talo halajaa takaisin 1980-luvun ohjattuun, tai hallittuun kauppaan. Retoriikassa kaiken keskiössä on erityisesti valmistavan teollisuuden työpaikkojen palauttaminen Yhdysvaltoihin. Tulleja asetetaan kansallisen turvallisuuden, Trade Expansion Actin (1962) kappaleen 232:n, sekä epäreilujen käytänteiden, Trade Actin (1974) kappaleen 301, perusteella. Trumpin Yhdysvalloissa kansallisen turvallisuuden määritelmä on saanut aivan uusia sävyjä. Esimerkiksi teräs- ja alumiinitullit kappaleen 232 perusteella ovat olleet voimassa jo reilun vuoden.

Tulliasie ohimolla on tuottanut edistystä esimerkiksi keskusteluissa Kiinan kanssa. Kiina kuitenkin säilyy, huolimatta neuvottelutuloksesta, suurvalta-aseman uhkana ja todellisena strategisena vastustajana. Tässä pelissä kauppapolitiikasta tulee ulkopoliittikan väline.

Myös EU, Kanada, Meksiko ja Japani on ”motivoitu” keskusteluihin tulliuhkauksin. Kanadan ja Meksikon kanssa Yhdysvallat sai aikaan uuden NAFTA:n, USMCA:n, joka odottaa kongressien ja parlamenttien hyväksyntää. Japani ja EU ovat neuvotteluvuorossa seuraavaksi. Yhdysvaltojen kauppaedustajan näkökulmasta USMCA on kauppasopimusten uusi standardi, johon maa pyrkii myös Japanin ja EU:n kanssa. USMCA:ta esitellään kaikkien aikojen edistyneimpänä kauppasopimuksena. Samalla sopimus kuitenkin rajoittaa esimerkiksi autojen kauppaa. Edistyneellinen se on lähinnä sähköisen, digitaalisen kaupan osalta. Joka tapauksessa esimerkiksi Kanadassa on koettu, että ensi kertaa historiassa maa joutui neuvottelemaan kauppasopimuksen, joka vähentää kauppaa.

EU:n ja Yhdysvaltojen neuvotteluasetelma on jo lähtökohdaltaan hyvin vaikea – neuvottelumandaatit ovat hyvin erilaiset, eikä siten yhteisymmärrystä ole edes siitä, mistä neuvotellaan. EU ja Yhdysvallat ovat jo heinäkuusta 2018 lähtien kartoittaneet mahdollisuutta syventää kauppasuhdetta muun muassa teollisuustulleja poistamalla ja sääntely-yhteistyötä tiivistämällä. Näkemykset neuvottelujen kätteesta eroavat, koska Yhdysvallat haluaisi neuvotteluihin mukaan myös maatalouden, joka ei ollut osa heinäkuun yhteisymmärrystä. EU on valmis neuvotteluihin huhtikuussa hyväksytyjen mandaattien pohjalta. On epävarmaa, löydetäänkö yhteisymmärrys neuvottelujen aloittamiseksi. Jonkinlaisia johtopäätöksiä kuitenkin vedettäneen lähiaikoina.

KAUPPOLIITIKASTA HUOLIMATTA YHDYSVALLAT ON TÄRKEIN MARKKINAMAHDOLLISUUS

Siinä missä pääkaupunki Washingtonissa voisi vaipua jonkinlaiseen ”kauppatovottomuuteen”, Yhdysvallat kuitenkin säilyy – jättimäisistä uusista sääntely-ympäristön haasteista huolimatta – suomalaisten yritysten kannalta keskeisenä markkinana. Monissa paikoissa liike-elämän suurin haaste on työvoimapula, ei politiikka.

Liike-elämän keskuksissa Kaliforniassa ja New Yorkissa bisnes jatkuu entiseen tapaan, kauppapolitiikan häiriöihin sopeutuen. Esimerkiksi suomalaisten yritysten tulo New Yorkiin kasvaa. Yritykset ovat yleensä 2000-luvulla perustettuja eri alojen teknologiayrityksiä (media, ICT, fintech, AI, proptech, cybertech). Yritysten teknologia ja osaaminen ovat yleensä edellä paikallisia toimijoita ja joissakin tapauksissa etumatka on huomattava. Monet yrityksistä ovat vielä startti- tai vakiintumisvaiheessa. New Yorkiin (NYC) tulevien startupien määrässä näkyy kuitenkin Trumpin hallinnon epävarmuutta lisäävä toiminta. Tästä syystä kasvu on hidastunut ja yritysten tuloa ja toimintaa hidastaa jatkuvasti monimutkaistuva ja vaikeutuva viisumijärjestelmä. New Yorkissa on toiseksi suurin startup-ekosysteemi (9000 yritystä) maailmassa. Kaupunki haluaa olla VC-rahoituksen keskus ja on kasvanut jo suurimmaksi yksittäiseksi kaupungiksi ohi San Franciscon (Bay Area on edelleen huomattavasti suurempi). Useat isot yritykset aavaavat innovaatiokeskuksia New Yorkissa. NYC panostaa yrityshautomoiden avulla muun muassa smart city ja urban tech -teemoihin merkittävästi oman kaupungin toimivuuden raken- tamiseksi. Vastaavia teemakohtaisia ekosysteemihankkeita on useita.

Kalifornia jatkaa voimakasta talouskasvuun nopeammin kuin muu Yhdysvallat lähinnä neljän tärkeän toimialan kautta: kauppa ja valmistus, teknologia, maatalous ja matkailu. Lukuisat huippuyliopistot ja alueella toimivat globaalit teknologia-alustat vetävät puoleensa talenttia kaikkialta maailmasta aivan uskomattomalla tavalla. Perinteiset teknologia, lääketiede ja luova teollisuus vetävät edelleen kehitystä mutta samalla uudenlaiset alat kuten (uusiutuva) energia- ja autoteollisuus sekä avaruusteknologia muodostavat uusia klustereita. Alueen satamat ovat Yhdysvaltain suurimmat ja tärkeä osa ekosysteemiä. Yhä kilpailukykyisemmässä globaalistuvassa taloudessa Kalifornia on edelleen keskeinen tulevaisuuden laboratorio uusille ideoille ja toimintamuodoille.

Avain onnistuneeseen markkinoillepääsyyn Yhdysvalloissa on yleensä huolella tehty ennakkointi markkinoista, panostaminen laajaan paikalliseen kontaktiverkostoon ja läsnäoloon markkinoilla sekä tahtotilaan kohdata erilaiset ja uudet haasteet.

Team
FINLAND

Ulkoministeriö
Utrikesministeriet